

প্ৰথম বছৰ । ৩ কাতি ১৮৮৪ শক । ৬ নৱম সংখ্যা

মঙ্গলাচৰণম্ ।

যস্মৈ সৰ্বাণি ভূতানি

আগ্ন্যেবানুপশ্যতি ।

সৰ্বদ ভূতেষু চাত্মানং ততো

ন বিজুগুপসতে ॥

ঈশোপনিষৎ ৬ ।

যি জনে বিশ্বৰ এহ সকলো ভূতকে পৰমাত্মাৰ ভিতৰতে দেখে, পৰমাত্মাকো
যি জনে সকলো ভূততে দেখে, তেওঁ কাকো ঘিণ কৰিব লগীয়া নহয় । সকলো
জীৱবিলাক পৰব্ৰহ্মৰ অংশ স্বৰূপ, সকলো জীৱবিলাক তেওঁতেই লয় পায় ।

জীৱ বুলিলেই পৰমেশ্বৰৰ অংশ বুলি ধৰিব পাৰিলে কোনো জীৱকে ঘিণ
বা অপকাৰ কৰিব লগীয়া নহয় । ঘিণ বা অপকাৰৰ চিন্তা নাহিলেই মনলৈ
শান্তি আহে । সকলো জীৱকৈ শান্তিকৈ বিচাৰে ।

(শ্ৰীযুত বুদ্ধীজনাথ ভট্টাচাৰ্য)

মনুষ্য জীৱনত কৃতকাৰ্য্য লাভ কৰিবৰ নিমিত্তে মানুহৰ আত্মনিৰ্ভৰ এট
প্ৰধান উপকৰণ। পৰৰ সহায় পাবলৈ আকাংক্ষা নকৰি নিজৰ বল-শক্তিৰ ওপৰতে
নিৰ্ভৰ কৰি সাহসেৰে কোনো কাম কৰিবলৈ আগবঢ়াকৈ আত্মনিৰ্ভৰ বোলে।
কোনো এটা ডাঙৰ কাম কৰিবলৈ হলে নিজৰ বল, বুদ্ধি, শক্তি নিবেচনা কৰি
মৰোজীওঁকৈ লাগি সকলো বাধা বিঘিনি অতিক্ৰম কৰিবলৈ দৃঢ় সঙ্কল্প হৈ যত্ন
কৰিলে মানুহ কৃতকাৰ্য্য নহৈ নোৱাৰে। যিবিলাক মানুহৰ আত্মনিৰ্ভৰত বিশ্বাস
নাই অৰ্থাৎ নিজৰ বল বুদ্ধি জ্ঞানত বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰে সেই বিলাক মানুহেই
হৈছে কাপুৰুষ। সেইবিলাকে নিজৰ স্বার্থ ত্যাগ কৰিবলৈ আগ বাঢ়িব নোৱাৰে;
সেইবিলাকেই লোকৰ অমৃত্যুৰ ওপৰত সদায় নিৰ্ভৰ কৰি ফুৰে, আৰু অমৃত্যু
মোক বেয়া পাব, অমৃত্যু মোক বেয়া পাব এই ভাৱে থাকি ভাল বেয়া সকলোকে উপাসা
কৰি নিজৰ দুৰ্বল মনৰ পৰিচয় দিয়ে। এট শ্ৰেণীৰ মানুহে ধন-বস্তু আৰ্জি সুখ হব
পাবিলেও জ্ঞানীজনৰ পূজনীয় হব নোৱাৰে। নিজ গাৱঁৰ মাজত, নিজ মোজাৰ
ভিতৰত, নিজ মহকুমা বা জিলাৰ ভিতৰত বা তেওঁৰ নিজ দেশৰ ভিতৰত প্ৰখ্যাত
বা সন্মানিত হব পাবিলেও দেশে বিদেশে সকলে ঠাটতে প্ৰখ্যাত হৈ সন্মান লাভ
কৰিব নোৱাৰে। জগতত বাৰ বিমান সদৃশৰ পৰিমাণ সবহ তেওঁ সিগানেই
জগতত প্ৰখ্যাত হয়, আৰু জগতত সন্মান লাভ কৰি থাকে। গুণেইহে মানুহক
ডাঙৰ কৰে। আত্মজ্ঞানী, পৰোপকাৰী, সত্যবাদী, সাহসী, নিঃস্বার্থপৰ, পৰিশ্ৰমী,
অকপট, আৰু দয়াল লোকেই জগতত পূজনীয় লোক। এট বিলাক গুণ লাভ
কৰিবৰ নিমিত্তেই শৃশিক্ষাৰ আবশ্যক। অকল বিদ্যা হলেই জ্ঞানী হব নোৱাৰে,
অকল ধন হলেই প্ৰকৃত সুখ নহয়, বস্তুত কিতাপ পঢ়িলেই বিদ্বান নহয়, জীয়াই

আছে বুলিলেই নিবোগী বুলি ধৰিব নোৱাৰি। প্রকৃত সুখ, প্রকৃত মান, সম্মান লাভ কৰিব লাগিলে প্রকৃত জ্ঞান লাভ কৰিব লাগে। আৰু সেই জ্ঞান কাৰ্য্যত প্রকাশ কৰিব পাৰিব লাগে।

মানুহ মাত্ৰেই ঈশ্বৰৰ প্ৰতিমূৰ্তি। সেই দেখি ভাল বেয়া সকলো মানুহৰ গাত অলপ নহয় অলপ ঐশ্বৰীক সদ্গুণ বিद्यমান আছে; আৰু অতি গুণশালী লোকৰ গাতো অলপ নহয় অলপ অসদগুণ আছে। পাচে এই গুণবিলাকৰ পৰিমাণ আৰু তাৰ কাৰ্য্যকৰী শাস্ত্ৰ দেশ, কাল, পাত্ৰ, আৰু অৱস্থা অনুযায়ী হ্ৰাস বৃদ্ধি হৈ থাকে। সজ্জ্বল সজ্জ্বল গুণে, আৰু স্থান বিশেষে মানুহৰ গুণৰ হেৰ ক্ষেপ হয়। জানেই হৈছে মানুহৰ মনৰ বান্ধনি। সুশিক্ষাই হৈছে জ্ঞানৰ মাজনী বা মাঠনী। বৰ্ত্তমান কালত শিক্ষিত বা শিক্ষা বুলিলে কেৱল ইংৰাজী শিক্ষাকেহে বুজায়। এট ইংৰাজী শিক্ষাৰ মূল উদ্দেশ্য যেই হওক কাৰ্য্যত প্ৰায় দেখা যায় চাকৰীৰ নিমিত্তে লাভক পোৱাৰা আৰু ধন আৰ্জ্জিবৰ বাট মোকোলাৱা। কিন্তু শিক্ষাৰ তলত শিক্ষা হৈ পৰি থকা ওপৰত উল্লেখ কৰা সদ্গুণবিলাক খপয়াই লগলৈ অনেকে নৰ ততাতৈয়াত পৰি তালৈ একেবাৰেই পাচবে। সেই গুণে অনেক শিক্ষিত লোকৰ কাৰ্য্যক্ষেত্ৰত নিজৰ পেট পোহাৰ বাজে আন লোক-চিত্তকৰ বা দেশ চিত্তকৰ কাৰ্য্যত মন দিবলৈ গা লুপায়। হুওঁতে এই সংসাৰত মানুহ পেটৰ নিমিত্তেই গৰিছে, কিন্তু সেই বুলি অকল পেটকে দিয়াই থাকিলে মানুহৰ কৰ্ত্তব্য পালন কৰা নহয়। পেট শৰীৰৰ এক অংশ মাত্ৰ। শৰীৰৰ আন আন বস্তুবিলাকৰ উন্নতি নহলে অকল পেটৰ উন্নতি নহয়। পেটৰ উন্নতি নহলেও শৰীৰৰ উন্নতি নহয়। ইয়াৰ সম্বন্ধ লগা-লগি।

বৰ্ত্তমান কালত আমাৰ দেশত ইংৰাজী পঢ়ি শুনি সুশিক্ষিত হৈ বিশেষ আদৰৰ পাত্ৰ হোৱা কেজনমান ডেকাৰ উদাহৰণ এটা দিব খোজো। সেই বিষয়ে জানে যেহে বিহকে বোলক মোৰ এই ক্ষুদ্ৰ মনত এই কথাটো বৰকৈ লাগি আছে। অসমৰ সুপুত্ৰ পণ্ডিত শ্ৰীযুক্ত কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈক আমাৰ দেশৰ সকলোৱে জানে। তেওঁ আৰু তেওঁৰ সহকাৰী অধ্যাপক কেইজনে আৰু শ্ৰীযুক্ত মুকলীধৰ

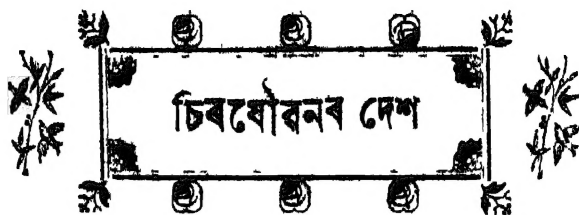
—দেখুৱালো মোক, দূৰ সবগৰ, সোণালী কিৰণ-কণা
 কৰিলোঁ তুমিয়ে, পৰ্বত-তটিনী, সুন্দৰ বহন-সনা
 সুন্দৰতো ক'ই,—তুমিয়ে সুন্দৰ, স্নিগ্ধ-হাঁহি এটি তুমি সবগৰ
 সুন্দৰ জ্যোতিৰে, গ'লোঁ তাহানিয়ে, হয়ো মোৰ ওপোচাই,—
 —তুমি অ' জোনাকী, বগী ধকেধকী সবগী সাদৰী বাই ॥

জুৰিলোঁ তুমিয়ে, কোনোবা এৰাতি, মোৰ সি ল'ৰালি গান
 সুৰ্বেৰি, সুৰ্বেৰি, জীৱনৰ বাঁণে, আজিও ধৰিছে তান
 শুনাৰোঁ তোমাৰ শীতল পাটীত বুঢ়ী-আই-সাধু হৰা প্ৰাণ-চিত
 ঘৰে ঘৰে সেই আজিও ফুৰিছোঁ হাঁহি ল'ৰা ওমোলাই
 —তুমি অ' জোনাকী, বগী ধকেধকী সবগী সাদৰী বাই ॥

নৈএ-পৰেবতে, গছ পাতে পাতে তোমাৰ আচ'ল লৰে
 তোমাৰ গোটেই গাতে তৰা-ফুল কেনে জিকিৰ্মিক কৰে—
 নেজনো একোঁকে, কেনি আই তুমি, ডাৱৰে ডাৱৰে কৰা জুগাজুগি
 ছয়ো হাত মেলি কোলা-লোৱা মোক থিতাতে চুমাটি খাউ—
 —তুমি অ' জোনাকী, বগী ধকেধকী সবগী সাদৰী বাই ॥

দিনৰ তপত ধূলিত বাগৰি, থাকোঁতে মূচ্ছিত হ'ও
 অখৰ হিয়াৰ, উজাউল যত হাঁহি খিকিন্দালি ক'ই
 শুচাই ঢাকোন কালিমা একাৰ, দৰশোৱা তুমি শুভ্র-জ্যোতি তাব
 দিনতীয়া যত, হাঁহ-কন্দা কটা যোৱা আই নিচুকটি
 —তুমি অ' জোনাকী, বগী ধকেধকী সবগী সাদৰী বাই ॥

(ইংৰাজীৰ পৰা)

(ত্ৰিযুত নগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ চৌধুৰী)

কচিয়া ৰাজ্যৰ নাম তোমালোকে শুনিছাহঁক। সেই ৰাজ্যৰ বজাৰৰ খোলে জাৰ (Czar)। 'বজা', শব্দটোৱে কেনেকৈ উলটিগৈ 'জাৰ' হৈছে হ'ল প'ৰ। সি যি হ'ক,—এতিয়া সেই ৰাজ্যৰ কোনো বজা নাই। শিল্পবীৰ্যলৈ জাৰৰ লগতে তেওঁৰ গোটেই পৰিয়ালটোকে হত্যা কৰি প্ৰজাতন্ত্ৰ শাসন পাতিছে। এতিয়া জাৰৰ সলনি এজন সভাপতিয়ে ৰাজ্য চলাইছে। যি হ'ক সিগোৰ কথাটো আমাৰ সকাম নাট। আমি কবথোজা গল্পটোহ কৈ যাম।

এসময়ত কচিয়াৰ এজন জাৰ বৰ ডাঙৰ নৰিয়াত পৰিছিল। দেশত বিপ্লৱ ভাল ভাল ডাক্তাৰ আছিল, সকলোৱে বৰ যতনেৰে চিকিৎসা কৰিবলৈ ধৰিলে। বজাৰ চিকিৎসা, তাক আক কব লাগেনে ? কিন্তু হলে কি হ'ব, কোনোৱে একোৱে কৰিব নোৱাৰিলে। দিনক দিনে তেওঁৰ বেমাৰ বাঢ়িহে যাব ধৰিলে। যেতিয়া দেখিলে যে, ডাঙৰে একোকে কৰিব নোৱাৰিলে, তেতিয়া দেশৰ সাধাৰণ চিকিৎসক বোৰক মাতি পঠোৱা হল। কিমান ঠাইৰ পৰা কিমান চিকিৎসক, ওজা, বেৰ আদি পৰিল তাৰ সীমা সংখ্যা নাই। যোৱে যিখিনি জানে তাকে দিয়েই গ্ৰাণপণে চেষ্টা কৰিবলৈ ধৰিলে;—বজাক বোগযুক্ত কৰি স্নান, সূৰ্য্য আৰু পুৰুষৰ পান বুলি। কিন্তু জাৰৰ বেমাৰ দিনক দিনে বেয়াহে হ'বলৈ ধৰিলে। অন্তিমত কবাব পৰা এজনী বুঢ়ী আছিল কলে যি তাই নিচেই সৰু কালতে এখন দেশৰ নাম শুনিছিল তাৰ নাম চিৰযৌৱনৰ দেশ। তাত এটা উহ আছে। সেই উহখন "জীৱন প্ৰৱাহ" পৰা সজীৱনী পানী ওলাই নিজৰাৰ দৰে বৈ যাবলৈ ধৰিছে।

সেই পানী আনি খাব পাৰিলে বেমাৰটো সেই মূহূৰ্ত্তে শুছিবই, তাৰোপৰি জাব আকৌ ডেকা হৈ উঠিব।

সেই দেশ কত আক কোনপিনে তাক বুঢ়ীয়ে একোকে নাজানে। অকল আছে বুলি শুনিছিল হে মাথোন। এনে অৱস্থাত কোনে ক'লৈ গট চিৰ-প্ৰাণনৰ দেশলৈ গৈ এট সজীবনী পানী আনিব? গতিকে জাবৰ মনত যি অলপ আশাৰ বেথা বিবিজ্ঞ উঠিছিল সি আকৌ লোপ পাব ধৰিলে। তেতিয়া ওজানোজনীয়ে ক'লে—“দেউতা কিয় চিন্তা কৰিছে? আপোনাৰ তিনিজন কোৱৰ জোখাই থাকোতে কিহৰ চিন্তা।” তেওঁলোকক পঠিয়াই দিয়ক, নিশ্চয় সেই পানী আনিব পাৰিব।”

জাবৰ নৰিয়া পৰি চিন্তা কৰিবৰ ক্ষমতা নোহোৱা হৈছিল; বুঢ়ীৰ কথাত আকৌ আশা জাগি উঠিল। পাত্ৰ-মিত্ৰ সকলোৱে পৰামৰ্শ নিলে—“সেয়ে ভাল।”

জাবে বৰ কোঁৱৰ প্ৰিন্স মাইকেলক মাতি জীৱনপ্ৰৱাহৰ পানী আনিবৰ বাবে যাবলৈ আদেশ কৰিলে। মাইকেলে পলম নকৰি হাতী ঘোৰা বয়-বস্ত্ৰ টকা, পইচা লগত লৈ শুভ গামৰ নিমিত্তে ওলাই পৰিল। কাৰণ পিতাই ই'ল মৰ্ত্যৰ দেৱতা। তেওঁক যেনে তেনে ভাল কৰিব পৰাটোৱেই পুত্ৰৰ অৱশ্য কৰ্ত্তব্য।

(২)

প্ৰিন্স মাইকেলে নিজৰ ৰাজ্যৰ পৰা ওলাই অনবৰত যাবলৈ ধৰিলে।

নৈকৈ গৈ গৈ পোন প্ৰথমে যিখন নগৰ পালে সিখনৰ নাম প্ৰমোদ পুৰী।

নতুন দেশৰ নতুন নগৰীত নানা বিলাক বাসনৰ সামগ্ৰী পাট বৰ ৰাজকোঁৱৰ আমোদ প্ৰমোদ ৰং-ধেমালিত মত্ত হৈ গ'ল।

অতি আনন্দত বিভোৰ হলে মানুহে কৰ্ত্তব্য পাহৰি পৰে। ৰাজকুমাৰো সেয়ে হলে।—বাপেকৰ ৰোগক্লিষ্ট মুখখনিয়ৈ এৰাৰো তেওঁৰ মনত ভূমুকি নাগাবিলে। লগত যোৱা মানুহবিলাকে সেৱঁ বাই দিয়াতো,—“বাক কাটিলে যাম, পৰন্তলৈ যাম” বুলি আকৌ বিলাসত নিৰ্ভাৰ ক'ল।—যাৱা আক নহল।

ইফালে কচ্ সন্মুখটো জাৰে ল'বাকৈ উভতি আহিব বুলি বাট চাই চাই যেতিয়া দেখিলে যে তাৰ কোনো খবৰ বাতৰি নাই, তেতিয়া তেওঁ বৰ চিন্তিত্বত পৰিল। অৱশেষত সকলোৰে লগত পৰামৰ্শ কৰি তেওঁৰ মাজু কোৱঁৰ প্ৰিন্স পেটাৰক সেই পানী আনিবলৈ যাবলৈ আদেশ কৰিলে। প্ৰিন্স পেটাৰেও ককায়েকৰ দৰে টকা পটুছা আদি লৈ পিতৃৰ আদেশ পালনৰ নিমিত্তে ওলাই গ'ল। অল্পশেষে ই বামচন্দ্ৰৰ নিচিনা হাবিলৈ যোৱা কথা নহয়। তেওঁ ককাইদেৱেক যোৱা বাটে ২ গৈ সেই প্ৰমোদ পুৰীত উপস্থিত হ'লগৈ। তাতে দুদিনমান জিৰণি ল'বৰ মন কৰিলে। সেই কালৰ নগৰবিলাক গাজি-কাঁলিৰ নগৰবিলাকৰ নিচিনা ডাঙৰ নাছিল। যি ঠক তাতে তথো ককায়েক ভায়েকৰ দেখা শুনা হ'ল।

“আগৰহাল যি ফালেদি যায় পাচৰ হালো সিফালেদি যায়” বুলি কয়। প্ৰিন্স পেটাৰেও গৈ তাৰ আশ্রয় প্ৰমোদৰ লোভ এৰিব নোৱাৰিলে। ভোগ-বিলাসকেই ডেকা জীৱনৰ মুখ্য উদ্দেশ্য বুলি ভাবি বং পেমালিত মন প্ৰাণ উটাই দিলে। হায়! প্ৰলোভন তুমি এনে। তুমি মানুহক কৰ্ত্তব্যৰ পৰা বিচলিত কৰি বিপথলৈ নিব পাৰ। মানুহক পশু কৰিব পাৰ। তুমিয়েই।

(৩)

আশা কৰি কৰি জাৰে কিছুমানদিন কটালে। কিন্তু ল'ৰা দুজন আৰু উভতি নাছিল। তেওঁ হতাশ হৈ পৰিল। অকল এয়ে নহয়,—কুমাৰ দুজনৰ কিবা অমঙ্গল হ'ল বুলি ভাবি বৰ চিন্তিত্ব হ'ল। তাকে দেখি সৰু ৰাজকুমাৰ প্ৰিন্স ডেউড়িম্বৰে বাপেকৰ আগত প্ৰস্তাৱ কৰিলে যে তেওঁ ‘জীৱন প্ৰবাহৰ পানী’ আনিবৰ নিমিত্তে চিৰ-যৌৱনৰ দেশলৈ বিচাৰি যাব।

স্নেহময় পিতাকে কিন্তু সেই কথাত মান্তি নহ'ল। তেওঁ কলে,—“নালাগে মোৰ বোপা, তোমাৰ ছোৱা ককায়েক গ'ল কিন্তু উভতি নাছিল। সিহঁতৰ কি হ'ল তাক কোনে কব। মোৰ অদৃষ্ট যি আছে সেয়ে হব। তুমি নালাগে ঘৰ এৰি কলৈকো যাব।”

ডেউডিমিৰে এই কথা শুনি মনে মনে থাকিল। কিন্তু বাপেকক দিনক দিনে দুৰ্বল হৈ যোৱা আৰু মনমৰা হৈ থকা দেখি বৰ চিন্তিত হ'ল। মনত ভাবিলে—“পুত্ৰবৎসল পিতাই ল'ৰাৰ অমঙ্গলৰ ভয়ত নিচিনানজননা দেশলৈ এৰি নিদিব পাৰে, কিন্তু তাৰ নিজৰতো এটা কৰ্তব্য আছে। ককায়েকজঁত বিদেশত নিপদত পৰি প্ৰাণ এৰিলেও,—পিতৃ স্বৰ্ণ শোধ কৰিলে; আৰু নিজে, তেওঁৰ বাপেকৰ দুখ জানিব পাৰিও অকামিলা কুপুত্ৰৰ নিচিনা নিশ্চিন্ত হৈ ঘৰত বহি আছে। ইয়াতকৈ হতভাগ্য আৰু কোন আছে? নিজৰ অদৃষ্টত যেয়ে থাকক, দেউতাকৰ বোগমুক্তিৰ নিমিত্তে প্ৰাণপণে চেষ্টা কৰি পুত্ৰৰ উপযুক্ত কৰ্তব্য বৰিবটো লাগিব।—নহলে এই জনমেট মিচা।

সেই ৰাত্ৰয়েই কাকো কোনো কথা নোকোৱাকৈ সৰু ৰাজ কোৱঁৰ প্ৰিন্স ডাডিমিৰে সেই নজননা নুশুনাত চিৰমৌৱনৰ দেশলৈ সঙ্গীৱনা পানী আনিবলৈ খোজ ললে।—লগত কোনো সহায় নাই—সম্পদ নাই,—দনজন এবোৱেই নাই। কেৱল যিফালেই ছুই চকু গৈছে সিফালেই গৈ আছে। সম্বল—অকাল পিতৃ ভক্তি আৰু কৰ্তব্যৰ উদগণি। কিমান নতুন নতুন ঠাইৰ মাজে দি গৈ আছে কিন্তু কোনোফালে তেওঁৰ দৃষ্টি নাই। এইদৰে সেই প্ৰলোভনৰ পাঠ স্থান প্ৰমোদ পুৰীত সোমালহি। কিন্তু তাৰ সৌন্দৰ্য আৰু বিলাসবাসনৰ সামগ্ৰী প্ৰভৃতি একোতে সৰু ৰাজকুমাৰৰ চকু নপাবলৈ। কাৰণ নানুতৰ চকু আৰু কাণ আদি হৰ্মিয়বোৰ উপলক্ষ মাত্ৰ, সবলোৰে কৰ্তা হ'ল মন। তেওঁৰ সেই মন আছিল আন বিষয়ত আবদ্ধ; চিন্তা আছিল কেনেকৈ ক'ত গলে সেই চিৰমৌৱনৰ দেশ পাবগৈ। ভোকক ভোক নুবলি, পিয়াহক পিয়াহ নুবলি একেৰাতে গৈ-গৈ এক মতা অৰণ্যত সোমালগৈ।

হাবিখন ডাঙৰ গছ গছনি আদিৰে ভৰি থকা। গছৰ ঠাল ঠেঙ্গুলিবিলাক ঠোটোৱে সিটোৰ গাত লাগি বদ পোহৰ বন্ধ কৰি দিছে; দিনতে গধূলি যেন একাধৰ কৰি পেলাইছে। এই হাবিখনত কেতিয়াবা মানুহৰ শুভাগমন হৈছিল বুলি মনে নধৰে। অদ্ভুত মাত্ৰেৰে কিমান চৰাই উগচ সিগছ কৰি উৰি ফুৰিছে;

ফেচাঁ ছুত্ৰ প্ৰভৃতি নিশাচৰ চৰাহাবলাকে নিসঙ্কোচে গছৰ ঠালত বহি গধুৰ
মাত্ৰেৰে গম্ভীৰত্ব কৰি তুলিছে বঘ ভালুক আদি হিঙ্গ জম্বুবিলাকে নিৰ্ভয়ে
ইফালে সিফালে ঘূৰি ঘূৰিছে —কেতিয়াবা মনৰ শানন্দত গজডুন কৰি অৰণ্য কঁপাত
তুলিছে। শুনিবলৈ মহাবীৰৰো অন্ধৰ কঁপি উঠে। কিন্তু ড্ৰেডিমিৰ নিৰ্ভীক।
পিতৃ-মাতৃৰ আশীৰ্বাদ য'ৰ শিৰত তাৰ অমঙ্গলৰ সম্ভাবনা কত ? তেওঁক দেখা
মাত্ৰণে জম্বুবিলাকে ভয়ত পলাই যাবলৈ বৰিলে।

(৪)

এই বিপদ সঙ্কল মহা অক্ষাৰ মাজে মাজে ১০ দিন গৈ এক মহাসাগৰৰ
পাৰে ওলালহি। বাজকুমাৰ বয়স চিহ্নত পৰিল। এতিয়া কোনপিনে বত
যায কাক সেৱে কোনপিনে চিবমৌরনব দেশ ভাবি ভাবি সাগৰৰ পাৰে পাৰে
গৈ আছে এনেতে এজনী আলব বুঢ়ী লগ পালে। তাহৰ ইমান বয়স হৈছে
যে থিয় হলে থৰ থৰ কৈ ৰূপে, কবাল পৰি গৈছে, কোনো গতিকৈ এখোজ
ডোখোজকৈ খোজ কাটে। প্ৰশ্নে বহুত বুঢ়াবুঢ়ী দেখিছিল কিন্তু ইমান বয়সীয়া
বুঢ়ীৰ কথা কেতিয়াও সপোনতো ভাবিব পৰা নাছিল। সি হক তাইৰ ওচৰত গৈ
বোৱঁৰে সন্মানৰে সৈতে শুধিলে— কানবাট গলে চিবমৌরনব দেশ পাব।

বাজ কোৱাৰ মাত শুনি বুঢ়ীজনীয়ে বাপ কঁপি কলে, ওহ বান মোৰ
বোপাত ? মোৰ বয়স এহেজাৰ বছৰমান হ'ল কিন্তু এনে ঠাইৰ নামতো কেতিয়াও
শুনা নাহ।”

প্ৰশ্নে নিজৰ পৰিচয় দিলে আৰু কৰপৰা কি নিমিত্তে আহিছে সকলো
বলে। শুনি পেলাই হাজাৰ বছৰীয়া বুঢ়ীৰ বৰ মৰম হল। বিশেষকৈ তাৰ
অমায়িকতা, সৌজন্য সাহস, আৰু অধ্যৱসায় দেখি বৰ ভাল পালে। মৰম লগা
মাত্ৰেৰে মাতিলে, “বাক মোৰ সখীহতে জানিলে জানিব পাৰে সোধোচোন।”

এই কথা কৈ বুঢ়ীজনীয়ে সাগৰৰ পানীৰ কাষলৈ গৈ ভুঁ ভুঁ কৈ শিল্লা
ফুকাবলৈ ধৰিলে। শিল্লাৰ মাত শুনি যত যিমান মাছ আছিল আটাইবিলাকে

পানী ছফাল কৰি বুঢ়ীৰ ওচৰলৈ আহিল। বুঢ়ীয়ে সকলো মাছকে সেই চিৰযৌৱনৰ দেশৰ কথা শুৱিলে কিন্তু ঢুংলগা বধা কোনেও সেই দেশৰ কথা কব নোৱাৰিলে। কি কৰিব নিৰুপায় হৈ ড্ৰেডিমিৰে এটা হুমানিয়াত কাটি তাৰ পৰা গুচি যাবলৈ ওলাইছে এনেতে এটা ডাঙৰ তিমিমাছ বেগেৰে আঁঠি উপস্থিত হ'ল। তাৰ অতাত ইমান পলম হ'ল বিয়, বুঢ়ীজনীয়ে শুৱিলে। সি বলে যে চিৰযৌৱনৰ দেশলৈ গৈছিল; সেই ঠাইখন ইয়াৰ পৰা বহুত দূৰ সোঁয়েহে আহোঁতে ইমান পলম হ'ল।

শুনি তাই সুখী হ'ল আৰু ৰাজ কোৱঁৰেও আবাহনৰ জোন হাতত পোৱাৰ নিচিনা পালে। বুঢ়ীয়ে আকৌ তিমিমাছটোক শুৱিলে 'বাক, তুমি এই ধুনীয়া লৰাটোক সেই চিৰযৌৱনৰ দেশলৈ লৈ যাব পাৰিবনে?' তিমিয়ে উত্তৰ দিলে "আপুনি নৈছে যেতিয়া অৱশ্যে পাৰিম। কিন্তু এতিয়াতো নহব। মাজনিশা যেতিয়া সকলোৰে টোপনি আহিব তেতিয়াহে সুবিধা হব কাৰণ জীৱন প্ৰবাহৰ গৰাকী এজনী পৰী। তাইৰ লগতে ছাগ ভীষন গাৰতিৰ ড্ৰেগন থাকে। সিহঁত দুয়ো গাঁইৰ লগতে টোপনি নেযায় মানে তালৈ যোৱা মহা বিপদৰ কথা।"

(১)

ড্ৰেডিমিৰ সপোনৰে সাজ শাজে যেনে যেন তাৰ বামা সিদ্ধি হ'ব নোৱাৰে। শেষত দনটো বোৱাৰ বনত পৰি মাছৰ তিমিমাছটোৰ পাঠিত উঠি বাহুলিলে! তিমিয়ে ইমান বেগেৰে পাৰে ৰাজ কোৱঁৰক লৈ যাবলৈ ধৰিলে। অৱশেষত সেই ময়লাচাত গৈ পালে। তেতিয়া সপোনোৱত টোপনিত অচেতন। তিমিৰ পৰামৰ্শ নকৈ নিভৰৰ বাধে কাষে তেওঁ হাতৰ সাৰে ভাৰ সাৰে উঠৰ ওচৰলৈ গল। — কি এন প্ৰকৃতিয়ে সদা দিবা নাগছা। চাৰিওফালে নানা বৰষা। যুৰুৰ গোন্ধ। আমোল মোহ। ফুলবিলাক ফুলে কিন্তু কোতয়াও শুকাই নাযায় গোন্ধ আৰু বৰষা সদায় একে সমানে থাকে তাৰ মাজতে এটি অতি বিতোপন চকৰ পৰা অনবৰত সোণালী বৰণৰ পানী ফলাই চাবওফালে বিয়পি পাৰছে।

সেইবোৰ পানীৰ পৰা এক অপূৰ্ণ ইন্দ্ৰধনুৰ সৃষ্টি হৈছে আৰু সেই ইন্দ্ৰধনুৰ পৰা ওলোৱা আভাই কপালী জোনাকৰ নিচিনা চাৰিওফালে পোহৰ পেলাইছে এই পোহৰতে কোৱঁৰে দেখিলে ওচৰতে টোপনিত এক অপূৰ্ণ সুন্দৰা; মুখত মূহু মূহু হাঁহি। কিন্তু বিসদৃশ—তাইৰ ওচৰতে ছটা ভীষণাকাৰ ড্ৰেগন টোপনিত পৰি আছে। কি ভয়ঙ্কৰ—আকৃতি! প্ৰতি উশাহ পেলোৱাৰ লগতে ছইটাৰে নাক ছটাৰি জ্বলন্ত জুইৰ শিখা ওলাইছে। ওৰে গাত ডাঙ্গৰ ডাঙ্গৰ বিষাক্ত কাইট অলপ শব্দ পালেই গম পাব পাৰে। তেতিয়া জাগি উঠিলে আৰু বক্ষা নাই। চাই ড্ৰেডিমিৰৰ বুকু কঁপি উঠিল; কিন্তু পিচমুহূৰ্ত্ততে আকৌ সাহস হ'ল। এই পানী নিবই লাগিব, নহলে তেওঁৰ পিতা কালৰ গ্ৰাসৰ পৰা বক্ষা নপৰিব। তেওঁ লাহে লাহে এই উহৰ মুখলৈ গৈ ছটা বোতল সেই নিশ্বল সঞ্জীবনা পানীৰে ভৰাইলৈ আকৌ তেনেই লাহে লাহে গুচি আহিবলৈ ধৰিলে।

আহিবৰ সময়ত আকৌ এবাৰ তেওঁ পৰীজনীৰ মুখৰ পিনে ভালকৈ চাই ললে। কি অপূৰ্ণ সুন্দৰা! তাইৰ ধুনীয়া ৰূপ দেখি ৰাজকুমাৰ ইমান মোহিত হ'ল যে তেওঁক বিয়া কৰিবৰ বাবে ধাউতি হল কিন্তু তেওঁ আছিল ৰিপূজয়া পুৰুষ। তেওঁৰ আশা আকাঙ্ক্ষা সকলো আছিল তেতিয়া—একমাথোন বাপেকৰ প্ৰাণ ৰক্ষা কৰা। নিজৰ মুখতকৈ কতবা তেওঁৰ ওচৰত গধুৰ যেন মনত হল। গতিকে পিতৃভক্তি পৰায়ণ কোৱঁৰ ঘৰলৈ যাবলৈ ব্যস্ত হৈ পৰিল। ঠিক কৰিলে, এই পানীৰ সহায়ত দেউতাকক ভাল কৰি পিচত আহি বিয়া কৰিবৰ চেষ্টা কৰিব। সি যে এই ঠাইলৈ আহিছিল তাৰ এটা চিন থৈ যোৱা উচিত বুলি ভাবিলে। আৰু সেই নিমিত্তে নিজৰ ডিঙ্গিৰ পৰা এডাল হাৰ সোলোকাই পৰীজনীৰ ধুনীয়া ডিঙ্গিত আৰি দিলে। সেই হাৰ ডালত এটা 'লকেট' আৰি থোৱা আছিল। কোৱঁৰৰ আকৃতিৰ এখন ছবি।

শিৱ ড্ৰেডিমিৰে আৰু পলম নকৰি নিঃশব্দে আকৌ যিমান বেগাই পাৰে সাগৰৰ পাৰলৈ গ'ল। তাত তিনিমাহটো সাজু হৈ আছিল। কুমাৰ আহি পোৱা মাত্ৰকে আকৌ পিঠিত বহুৱাই লৈ যি ঠাইৰ পৰা আহিছিল তালৈ লৈ গ'ল।

(৬)

মহাসাগৰৰ পাৰত আগৰ ঠাইতে সেই হাজাৰ বছৰীয়া বুঢ়ীজনী বহি আছিল। ৰাজকুমাৰ ডেউডিমিৰে গৈ তাইক এবতল জীৱন-প্ৰবাহৰ সঞ্জীবনী পানী দিলে। তাই এই পবিত্ৰ আৰু সুস্বাদু পানী খাই ধন্য মানিলে! খোৱামাত্ৰকে ইমান বছৰীয়া বুঢ়ীয়ে এজনী ধুনীয়া গাভৰু ছোৱালী হৈ উঠিল। গাভৰুকলীয়া লাবণ্য আৰু শক্তি আকৌ পাই নথৈ বং পালে। দুহাত তুলি কোৱঁৰক ধন্যবাদ আৰু ভগৱানৰ নামে আশীৰ্বাদ কৰিবলৈ ধৰিলে।

কুমাৰে তাত বেচি পৰ পলম নকৰি তাইৰ পৰা বিদায় লৈ ঘৰমুৱা হ'ল। আগত কৈ অহা নানা জীৱ-জন্তুৱে ভৰপূৰ হাবিখনিত সোমাল। যিজন আয় আৰু ধৰ্ম্মৰ পথত থাকে বেগতে তেওঁৰ কোনো বিপদ হব নোৱাৰে। ভগৱানে তাক ৰক্ষা কৰে। ৰাজকুমাৰ নিৰ্বিকল্পে হাবিখন পাৰহৈ যি প্ৰমোদপুৰীত তেওঁৰ দুই ককাই আমোদ-প্ৰমোদ আৰু বিলাস-বাসন প্ৰভৃতিত মত্ত হৈ কৰ্তব্য কৰ্ম্ম পাহৰি আছিল তাত সোমালহি। দেখিলে নগৰৰ বাটে বাটে কিমান নতুন নতুন বস্তু সজাই থোৱা আছে। নানা মানুহে চিত্ৰ-বিচিত্ৰ সাজপাৰ লৈ বাটে বাটে ফুৰিছে; ঘৰে ঘৰে গীতবাণু চলিছে; লৰা, ডেকা, বুঢ়া, মুনিহ, তিৰোতা সকলোৱে যেন উলাহত নাচি ফুৰিছে। যেন মানস-সৰোবৰত ৰাজহংসহংসায়ে পোৱালী লৈ মনৰ আনন্দত পানীত খেলিছে। অকল থোৱালোৱা আৰু আমোদ-প্ৰমোদত বাজে মনুষ্যজীৱনৰ যেন আন কোনো কৰ্তব্য নাই। কিন্তু নিৰ্দোষ পবিত্ৰ আনন্দ অৰ্থাৎ কৰ্তব্য বা লোকহিত সাধনত যি আনন্দ বা আত্মপ্ৰসাদ লাভ হয় সি অতুলনীয়।—বং ধেমালিও পইছা লাগে গতিকে বহুতে অৰ্থ সঙ্কটত পৰি নিৰাশ হৈ প্ৰমোদপুৰী এৰি আকৌ আন ঠাইলৈ খোজ লৈছে। সিহঁতৰ লগৰ সম্বল অকল ভূমুনিয়াহ আৰু পৰিতাপ।

প্ৰিন্স ডেউডিমিৰে দেখিলে—তেওঁৰ দুই ককাই প্ৰিন্স গাইকেল আৰু প্ৰিন্স পেটাৰ তাতে সকলো পাহৰি বং ধেমালিত মত্ত হৈ আছে, মৰা নাই। তেওঁলোকক 'জীৱন প্ৰবাহ' পানীৰ বতলটো দেখুৱালে আৰু লগতে ঘৰলৈ যাবলৈ মাতিলে। * * *

তিনিও ভাই ককাই একেলগে ঘৰৰ ফালে খোজ ললে কিন্তু ডাঙৰ ছই কুমাৰ তেতিয়া মনুষ্য হেৰুৱাই স্বাৰ্থাৰ্থ পশু প্ৰাপ্ত হৈছিল। ভাবিলে দেউতাই যেতিয়া সকলো খবৰ ডেডিমিৰৰ মুখত শুনিব তেতিয়া জানোচা তেওঁলোকৰ ওপৰত খং কৰি ঘৰৰ পৰা খেদি দিয়ে, আৰু সৰু ভায়েকক ৰাজপাট দিয়ে”। গতিকে ডাক বধ কৰিবৰ মতলব কৰিলে। * * * এদিনাখন সৰু ভায়েক প্ৰিন্স ডেডিমিৰক সুবিধা লৈ বাটতে হত্যা কৰি পেলাই থৈ দিলে আৰু তেওঁলোক দুয়ো সেই সজ্জাবনী পানীৰ বতলটো লৈ ৰাজধানী ওলালগৈ।

(৭)

আনফালে চিৰ-যৌৱনৰ দেশৰ সেই ধুনীয়া পৰীজনী সাৰ পাই উঠি নিজৰ ডিঙিত এডাল চিকন সোণৰ হাব দেখি আচৰিত হ’ল। কোনে কবপৰা আৰু পিন্ধাই থৈ গ’ল, তাকে জানিবৰ বাবে মন চঞ্চল হৈ উঠিল। আকৌ হাবডাল এনে চিকন যে তাকে চাই চাই বৰ বং পালে। হাতত লৈ ঘূৰাই পকাই চাই থাকোতে “লকেটৰ কজাটো খুলি গ’ল। তাৰ ভিতৰত থকা ডেডিমিৰৰ ছবিখন ওলাই পৰিল। পৰীজনায়ে সেই প্ৰতিকৃতি চাই মোহিত হ’ল। ধুনীয়া ৰাজকুমাৰৰ চেহাৰা চাই চাই যেন হেপাহ নপলায়। যেতিয়া এই তাৰৰ ছবিৰ গৰাকী তালৈ গাভিছিল তেতিয়া কিয় তাইৰ টোপণি নাভাঙিল বুলি ভুখ বৰিবলৈ ধৰিলে। তাই মনতে কলে—এই ধুনীয়া ডেকা যেয়ে নহক, তাক পালেই মই বিয়া কৰাম”। যিফালেই যাওক সবহদূৰ ধোৱা নাই বুলি ভাবি, ডেগন দুটাক মা’ লৈ, এটাৰ পিঠিত উঠি তাইৰ মনচোৰক বিচাৰি উলিয়াবৰ বাবে চিৰ-যৌৱনৰ দেশ এৰিলে। ডেগন গাকশেদি উৰিবলৈ ধৰিলে। আজিকালিৰ এৰোপ্লেন বা জেপ্লিনত উঠি উৰি যোৱাৰ নিচিনাকৈ তলৰ পিনে চাই চাই যাবলৈ ধৰিলে। এনেকৈ গৈ গৈ যি ঠাইত সৰু ৰাজকোঁৱৰক হত্যা কৰি পেলাই থৈছিল তাত উপস্থিত হ’ল। দেখিলে কোঁৱৰক কোনোবাই মাৰি পেলাইছে। তেতিয়া তাই কাটি পেলোৱা ডেডিমিৰৰ মৰাশটো জোৰা লগাই দিলে আৰু তাৰ ওপৰত ‘জৌৱন-প্ৰবাহৰ’ পানী মন্ত্ৰপণ

কৰি ছটিয়াই দিলে। কোঁৱৰ পুনৰ্জীৱন পাঠ দুই ককায়েকৰ সলনি পৰীজনীক দেখি আচৰিত হ'ল। তেওঁ টোপনি যোৱা বুলি ভাবিছিল; কিন্তু পৰীজনীৰ মুখত যেতিয়া সকলো শুনিলে আৰু নিজৰ লগত সঞ্জীৱনী পানী আদি একোকে নেদেখিলে তেতিয়া তেওঁৰ বুজিবলৈ একো বাকী নাথাকিল যে এইবোৰ দুই ককাইৰ কাণ্ড। ততালিকে পৰীজনীয়ে এটাত আৰু ৰাজকোৱঁৰ আনটো ড্ৰেগণত উঠি বিছাৎ বেগেৰে কচ ৰাজধানীলৈ বুলি উৰি যাব ধৰিলে। মটৰ, বেল, এৰোপ্লেন, জেপ্লিনাদি এই দুটা ড্ৰেগনৰ আগত কি লৰিব। ড্ৰেডিমিৰৰ কাণত বতাহ লাগি 'ভণ ভণ' কৰিবলৈ ধৰিলে। চোলা যেন ফালি গাৰপৰা উৰি যাব খোজে ইমান যে বেগ।

(৮)

আনকালে প্ৰিন্স মাইকেল আৰু প্ৰিন্স পেটাৰে লয়-লস্বেৰ সৈতে 'জীৱন প্ৰবাহ' উহৰ পবিত্ৰ পানী লৈ জাবৰ আগত ওলাল আৰু যিবোৰ কথা আৰু বৰ্ণনা ভায়েকৰ মুখত শুনিছিল তাকে বহনাই কবলৈ ধৰিলে। আৰু সৰু ভায়েক পিন্ধা ড্ৰেডিমিৰক বাটতে দৰায়ে মাৰি পেলাইছে বুলি মিছা ছথ কৰি দেখুৱাবলৈ ধৰিলে।

জাৰে সৰু লৰাৰ মৃত্যুৰ সংবাদ পাঠি যেনে দুখ পালে আকৌ ঢুকোৱা বুলি ভাবিথোৱা লৰা ভুটাক পাঠি গৈ বং পালে। তাৰোপৰি জীৱন প্ৰবাহৰ পানী পাঠি বমাৰৰ পৰা ভাল হ'ব আশাত মন নাচি উঠিল। ডাঙৰ আৰু মাজ কোঁৱৰৰ মিছা ছথ কৰাৰ ড় কেকে নাপালে। বৰায়েকহঁতে যে ভায়েকক হত্যা কৰি মিছা মাতিছে সেই কথা বোঁনোৱেৰে সন্দেহ নকৰিলে। আৰু সন্দেহোৰে সৰল মনেৰে বিশ্বাস কৰিলে। সৰু লৰা সিপুৰালৈ গ'ল তাৰ আৰু উপায় নাই। ১৪ বছৰ ডীয়াই আছে তেওঁলোকৰ বুকুত পাঠি জাৰে আশ্বস্ত পালে।

৯

জাৰে জীৱন প্ৰবাহৰ পানী খাই বোনাৰৰ পৰা সেই মুহূৰ্ত্ততে ভাল হল। তাৰ উপৰিও '০৬' আৰ্চৰি হ'ল যে, '০৬' আকৌ এজন বনীয়া ডেপা যেন

হৈ উঠিল। তেওঁৰ বৃঢ়া কালৰ সকলো দোষ গুচি গ'ল : এতিয়া নতুন ডেকাৰ দৰে তেওঁৰ মনত ক্ষুৰ্দ্ধি, উৎসাহ, সাহস, উত্তম কৰ্মপ্ৰেৰণা প্ৰভৃতি সকলো উজ্জ্বল আছিল। ইয়াকে দেখি তেওঁ লৰা দুজনৰ ওপৰত বৰ সন্তুষ্ট হ'ল। প্ৰতিদানস্বৰূপে ডাঙৰ বাজকোঁৱৰ প্ৰিয় মাটিকেলক উত্তৰ কঢ়িয়া আৰু মাজু বাজকোঁৱৰ পেটাৰক দক্ষিণ কঢ়িয়াৰ বজা হৈ শাসন কৰিব বুলি ঘোষণা কৰিলে।

(১০)

যি মুহূৰ্ত্ততে জাৰৰ মুখৰ পৰা এই আনন্দ বাণী প্ৰচাৰ হ'ল ঠিক সেই সময়তেই পৰা সন্দৰ্ভৰ বিকট ড্ৰেগন দুটাই আকাশেদি উৰি আহি ক্ৰোধপ্ৰকৃতি ছুই বাজকুমাৰক খণ্ড বিখণ্ড কৰি মাৰি পেলালে।

তাকে চাই বাজপ্ৰসাদৰ সকলো আঁচৰিত হ'ল। সকলোৰে ভয়ত তত নাইকীয়া হ'ল। কোনো কত পলাব উপায় নাপাই ইটোৱে সিটোক সাৱট মাৰি ধৰিলে আৰু কোনো কোনোৱাই ইটোৱে সিটোৰ গাত খুন্দা খাই মাটিত বাগৰি পৰিল। কোনো কোনো অজ্ঞান হ'ল। তেতিয়া পৰীজনীয়ে সকলোকে অভয়দি ডাঙৰ ছুই বাজকোঁৱৰক মাৰি পেলোৱাৰ কথা সকলো ভাঙি পাতি কলে।

প্ৰকৃত ঘটনা জানিব পাৰি সকলো স্তম্ভিত হ'ল। সৰু বাজকুমাৰৰ পিতৃভক্তি কাৰ্য্যতৎপৰতা প্ৰভৃতি দেখি সকলোৱে ভাল পালে। তেনেকুৱা মানুহক যে ভগবানে পুৰস্কাৰ দিয়ে আৰু পাপীষ্ঠক বিনাশ কৰে তাক সকলোৰে মুক্তকণ্ঠে কবলৈ ধৰিলে।

* ডেডিমিৰে ভবা নাছিল যে তেওঁৰ তত ককায়েকক ড্ৰেগনে এনেদৰে মাৰি পেলাব। আচম্ভিতে এনে ঘটনা হৈ গ'ল। তাক দিবৰো সময় নাপালে দেখি মনত বৰ দুখ হ'ল। তেতিয়া সকলোৱে তেওঁক বুজালে যে পাপীয়ে কৰ্ম-ফল ভুগিছে; ইয়াত তোমাৰ দোষৰ কোনো কাৰণ নাই।

ইয়াৰ পিচত পিতা-মাতাৰ আদেশ লৈ সৰু বাজকোৱঁৰ প্ৰিন্স ডে'ৰ্ডিমিৰে তেওঁৰ প্ৰাণয়িণীৰ লগত সেই চিৰ-যোৱনৰ দেশলৈ ড্ৰেগনত উঠি গুচি গ'ল। তাত গৈ জীৱন-প্ৰবাহৰ চিৰ-পবিত্ৰ সঞ্জীৱনী পানী প্ৰাণ ভৰি খালে। এদিন শুভ-দিন চাই মহা সমাৰোহে ধুনীয়া পৰীজনীৰ লগত শুভ-পৰিণয় হ'ল। এতিয়াও সেই দেশত কুমাৰ আৰু পৰীজনীয়ে চিৰ-যোৱন লাভ কৰি মহাসুখে দিন কটাইছে। আমাৰ কোনো পাঠক-পাঠিকাই যদি সেই দেশলৈ যায়, তেন্তে তাৰ এক আঁজালি পানী যেন আমিও পাম।

জৰ্জ ওৱাছিংটনৰ বালা জীৱন

(শ্ৰীমান প্ৰফুল্ল গোস্বামী)।

আমেৰিকাত যিবিলাক বীৰ, যিবিলাক মহাপুৰুষ জন্মিছিল সেই সকলৰ ভিতৰত জৰ্জ ওৱাছিংটনো এজন। তেওঁ এজন অসামান্য বীৰ গুণী, মহাপুৰুষ আছিল। তেৱেঁই আমেৰিকাৰ প্ৰধান বীৰ আৰু মহাপুৰুষ।

জৰ্জ ওৱাছিংটনৰ পূৰ্ব পুৰুষসকলৰ আচল ঘৰ ইংলেণ্ডত আছিল। তেওঁৰ বংশটোৱে মান মৰ্যাদাত বিশেষভাবে খ্যাতি লাভ কৰিছিল। সেই বংশৰ আগষ্টিন ওৱাছিংটনে তাতে জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰিছিল। তেওঁ দুগৰাকী তিৰোতা বিয়া কৰাইছিল। প্ৰথম গৰাকী স্ত্ৰীৰ মৃত্যুৰ পাচত ১৭১০ খৃঃত তেওঁ ২য় গৰাকী পত্নী গ্ৰহণ কৰে। এই গৰাকী তিৰোতাৰ নাম মেৰী আছিল। তেওঁ সুশিক্ষিত (তিৰোতাৰ যিখিনি শিক্ষাৰ দৰ্কাৰ) আৰু গুণৱতী আছিল। আগষ্টিন আৰু মেৰী দুয়ো

পতি-পত্নী সদায় ধৰ্ম্মমানি চলিছিল; কোনো কামতে হেঁচা নকৰিছিল। দুয়ো উৎসাহী আৰু উদ্যোগী আছিল। ১৭৩২ খৃঃ ২২ ফেব্ৰুৱাৰীৰ দিনা ভাৰ্জিনিয়াত তেওঁলোকৰ এটি লৰা হয়। সেই লৰাটিয়েই মহাপুৰুষ মহাবীৰ জৰ্জ ওৱাছিংটন। জৰ্জ ওৱাছিংটনেই মেৰীৰ প্ৰথম পুত্ৰ। তেওঁৰ আৰু পাচোটা ভায়েক আছিল।

বাপেক মাক দুয়ো শিক্ষিত আছিল। আৰু সেই কাৰণেই তেওঁলোকৰ সন্তানক সং শিক্ষা দিছিল। তেওঁলোকে সন্তানক স্কুলত দিয়েই সমু্যক থকা নাছিল যবতো তেওঁলোকে শিক্ষা দিছিল। অগষ্টিনে জৰ্জ ওৱাছিংটনক এনে শিক্ষা দিছিল যে তাক উল্লেখ নকৰি নোৱাৰি। এদিনাখন শৰৎকালত বাপেক পুতেক বাগানত ফুৰি ফুৰিছিল। জৰ্জ বাগিচাত অনেক সুন্দৰ সুন্দৰ ফল পকি সৰি থকা দেখি আনন্দ মনেৰে সেইবোৰ খাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। তেতিয়া বাপেকে জৰ্জক কলে “জৰ্জ, তোৰ মনত পৰেনে যে তোক এজন মানুহে এটা ফল দিছিল আৰু তই যে অকলে অকলে খাবলৈ খুব তাম্বুৰ হৈ পৰিছিল। মই অনেক কোৱাতহে তই তোৰ ভনীয়েক-ততক দিছিলি। তেতিয়া মই কৈছিলো যে তই এতিয়া মোৰ কথা শুন, পাচত শৰৎকালত এনে পৰণৰ ফল খাবলৈ পাবি।” তেতিয়া জৰ্জ নিজৰ স্বাৰ্থপৰতা বুজিব পাৰি বৰ লাজ পালে। তেতিয়া পিতাকে কলে “মই তোক যি কৈছো সি সঁচানে মিছা।” জৰ্জ তেতিয়াই সেই কাম কৰাৰ পৰা পিতাকক ক্ষমা খুজি আৰু আগলৈ তেওঁ কাম নকৰিবলৈ প্ৰতিজ্ঞা কৰিলে। এনেকুৱা আৰু এটা ঘটনা উল্লেখ যোগ্য। এবাৰ অগষ্টিনে এডোখৰ মাটি চাহ কৰি তাতে ঢকি কহ জৰ্জ ওৱাছিংটনৰ নাম লিখিছিল। কফিবিলাক গাজ তলপ ডাঙৰ হলত “জৰ্জ ওৱাছিংটন” নামটি সউজায়া চিঞাহৰে যেন লিখি থৈ এনে হল। জৰ্জ এদিনাখন বাগিচালৈ গৈ তেওঁৰ নাম দোখ আচৰিত হ’ল। আৰু পিতাকক মাতি নি কোনো লিখিলে সুধিলে। তেতিয়া তেওঁ আপোনা আপুনি হোৱা বুলি কলে। জৰ্জ কিন্তু তাক বিশ্বাস কৰিব নোৱাৰিলে আৰু কোনো লিখিছে বাবে বাবে সুধিব ধৰিলে। তেতিয়া পিতাকে কলে “সঁচা এইবোৰ আপোনা আপুনি হোৱা নাই। ময়েই এইবোৰ কৰিছো। বাক জৰ্জ তোৰ নামটোৰ এটা

আখৰো ঘাঁহ গাভি আপোনা আপুনি হব নোৱাৰে তেন্তে এই বিশ্ব ভ্ৰম্মাণ্ডব
এই, নক্ষত্ৰ, তথা এইবোৰ নো কোনে আকাশত সজাই থৈছে? এই যে পৃথিবীৰ
গছ-গছনি ফলৰেৰ দেখিছ, এইবোৰ আপুনিয়েই হৈছেনে?” জৰ্জ তৎক্ষণাৎ
কৈ উঠিল “নহয় পিতা এইবোৰ আপোনা আপুনি নহয়। ঈশ্বৰে এইবোৰ
কৰিছে।” পিতাক অগষ্টিনে এনে বুদ্ধিৰে শিক্ষা দিছিল।

জৰ্জ ওৱাছিংটন বালা কালৰে পৰা সৎ সাহসী আৰু সত্যবাদী আছিল
তেওঁ সঁচা কবলৈ ভয় নকৰিছিল। অগষ্টিনে জৰ্জ বালা-কালতে এখন কুঠাৰ
দিছিল। জৰ্জ কুঠাৰ পাই মহা আনন্দ। আৰু বঙত বাৰীৰ গছ জাঁদি কাটি পেলাবলৈ
বিলে। অগষ্টিনে বৰ যত্ন কৰি এজোপা চোৰ গছ কৰিছিল। জৰ্জ কুঠাৰেৰে
সেই গছ জোপাও কাটি পেলালে। পাচদিনা মাগষ্টিনে তেওঁৰ চোৰ গছ জোপা
কাটি খোৱা দেখি বৰ খজ্জৰে কোনে কাটিছে সকলোকে সুধিলে কিন্তু কোনোৱে
কব নোৱাৰে। অৱশেষত জৰ্জক সুধিলে। তেতিয়া জৰ্জ কটা বুলি নিৰ্ভয়
মনেৰে কলে। তেওঁ সত্য কথা কোনো শাস্তিৰ ভয়ত লুকাই নথলে। তেতিয়া
বাপেকে পুতেকৰ তেনে কথা শুনি বৰ আনন্দ পালে। তেওঁ জৰ্জক চুমাখাই
কলে “বাছা আজি মই তোৰ কথাত বৰ আনন্দ পাইছো। হাজাৰ হাজাৰ
চোৰী গছ পাঁলেও তেনে সুখ পাব নোৱাৰো। এই যেন এইদৰে আজৰ দৰে
সদায় সত্য পথে চল, ঈশ্বৰে তাৰে পৰৱ।”

পাচ বছৰ বয়সত জৰ্জক স্কুলত ভৰ্তি কৰি দিয়া হল। হৰি নামে এজন
মানুহৰ এখনি স্কুল আছিল। তাতে তেওঁ ভৰ্তি হয়। বাস্তৱিক শিক্ষক হ'এৰ
ভিতৰত বৰ মিল হৈ উঠিছিল। হৰি চাহাবে জৰ্জৰ স্বভাব চৰিত্ৰ দেখি তেওঁক
অন্তৰ্বেৰে ভাল পাইছিল। বৰ মৰম কৰি শিক্ষা দিছিল।

জৰ্জেও হৰি চাহাবক খুব ভাল পাইছিল। জৰ্জ আন লৰাৰ দৰে নাছিল।
তেওঁ হেওঁৰ কিতাপ বহু সকলো পঢ়িবাৰ পাৰদৰ্শ্যৰে ৰাখিছিল। তেওঁ ভালকৈ
পঢ়িব পাৰিছিল। সকলো কামকে মনযোগে কৰাত সকলো শিক্ষকেই তেওঁক

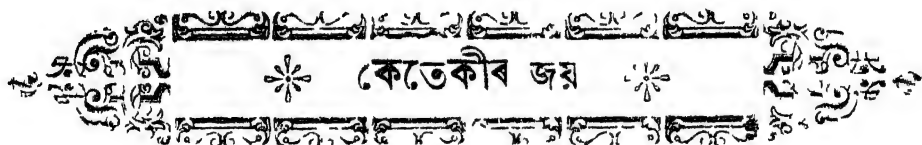
ভাল পাইছিল। পঢ়াত যেনে পাত্ৰিত খেলাতো তেনে পাৰ্গত। তেওঁ কুস্তি কৰিছিল, জুপিয়াইছিল, ঘোৰাত উঠিছিল, সাঁতুৰিছিল, ধনু কঁড় মাৰিছিল, আৰু নানা খেলা কৰি ফুৰিছিল। কোনেও তেওঁৰ লগত দৌৰাত, জুপিওয়াত ফেৰ মাৰিব নোৱাৰিছিল।

তেওঁৰ শৰীৰ গঠন প্ৰণালী অতি সুন্দৰ আছিল। তেওঁ জৰ্জ-পুষ্টি, আটল গাৰে এটা লৰা। যেতিয়া জৰ্জৰ ৮ বছৰ বয়স তেতিয়া এটা আন্দোলন চলিছিল। আমেৰিকাই ইংলণ্ডক সহায় কৰিবলৈ সৈন্যদল গঠন কৰাত লাগি গৈছিল। গাঁৱে গাঁৱে সৈন্য সংগ্ৰহ কৰি ফুৰিছিল। জৰ্জে এইবোৰ দেখি যুদ্ধ কৰিবলৈ মন কৰিছিল। কিন্তু লৰা মানুহ গতিকেই নোৱাৰিলে। জৰ্জৰ মাহী মাকৰ লৰা লৰেন্স তেতিয়া ইংলণ্ডৰ গৰা শিক্ষা কৰ আছিল আৰু তেওঁ উচ্চ কক্ষচাৰী ৰূপে বৰণ হৈ যুদ্ধলৈ গুছি গল। জৰ্জ সৰু লৰা গতিকে তেওঁ পাঠশালাৰ লৰাবোৰেৰে গোটেখাত যুদ্ধ পাতিছিল। তেওঁ লৰাবোৰক ছটা দলত বিভক্ত কৰিছিল এটা ইংৰাজ আৰু এটা স্পেনিয়াড। তেওঁ ইংৰাজ দলৰ সেনাপতি হৈছিল। তেওঁ লৰাবোৰক সৈন্যবোৰৰ দৰে যুদ্ধ, মাচ আৰু পেৰেড কৰাইছিল।

জজ যে অকল যুদ্ধ নৰামৰি কৰিয়েই ফুৰিছিল এনে নহয়। তেওঁ এজন শান্তি স্থাপকো আছিল। স্কুলৰ লৰাবোৰৰ মাজত কাৰ্জিয়া হলে তেওঁ সেইবোৰ ভাঙ্গি মিতমাত কৰি শান্তি স্থাপন কৰি দিছিল। তেওঁক লৰাবোৰে এটাবাবেই ভোক, কাপুৰষ আদি বুলিও গালি পাৰিছিল। কিন্তু তাতলতে নকলোৰে মুখেৰে যিয়েই নকক জজক সকলোৱে পেটেৰে ভয় কৰিছিল। ছবছৰৰ পাচত দদায়েক লৰেন্স যুদ্ধ কৰি উলটি আছিল; আৰু তেওঁ যুদ্ধৰ গল্পবোৰ শুনি, তেওঁৰো মন যুদ্ধ কৰিবৰ কাৰণে উৎসুক হৈ পৰিছিল।

জজৰ দহ বছৰমান বয়স হওঁতেই পিতাকৰ মৃত্যু ঘটে। পিতাক মৰাৰ পূৰ্বেই এখন উইল কৰি যায়। লৰেন্সক এভাগ আৰু জজক এভাগ মাটি সেই উইলমতে ভগাই দি গৈছিল; পিতাক মৰাৰ পিচত লৰেন্স নিজৰ মাটিলৈ গৈ ঘৰ চুৱাব কৰিবলৈ তেওঁৰ ডোখৰ মাটিলৈ গৈ এতে ঘৰ সাজিছিল। আৰু সেই ঠাইখিনিৰ নাম “মাউণ্ট ভাৰ্ণেল” থলে। সেই ভাৰ্ণেল নামেৰে এজন চাহাবৰ

তলত লবেঙ্গ কাম কৰিছিল আৰু সেইনাম বন্ধাৰ্থে সেই নাম দিলে। লবেঙ্গ যদিও জৰ্জৰ মাহী মাকৰ পুতেক তথাপি তেওঁ জৰ্জৰ খুণ মৰম বৰিছিল। আৰু ভাল পাইছিল আৰু ঘনাই ঘনাই দদায়েকৰ ঘৰলৈ গৈছিল।

ত্ৰৈলোক্য আনন্দচন্দ বৰুৱা

—গীতকথা—

(১) গাই গাই ওলাই আহে।

(২) কুলি আহে।

মই জোনাক বাতিৰ জিলি।

মই আন্ধাৰ বাতিৰ কুলি।

মোৰ কিনি কিনি তাল শুনিলে

মোৰ কুঁ-উ কুঁ-উ শব্দ শুনি
নাচে পতম কলি।

গানে প্ৰাণে যায় মিলি।

মই জোনাক বাতিৰ, আন্ধাৰ বাতিৰ

মহ জোনাক বাতিৰ জিলি॥

দুপৰ দিনৰ কুলি॥

(৩) পচুম কলি আছে।

মঠ পচুম ফলৰ কলি।
 মোৰ সুঠাম দেহৰ ৰূপ-কাঁচালিত
 গুণ গুণান তুলি
 তাকে জাকে পৰে আঁচি
 ক'লাকুঁকৌৰৰ তালি।
 মঠ পচুম ফলৰ কলি ॥

(৪) আগ আছে।

মঠ বৰণ বজা শ্যাম।
 মোৰ বজৰ বহণ গাত লগাচ
 পকে জেটৰ আম।
 মঠ বৰণ বজা শ্যাম ॥

(৫) এজাৰ আছে।

মঠ এজাৰ ফলৰ থোপা।
 মোৰ ফাকু-বোলৰ চাপি গুথি
 বনে বান্ধে থোপা।
 মঠ এজাৰ ফলৰ কাঁকু ৰঙ্গৰ
 তেজাল তেজাল থোপা ॥

(৬) বন-গুটি আছে।

মঠ বন গুটিৰ শব্দ।
 মোৰ ঠহ্ ঠহুনি পালে এবাৰ
 কাপোৰ কানিৰ জ্বৰ।
 শাও খোৱা দেৱতা মহ
 বন গুটিৰ শব্দ ॥

(৭) বগ্ আছে।

মঠ দাঘল ঠেঙৰ বগ্।
 মোৰ মে-ঘৰ বুকত উৰণ দেখি
 কবিয়ে খোজে লগ।
 মঠ বগা পাখীৰ পাল তৰা
 দাঘল ঠেঙৰ বগ্ ॥

(৮) কেতেকী আছে।

থক্ থক্ থক্
 মঠ কেতেকী বিবাহিণী
 মোৰ স্তবত বক্ —
 অজান দেশৰ গোপন বেধা
 বুকৰ মৰম কোমল কথা!
 মোৰ স্তবত, মোৰ স্তবত-
 মোৰ স্তবত বক্ ।

কেতেকীৰ কথাত সকলোৱে হয় দিয়ে। আক কেতেকীক বেৰি লৈ আটায়ে নাচি-
 নলৈ ধৰে। ওপৰৰ পৰা বৰষুণ পৰিবলৈ ধৰে। সকলো নাচি নাচি মাটিক সেৱা কৰে।

গাৱলীয়া বেঙ্ক

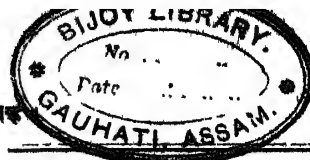
(শ্ৰীযত ভ্ৰমৰচক্ৰ শতকীয়া)

আজি কালি অনেক ঠাইত গাৱলীয়া বেঙ্ক আছে। আমাৰ দেশত এই বেঙ্কবিলাক পাতিবৰ দিহা কৰা কথা চলিবৰ ডেৰ কুৰি বছৰেই হোৱা নাই। গাৱলীয়া বেঙ্ক বুলিলে বুজিব লাগিব গাৱঁৰ ভিতৰৰ এখন সম্ভাৱ হাতত থকা ধন-ভাল, এখন বা কেইবাখনো গাৱঁৰ সীমা ধৰিলে এই বেঙ্ক স্থাপন কৰা হয়। বেঙ্কৰ উদ্দেশ্য হৈছে গাৱঁৰ লোকসকলৰ পৰস্পৰৰ ভিতৰত সহযোগ আৰু সহায়েৰে আত্মনিৰ্ভৰা হৈ শুকলমে জাৱন যাত্ৰা কৰিবলৈ সন্যোগ প্ৰদান কৰা।

গৱৰ্ণমেণ্টৰ যিটো বিভাগে গাৱলীয়া বেঙ্ক বিলাক পৰিচালনা কৰে তাক সমবায় সমিতি বিভাগ বোলা হয়। সমবায় সমিতি বিলাকৰ বেজিষ্ট্ৰাৰ জনেই ঘাই অধ্যক্ষ। থাকে স্থিৰজত। তেওঁৰ তলত সহকাৰী বেজিষ্ট্ৰাৰ, সহকাৰী বেজিষ্ট্ৰাৰ অধীনত ইন্স্পেক্টৰসকল থাকে। তেওঁলোকেই সততে বেঙ্কবিলাক পৰিদৰ্শন কৰি ফুৰে।

কোনো ঠাইত নতুনকৈ বেঙ্ক পাতিবৰ অভিপ্ৰায় হলে সেই এলেকাৰ ইন্স্পেক্টৰ জনক জনালেই আৱশ্যকীয় পৰামৰ্শ আৰু বিধি-বিধান পাব পাৰি।

যি সীমাধাৰি বেঙ্ক পতা হয় তাৰ ভিতৰৰ লোকসকলে টকা ধাৰে দিয়া হয়। সীমাৰ ভিতৰ আৰু বাহিৰৰ লোকেও বেঙ্কত ধন জমা থব পাৰে। বেঙ্কৰ পৰা টকা পাৰে নিষা থকৱা সকলো বেঙ্কৰ সমজুৱা; টকা ধাৰে নিলেও বেঙ্কৰ সমজুৱা হব পাৰি। বেঙ্কৰ সীমাৰ বাহিৰৰ লোক সমজুৱা হ'ব নোৱাৰে। বেঙ্কৰ যিটো সেই সমজুৱাই পোনতে ১০ আঠ অনা ভণ্ড মাছুল আদাই কৰিব লাগে। সীমাৰ বাহিৰৰ টকা জমা থোৱা কোনো লোক থাকিলে তেওঁক আন মাজত বোলা হয়। গাৱলীয়া বেঙ্কবিলাক তুট বকমে গঠন কৰা হয়। অংশীদাৰ সমজুৱা হৈ আৰু অংশীদাৰ নোহোৱা সমজুৱালৈ।

বেঙ্কৰ সকলো সমজুৱা লগ লাগি যি সভা হয় তাক বেঙ্কৰ সাধাৰণ সভা বোলে। সাধাৰণ সভাই তেওঁলোকৰ ভিতৰৰে জন দিথেক লোক বাচি এখন পঞ্চায়ত সভা গঠন কৰি দিয়ে। পঞ্চায়ত সভাৰ ভিতৰৰে এজনক সভাপতি আৰু এজনক সম্পাদক মনোনীত কৰি লোৱা হয়। বেঙ্কৰ পঞ্চায়ত সভাখন বছৰি নতুনকৈ মনোনীত কৰি লোৱা হয়। নতুন বাচনি হওঁতে আগৰ লোকো থাকিব পাৰে। বেঙ্কৰ চিচাপ পত্ৰ সম্পাদক জনে চৰ্কাৰি বহী পত্ৰত বাখিব লাগে। বহী কৰম আদি নিকিনাকৈয়ে পোৱা হয়।

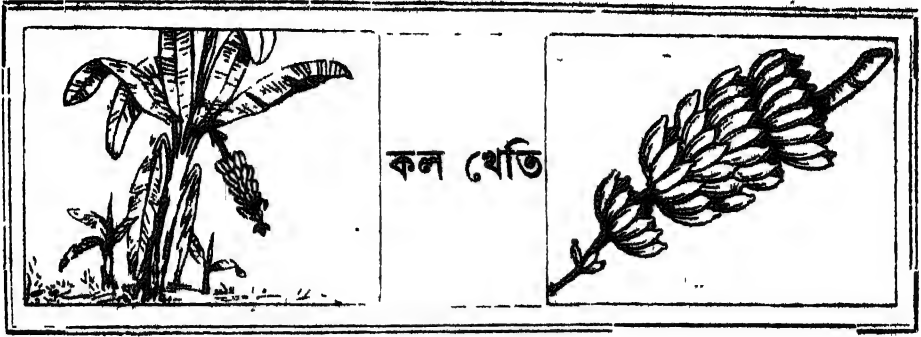
বেঙ্কৰ সভাখন বেজিষ্টাৰ দ্বাৰা মঞ্জুৰা হলেই বেঙ্ক স্থাপিত হ'ল বুলি ধৰিব লাগে। তেতিয়া নগৰত থকা চেণ্টেল বেঙ্কৰ পৰা কিম্বা বেজিষ্টাৰ নিৰ্দেশ কৰা আন কোনো বেঙ্কৰ পৰা সেই বেঙ্কলৈ টকা ধাৰে আনিব পাৰি। বেঙ্কৰ সভাপতি আৰু সম্পাদক দুজনেই চেণ্টেল বেঙ্কৰ পৰা টকা ধাৰে আনিব পাৰে। নগৰৰ থকা চেণ্টেল বেঙ্ক আন বেঙ্ককহে টকা ধাবলৈ দিয়ে গা-ওটীয়া ভাবে কাকো নিদিয়ৈ। চেণ্টেল বেঙ্কৰ পৰা ধাৰে আনা সুদৰ নিৰিখতকৈ অলপ বেচি সুদলৈ গাৱলীয়া বেঙ্কৰ সমজুৱাসকলক টকা ধাৰে দিয়া হয়। সেই দৰে কোনো সমজুৱা বা আন মানুহৰ পৰাও গাৱলীয়া বেঙ্ক টকা ক্ৰমা লৈ আন সমজুৱাক টকা ধাৰে দিয়া হয়। গাৱলীয়া বেঙ্কৰ বছৰৰ আদিতো বহা সাধাৰণ সভাত কিমান টকা খৰ কৰা হ'ব তাৰ সুদ ঠিক নিৰিখে দিয়া হ'ব আৰু সমজুৱাৰ প্ৰতি জনক কিমান টকালৈকে ধাৰ মঞ্জুৰ কৰিব পৰা হ'ব, কি তাৰে সুদ লোৱা হ'ব ইত্যাদি কথা বান্ধি লোৱা হয়। পঞ্চায়ত সভাই মঞ্জুৰ কৰিলেহে সমজুৱা সকলে টকা ধাৰে পাব পাৰে। যি কাৰ্গাত টকা একেবাৰে মগা নপৰে, যিহে খৰচ কৰিলে তাৰ পৰা ওলোৱা আগন্তুক থাকে তেনে উদ্দেশ্যতহে পঞ্চায়তে বেঙ্কৰ টকা ধাৰে দিব লাগে কোনো ধৰুৱাট ম্যাদৰ ভিতৰত ধাৰ পৰিশোধ নকৰিলে পূৰ্বৰ সুদত কৈ কিছু সুদ বঢ়াই লোৱা হয় তাক দণ্ড সুদ বোলে।

কোনো ধৰুৱাট গাৰ্ফিনি কৰি ধাৰৰ টকা পৰিণাম নকৰিলে গোচৰ কৰি টকা আদায় কৰা হয়। ইয়াৰ গোচৰ কাৰাৰা ঘাত নকৰিলেও চলে। বেঙ্ক-

টোৰেই এনে 'গোচৰ নিষ্পত্তি কৰি' দিয়ে। এই গোচৰ চলাবলৈ ধনো খৰচ কৰিব নালাগে। বেঙ্কৰ পঞ্চায়ত সভাই ডাক যোগে গোচৰৰ কাগজ পঠালেই কাম চলে।

টকা চলোৱাত বেঙ্কৰ খৰচ বাদে যি লাভ হয় তাক আছুতীয়া ভৰাল কৰি সেই বেঙ্ক বা আন কোনো বেঙ্কত জমা ৰখা হয়। অংশলৈ পতা বেঙ্কৰ সমঞ্জস্যকলে জীভৰ ভাগো লব পাৰে, অংশীদাৰ হিচাবে নপতা বেঙ্কৰ লাভৰ টকা বেঙ্কৰ সাধাৰণ সভাৰ মনোনীত মতে গাৱঁৰ আলি পুখুৰী স্কুল আদি ৰাইজৰ উপকাৰত অহা ৰাজহুৱা কামত খৰচ কৰিব পাৰি। গাৱঁলীয়া বেঙ্ক স্বায়ত্ব শাসনৰ ধোপনি লোৱা আকুলি।

(শ্ৰীযুত দৰ্শনানন্দ শৰ্মা ।)

সকলো শস্যৰ ভিতৰত কলকেই বছৰৰ সকলো সময়তে পোৱা যায়। কল আমাৰ এটা প্ৰধান খাদ্য। ই সাধাৰণতে বাম শস্যৰ দৰে বাম মাটিতে হয়। চেচুকীয়া, বাঁহতলাঁয়া আৰু পানী বান্ধ খাই থকা মাটিত বাজে সকলো ঠাইতে কল হয়। আঁঠীয়া, ভাম আদি কল ন মাটিতহে হয়। এনে বিধৰ কল কলে মাটি ডোখৰো অলপ বাম হয়।

কল অনেক জাতৰ, ভীম, আঁঠীয়া, কণকটোল, জাহাজী, বৰজাহাজী, দাগযোৱা, পুৰা, অসমীয়া মালভোগ, বঙালী মালভোগ, চেনিচম্পা সোন্দা, গোবিন্দ-তুলসী, দিন্‌ নাইকীয়া, মনোহৰ (মনোহৰ কলো কেইবা জাতৰো আছে। যেনে শমল মনোহৰ, লেচৰী মনোহৰ, ভোট মনোহৰ, ফেচা মনোহৰ) ইত্যাদি। কল আমাৰ বৰ লাগতীয়াল শস্য। ইয়াৰ শিপাৰ পৰা পকা কলৰ বাকলি লৈকে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ডাকে কৈছে :—

তিনিশ মাঠিজোপা কৰা কল।

মাঠেকে পষেকে চিকুণবা তল ॥

পাত পছলা লাভত থাবা।

লক্ষাৰ বণিজ ঘৰতে পাবা ॥

ডাকৰ এই কথা কেইকাঁকয়েই কলৰ ব্যৱসায়ৰ কথাটো ভালকৈ বুজাই দিছে। ৩৬০ জোপামান কল কৰি ল'ব পাৰিলে বছৰেকৰ খৰচটো একৰকম

ওলায়। কোনো কোনো মানুহে কল খোদাই কৰিয়েই সৰু-বুৰা ঘৰৰ বোজকাৰ চলাই আঁঠে।

উনি অসমত কল খেতি য'তে ত'তে হয় : ভাৰিৰ বন কলই তাৰ প্ৰমাণ। কল-খেতি বছৰৰ সকলো সময়তেই কৰিব পাৰি। মাত্ৰ বছৰৰ ভিতৰত দুমাহত কল খেতি বৰা বুঢ়ালোকৰ মতে নিষেধ আছে। আৰু খনাৰ মতে, “সিংহ মীন বৰ্জি, কল খাবা আৰ্জি।”—অৰ্থাৎ ভাদ আৰু চ'ত মাহ এৰি সকলো মাহতে কল খেতি কৰিব পাৰি। কিন্তু ফাগুন আৰু ব'হাগ মাহ কল খেতিৰ নিষিদ্ধ কৰি ভাল।

কল আলুৰ পৰা বাঢ়ে। কল খেতি কৰিবৰ নিমিত্তে কোনো মাটি চাহ কৰিবৰ দৰ্কাৰ নাই। পিছে কল ৰোৱা গাঁতটো অলপ দকৈ খানি কব লাগে। তেতিয়া হলে বছৰ গোটেই ডাঙৰ হয়। ১৮১২ হাত আঁতৰত বলপুলি কব লাগে। মঙলীয়া পুলিবোৰেই বছৰ উপযুক্ত। এজাপা বছৰ পৰা যেতিয়া তিনি খেকা কল বটা হব, তেতিয়া তাৰ পৰা পুলিবোৰ উভালি নি অঁক ঠাইত কব লাগে। কলপুলি সঁজাল ধৰাৰ পিছত ছাই, গোবৰ-জাবৰ আদি কল অনুযায়ী সাৰ দিব লাগে। ডাকে কৈছে,—

জালুকত গোবৰ পানত মাটি,
কলাপুলি কৰা তিনিবাৰ কাটি।
এহাত এমুঠণ দিবা কলৰ পোত।
তো-য়াহে চান্দ কলৰ গোটি॥
অ'ঠীয়াত গোবৰ, মনোহৰত জাবৰ।
পুৰাত খাঠ, মালভোগত ছাই॥

কলপুলি ৰোৱাৰ পিছত তাৰ পাত কাটিব নেলাগে। পাত কাটিলে কল একটৈ লাগে শাক গোটে সৰু সৰু হয়।

বিলাতৰ কথা

(শ্ৰীযুত চন্দ্ৰধৰ বৰুৱা সাহিত্য ৰত্ন।)

(৭) চিম্পেঞ্জীৰ চাহ খোৱা।

আফ্ৰিকা দেশত চিম্পেঞ্জী নামেৰে এবিধ ডাঙৰ ফুটীয়া বান্দৰ জাতিৰ জন্তু আছে। সি ওখট সৰুহুৰা মানুহটোৰ সমান তাৰ গাৰ বৰণ আমাৰ হলৌ বান্দৰৰ দৰে ক'লা, কিন্তু গঢ় পিটু মানুহে সৈতে বহুত মিলে। এই জাত জন্তু সাধাৰণ বান্দৰতকৈ অনেক গুণে বুদ্ধিয়ক আৰু সৰহ জনা বুজা।

লণ্ডন নগৰৰ চিৰিয়াখানাখন বৰ ডাঙৰ। তাত বিবিধ প্ৰকাৰৰ জীৱ জন্তু আছে। তাক একে দিনাই চাহ অঁতাব নোৱাৰি। আজি ত্ৰোমালোকক সেই চিৰিয়াখানাৰ কথা নকওঁ; তাত থকা চিম্পেঞ্জী গোটা দিয়েকৰ কথাহে ক'ব খুজিছোঁ।

সেই চিৰিয়াখানাত বহুত চিম্পেঞ্জী আছে। তাৰে ভিতৰত তিনিটা আছে—এটা মতা, এজনী মাইকী, আৰু ঠাটো সিহঁতৰে পোৱালী। সিহঁত তিনিওটাই দিনে আবেলি ৪ বজাত এবাৰ চাহতে বহি লৈ মানুহৰ খোৱাদি চাহ খায়। তাকে চিম্পেঞ্জীৰ “টী পাৰ্টি” বোলে। সেই চাহ খোৱা চাবলৈ সদায় জাকে জাকে মানুহ গোটখাই, বাট চাই থাকে গৈ। দৰাচলত সি এটা চাপ লগীয়া দৃশ্য।

চিৰিয়াখানাৰ ভিতৰত এটা ডাঙৰ দীঘল, বহল আহল তুমহলায়া ঘৰ আছে। তাৰ ওপৰ মহলত সেই চিম্পেঞ্জী কেইটা থাকে। তলৰ মহলটো অকল বাতিৰৰ বাৰ চাৰিখন দি নাম ঘৰৰ দৰে, তেনেই উদং নৰি খেঁচে। তাৰে সঁমাজতে একোখালী মান ঠাই কেউফালে বাঠৰ হেঙুৰাৰে বেৰি থোৱা আছে। সেই বেৰাৰ ভিতৰতে, চিম্পেঞ্জীয়ে চাহ খাবলৈ এখন মেজ পাৰি তাৰ ফাঁকি-

ফালে তিনিখন চকীও পাৰি ধোৱা থাকে। জেঙঁৰাৰ বাহিৰে, গোটেই ঘৰটো জুৰি মানুহ বহিবলৈ বহুত চকী পাৰি থয়। তাত তিনি চাৰিখন মানুহ বহিবলৈ জোৰে। তাৰ বাহিৰেও আক সিমানেখিনি মানুহ থিয় দি চাবৰ জোখাৰে মুকলি ঠাইও আছে।

ঠিক চাৰি বাজিবৰ পৰত, চিম্পেঞ্জী কেইটাক মানুহৰ সাজ-পাৰ পিন্ধাই, ওপৰ মহলৰ পৰা মানুহ এটাই নমাই আনে। সিহঁতে মানুহৰ দৰেই গহীনাৰে সোমাই আহি, বেৰাৰ ভিতৰৰ চিনৰ চকীয়ে চকীয়ে, বহি পৰেহি। মতাটোৱেই পোনেই পোৱালীটোক মানুহৰ দৰে দাজ্জি ধৰি, তাৰ অকণমান ওখ চকীখনত বহুৱাই দিয়ে।

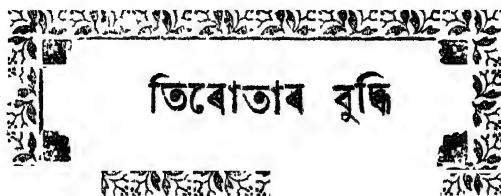
তাৰ পাচতে, মানুহলৈ ধোৱাৰ দৰেই কাটি কুটি যতনাই ধোৱা তিনিখন কল মূলৰ ঠাল মানুহ এটাই সিহঁতৰ আগে আগে মেজত থৈ যায়হি। মতাটোৱে পোনতে পোৱালীটোৰ আক পাচত মাইকী জনীৰো ঠালত কি দিছে নিদিছে, ডিঙিমেলি এবাৰ চাফ লৈ, তিনিও খাবলৈ লাগে। ধোৱাৰ মাজে মাজে, একো একো বাৰ সি নিজৰ ঠালখন ঢুই হাতে দাজ্জি ধৰি, কোনোবাৰ পুতেকৰ আক কোনোবাৰ বৈণীয়েকৰ আগত আগত টোঁৱায়; অৰ্থাৎ তাৰ ভাবটো হৈছে—ওহতক কিবা লাগে যদি মোৰ ভাগৰ পৰাই নে সিহঁতে নেলাগে বুলি মূৰ জোকাৰি দেখুৱায়। পাচত পোৱালীয়ে মাইকীয়ো খাই উঠিলে, সিহঁতৰ পাতত নি পাকে তাকে মতাটোৱে চপাই কোচাই খানি খাই থয়।

সেইখিনি ধোৱা হ'লে, তিনিওকো তিনি বাটি চাহ দিযেহি। সি আচলতে চাহ নহয়, পাৰ্ণী মিহলোৱা গাখীৰহে। তাক সিহঁতে পোনতে চামোচেৰে চামোচ চামোচকৈ খাই, বাকী থকাখিনি মানুহৰ দৰেই বাটিৰ কাণেদি পি খায়। ধোৱাৰ অন্তত মতাটোৱে প্ৰথমতে পোৱালীটোক ওখ চকীখনৰ পৰা নমাই আনে; তাৰ পাচত মাইকী জনীকো হাতত ধৰি নমাই লৈ, তিনিও গোটখাই, আকো আগৰ দৰেই গহানে গম্বীৰে ওপৰ মহললৈ উঠি যায়।

তোমালোকে চাৰ্কচৰ বান্দৰে চাহ খোৱা দেখিব পোৱাঁ। কিন্তু সিয়ে ইয়ে একে কথা নহয়। চাৰ্কচৰ বান্দৰে, খোৱা বস্তু আগত দেখিলেই, থিচিৰ্মিচটকৈ বান্দৰালি কৰি, থপিয়া-থপি লগায়। ইহঁকে কিন্তু কেতিয়াও ভেনে নকৰে; লোকৰ ঘৰত ভাল মানুহে খাবলৈ বহাৰ দৰে, গহীন ভাৱেৰে বহি, ভালৈ সজে খাই-মেলি গুচি যায়। ইহঁতৰ গতি-গোত্ৰ দেখি এনেহে মনে ধৰে যেন, ভালকৈ শিকালে বুজালে, ইহঁতে মানুহৰ লগুৱালিও কৰি দিব পাৰিব। আঁকৰা আজলা গা অতি ভাবিতলীয়া বহুত হোজা মানুহতকৈ ইহঁত যি টেক্সৰ আৰু বুধিয়ক, শত্ৰু অকনো সন্দেহ নাই।

ডাৰ্উইন্ নামেৰে এগৰাকী বিলাতী পণ্ডিতৰ মতেৰে, মানুহো গুৰিতে বান্দৰহে আছিল। পাচত ক্ৰমশঃ উন্নতি হৈ অহাত, বান্দৰেই, বান্দৰ গুচি মানুহ হৈ। মানুহ নামেৰে এটা সুকীয়া জাতি হৈ পৰিল। এই চিন্সপঞ্জী কেটটাৰ কামলৈ চালে, সেই কথা মনত সোমাই পৰে।

তিবোতাৰ বুদ্ধি

(শ্ৰীমতী লাবণ্যময়ী দেবী ।

এসময়ত এজনী বুঢ়ীৰ সাতজনী বোৱাৰীয়েক আছিল। সকলজনী বোৱাৰীয়েকৰ মাক, বাপেক, ককায়েক, ভায়েক কোনো নাছিল।

বহাগৰ বিহু পালেহি। ছজনী বোৱাৰীয়েকক মাকৰ ঘৰৰ পৰা মান্নুহ আহি নিলেহি বুঢ়ীৰ মনত বৰ বেজাৰ যে সকল বোৱাৰীয়েকক নিবলৈহে মাকৰ ঘৰৰ মান্নুহ নাট। এদিন ৰাতি বুঢ়ীয়ে শুবলৈ গৈ মনত বৰ বেজাৰ লাগি কলে “আই এ দেহি আটাইকিজনী বোৱাৰীক মাকৰ ঘৰলৈ নিলেহি। কিন্তু সকলজনী বোৱাৰীকেহে নিবলৈ মাকৰ ঘৰ নাট”। সেই সময়তে এটা চোৰে বুঢ়ীৰ ঘৰলৈ চৰ কৰিবলৈ আহিছিল। সি বুঢ়ীৰ কথা শুনি মনতে ভাবিলে “বাক বুঢ়ীৰ সকল বোৱাৰীয়েকক উয়াৰ পৰা নিম”। এইবুলি পাচদিনা ছপৰীয়া চোৰটোৱে ভাল কাপোৰ কান পিন্ধি আহি বুঢ়ীৰ সকল বোৱাৰীয়েকক কলেহি “হেৰো ঘৰত কোন আছে”। বোৱাৰীয়েকে “আই আছে বুলি” পিৰা এখন বহিবলৈ দি বুঢ়ীক দাঙি আনিলেগৈ। বুঢ়ীয়ে ওলাই আহি চোৰটোক কলেহি “বোপা তুমিনো কৰ পৰা আহিছা”। চোৰটোৱে কলে “এ আই, মই আপোনাৰ সকল বোৱাৰীয়েকক ককায়েক তও”। বুঢ়ীয়ে উঠি গৈ সকল বোৱাৰীয়েকক কলেগৈ “হেৰ আই তোৰ ককায়েক আহিছে ওলাই আহছোন” তেতিয়া বোৱাৰীয়েক ওলাই আহিল। চোৰটোৱে বোৱাৰীয়েকক কলে “আই, তই মোৰ ভনী হৱ। তোক নিচেই সৰুতেই বিয়া দিলে। এতিয়া চাগৈ মোক তই চিনিকে নেপাৱ। তোক আগৰ ঘৰলৈ নিবলৈ আহিছো ন’ল”। বুঢ়ীয়ে ভাবিলে “হক তেও ভাটক নিবলৈও ঘৰৰ মান্নুহ আহিলে”। বুঢ়ীয়ে এইবুলি তালি হোপোল বান্ধি বোৱাৰীয়েকৰ হাতত

দি কলে “আই মাৰব ঘৰলৈ যাবগৈ”। বোৱাৰীয়েকে ভাবিলে মোৰনো আকৌ ক’ব ককাইটো আছে। তাইৰ মনত সন্দেহ হ’ল। এইভাবে তাই কিছুমান সৰিয়হ হাড়ত লৈ গ’ল। চোৰটোৱে বাট পাই তাক কলে “ভইনো কিমান টোপোলা টৌ লবি যয়ে লও দে” এইবুলি কাপোৰ আৰু খোৱা বস্তুৰ টোপোলাটো সি ললে। তাই বুঢ়ীৰ ঘৰৰ পৰা বাটে বাটে সৰিয়হ সিঁচি যাবলৈ ধৰিলে গৈ গৈ চোৰৰ বাজা পালেগৈ। চোৰটোৱে তেতিয়া তাক নি তাৰ ঘৰৰ বেটী কৰিলে।

এদিন চোৰটোৱে চুব কৰিবলৈ গৈছিলে। বুঢ়ীৰ বোৱাৰীয়েকে ভাবিলে “এই চোৰটোৰ ঘৰৰ পৰা মই যাব লাগিল। ই ককাই বুলি কাকি দি আনি মোক বেটি পাতিছেহি। এইবুলি তাই মেকুৰীটোৰ ডিঙ্গিৰ সোতা এটা আৰি দিলে। আৰু জুইধৰি কেবাগুৰি এখনত তেল কিছুমান তপত কৰি ওপৰত মলা এটাত ঠাণ্ডা পানী কিছুমান থৈ মলাটো ফুটা কৰি দিলে। তেতিয়া ওপৰৰ পৰা গৰন তেলত পানী পৰি চোঁ চোঁ কৰিছে। তেতিয়া তাই ঘৰটোৰ পৰা ওলাই গৈ ঘৰৰ মুখত বৈ আছে। এনেতে চোৰটো আহি মেকুৰীৰ ডিঙ্গিৰ সোতাৰ শব্দ শুনি ভাবিলে যে বুঢ়ীৰ বোৱাৰীয়েকে ঠাই সাৰিছে। আৰু তেলৰ চোঁচোঁ শব্দ শুনি ভাবিলে যে, ভাজি কৰিছে। এই বুলি সি ঘৰৰ ভিতৰলৈ সোমাই গ’ল। সি গৈ গৈ দেখে যে ভিতৰত কোনো নাই। সি ভাবিলে এতিয়াই দেখোন মানুহজনীয়ে ঠাই সাৰি আছিল কলৈনো গ’ল। এই বুলি ঘৰৰ মুখেদি নাক উলিয়াই চাওতে বুঢ়ীৰ বোৱাৰীয়েকে নাকটো কাটি দিলে। আৰু বাটত যাওতে যে সৰিয়হনোৰ সিঁচি থৈ গৈছিল সেইবোৰৰ গছ গজিলে। তেতিয়া তাই তাৰে চিন পাই আহি আকৌ বুঢ়ীৰ ঘৰ পালেহি। আৰু বুঢ়ীৰ আগত সকলো বিবৰণ কলে তেতিয়াৰ পৰা বুঢ়ীয়ে সৰু বোৱাৰীয়েকক কলৈকো নপঠোৱা হ’ল। সেই কাৰণে মানুহে নিজে সাৱধান হোৱা উচিত। এয়ে হৈছে তিবোতাব বুদ্ধি।

তিনজন অতিথিৰ কথা

(সেথ চাকিউদ্দিন গাইন্দ)

এসময়ত এজন খ্ৰীষ্টিয়ান, এজন মুছলমান আৰু এটা এছদিয়ে এবাৰ মানুহৰ ঘৰত গধূলি আলহি হ'লগৈ। ঘৰৰ গিৰিহঁতজন সংস্কাৰৰ লোক আছিল। অতিথি সকলক তেওঁ বৰ সৎকাৰ কৰিছিল। তেওঁ বৰ দুখীয়া আছিল, তথাপি কেই মিনিট মানৰ পাচতে এখন বহল কঁঠী ভাতেৰে পৰিপূৰ্ণ কৰি সেই আলহি তিনজনৰ আগত থাব পাৰিছিল। এছদিটো বৰ অসংস্কাৰৰ মানুহ আছিল। সি মুছলমান জনলৈ চাই বলে, “আমি আহাৰবোৰ এতিয়া ভাগ কৰি খোৱা উচিত নহয়। আজি বাতিটো আমি নিবাহাৰে শুই থাকো। আমাৰ তিনওজনৰ শিত্ৰবত্ৰ যি জনেই আজি বাতি ভাল সপোন দেখিব তেওঁৰেই এই আতাবৰ ভাগ পাব।”

সেই দুৰ্ভাগীয়া মুছলমান জন দিনটো উপবাসে গাছিল। তেওঁ এছদিটোক কতবাব যে আতাবৰ ভাগৰ কাৰণে খাটিলে, তথাপি এছদিটোৱে ভাগ নিদিলে। অৱশেষত তিনওজন মানুহ সেই ঘৰতে একেলগে শুই থাকিল। ভাতখিনি মেকুৰা আদিয়ে নোপোৱাকৈ ওখ তক্ষা এচটাৰ ওপৰত থৈ দিলে।

ৰাতিপুৱা সোনকালে তিনওজন অতিথি বিছনাৰ পৰা উঠিল। প্ৰথম এছদিটোৱে কলে, “ঘোৱা নিশা মোৰ নিচিনা সপোন পৃথিৱাত কোনেও দেখা নাই। মই সপোনত দেখিছিলো যে মই ‘ইজিপ্ত’ৰ ‘ভুব’ পৰ্বলৈ গৈছিলো আৰু তাত ‘মুছা’ প্ৰভুৰ লগ পাইছিলো। তেওঁৰ লগত পবিত্ৰ ‘খোদা’ৰ বিষয়ে বহুত কথা বতৰা হ'লো।” খ্ৰীষ্টিয়ান জনে কলে, “মোৰ সপোনটো আপোনাৰটোতকৈ ভাল নহয়। মই সপোনত চতুৰ্থ স্বৰ্গলৈ গৈ ১০ পত্ৰ যিশু খ্ৰীষ্টক লগ

পাঠিছিলো। স্বৰ্গত থকা আচৰিও আচৰিত দৃশ্যবোৰ মই চাই ফুৰিছিলো।” মুছলমান জনে কলে, “আপোনালোক দুইজনেই অতি ভাগ্যবান পুৰুষ। কাৰণ আপোনালোকৰ সপোন দুয়োটা অতি মনোহৰ। মই হে মহা বিপদত পৰিলোঁ। বাক হোৱাটোও আপোনালোকৰ আগত বৰ্ণাও শুনক! কা'ল মই উপবাসে আছিলো। নিশা উপবাস ভাঙিব নোৱাৰ ভোকে পিয়াহে আপোনালোকৰ লগতে শুই থাকিলো। ৰাতি সপোনত দেখিলো এটা কলা প্ৰকাণ্ড মানুহ মোৰ ওচৰলৈ আহি মোক কলে, “বিহুনাৰ পৰা বেগতে উঠ, আহ বগোৰ খাই তোৰ উপবাস মোকোলা, যদি এই আঁহাৰ নেখাৰ তেখে এই মজুৰ্ত্ততে তোৰ মাৰি পেলাম।” মই কঁপি কঁপি বিহুনাৰ পৰা উঠিলো, তাক তেওঁৰ ভয়ত আহাৰখিনি খাই পেলালোঁ। খোৱা শেষ হ'লত মানুহজনে মোক এৰি আকাশলৈ উৰি গ'ল।”

যেতিয়া এহুঁদীটোয়ে এইবোৰ কথা শুনিলে, সি লৰালৰিকৈ ওপৰৰ তক্তাত পোৱা ভাতখিনি চালেগৈ। চাই দেখে যে খালি বাচনখন হে আছে মাথোন : ভাত আঁহাৰ আদি একো নাই। তেতিয়া সি কলে, এই শৰিখানী মুছলমান। তই আমাৰ দুইজনৰ মাজতে শুইছিল। তই যে ভয়ত আঁহাৰখিনি খালি, সেই সময়ত আমাক চিঞৰ জগাই নিদিলি কিয়? মুছলমান জনে কলে, আপোনালোকে সাব পাবলৈ মই কত যে চিঞৰৰ ওপৰত চিঞৰ মাৰিলো; কিন্তু আপোনালোক সেই সময়ত ইয়াত নাছিল। এজন গৈছিল ‘হুব’ পৰবলৈ তাক থান জন চতুৰ্থ স্বৰ্গলৈ। সেই কাৰণে মোৰ কান্দোন আৰু চিঞৰ আপোনালোকৰ কাণত নপৰিলগৈ। অৱশেষত এইবিলাক শুনি খ্ৰীষ্টিয়ান আৰু এহুঁদীটোয়ে অনুতাপ কৰি মনে মনে থাকিল।

—“ধূলি-কণা”—

শ্ৰীমুনীন বৰুৱাকী

“কেবল চিতাপ পঢ়িলেই নহব।” য’ত যি সত্য পাবা, নিজৰ জীৱনত
তাকে ফুটাই তুলিব লাগিব।”

*

*

*

“সদায় দুখৰ কাৰণে প্ৰস্তুত থাকিব। দুখ দেখি পিছ হাহুকি নেযাব।
সুখক যেনেকৈ আদৰ কৰি টানি লোৱা দুখক তেনেকৈ লব পাৰিলে দুখৰ
ভীৰুতা নাইকিয়া হব।”

*

*

*

“এটাইতকৈ বেচিকৈ ভয় কৰিব। সাৰ্থপৰ মানুহক। সাপতকৈ বাঘতকৈও
—সিহঁত বেকৰ।”

*

*

*

“জগতৰ কোনো বস্তুকে অনাদৃষ্টক বুলি নেভাবিব। সকলোৰে অলপ-
নহয় অলপ সাৰ্থকতা আছে।”

*

*

*

“গহতৰ গুণ বুজিব লাগিলে তুমিও গুণী হব লাগিব।”

*

*

*

“গামি যিটোকে কণ্ড জীয়াই থকা, সেয়ে মৰা। দিনে-দিনে আমি
ডাঙ্গৰ হৈছো নে মৰণৰ পিনে আগবাঢ়ি গৈছো……কোনে জানে।”

*

*

*

জীৱনটোক অমূল্য বুলি ভাবিব। বিশ্বৰ সকলো কামেই তোমাৰ ক্ৰম্যবি
কালৰ কাৰণে বাট চাই আছে।

(১) গ্ৰেগফণ কল আজিকালি ভাৰততে ভাৰতীয়ৰ দ্বাৰা তৈয়াৰ হৈছে। বঙ্গদেশত মেগাফণ কোম্পানীয়ে কল গানৰ যন্ত্ৰ তৈয়াৰ কৰিছে। তেওঁ লোকৰ যন্ত্ৰতেই কল গানৰ বেকৰ্ডো তৈয়াৰ হৈছে। এই বেকৰ্ড বিনেশী বেকৰ্ডত কৈ কোনো গুণে বেয়া নহয়। এনে কোনো নতুন উদ্ভাৱ আসামত হবনে?

(২) ভূপালৰ নবাব বাগজুৰে ভাৰতৰ অস্পৃশ্য বাৰ্জেনকাৰ্য্যৰ সহায়ত পণ্ডিত মদন-মোহন মালৱাই যি পুঁজি খুলিছে তাত নগদ ৫০০০০ পঞ্চাচ হেজাৰ টকা দান কৰিছে তেখেতৰ এই মহৎ উদ্যোগত ভাৰতৰ সকলো ধৰ্ম্মী লোভসকলক এই মহৎ কাৰ্য্যলৈ উদগনি দিব বুলি আশা কৰিব পাৰি। আমি নবাব বাগজুৰৰ মহৎ হৃদয়ৰ আৰু উৎকৰ্ষতা কামনা কৰিছোঁ।

(৩) এই মাহত ককোসিয়াৰ তিকলিঙ নগৰত এখন সংবাদ পত্ৰৰ প্ৰদৰ্শনী হ'ব। তাত ২০৫ বিধ বিভিন্ন ভাষাত ছপা কৰা পুথিবাৰ ২৮২ খন বেলেগ বেলেগ দেশৰ খবৰ কাগজ প্ৰদৰ্শিত হ'ব।

(৪) কম্বানিয়া দেশৰ চৰকাৰে এতিয়াৰে পৰা তাৰ কৃষক সকলে টকাৰ পৰিবৰ্ত্তে গম দিও তেওঁলোকৰ কৰ দিব পৰা নিয়ম কৰিছে। জায়েনীয়ৈ মিশৰ দশৰ লগত হিব কৰিছে যে তেওঁলোকে মিশৰৰ পৰা তুলা লৈ টকাৰ বদলি মিশৰক তেওঁলোকৰ মাটিত দিবলৈ বসায়নিক সাব দিব।

(৫) চৰকাৰি বিপোর্টৰ পৰা জনা গৈছে যে গত বছৰৰ শেহলৈকে মোট, আসামত ১১১ খন চাহ বাগিছা আছিল। ইয়াৰ ভিতৰত মাত্ৰ ২৪১ খন বাগান ভাৰতীয়ৰ আৰু বাদ বাকি সকলোখিনি ইউৰোপীয়ান সকলৰ। এই বছৰ কেৱল ৩ খন নতুন বাগান খোলা হৈছে আৰু ১৮ খনত কাম-কাজ বন্ধ আছে।

(৬) বাজপুতনাৰ সম্বন্ধ হুদৰ পানীৰে লোণ তৈয়াৰ হয়। ই দীঘলে ২৪ মাইল বহলে যায়ে ঠাণ্ডে ৩ৰ পৰা ৫ মাইল আৰু ৫ৰ পৰা ৭ ফুটলৈকে দ। প্ৰতি বছৰে হয়ৰ পানীৰ পৰা ৭০ শতকৰ লক্ষ মৌল লোণ তৈয়াৰ হয় আৰু তৈয়াৰ কৰা খৰচ মৌলৈ ৩০ অনাটক পৰে। ভাৰত চৰকাৰে এই হুদৰ চিৰস্থায়ী ভাবে পট্টা লৈছে। চৰকাৰে মৌলৈ ১৫/০ দৰত সেই লোণ বেচে।

(৭) ভাৰতৰ মধ্য প্ৰদেশত নিবহুৱা সমস্তা প্ৰবল হৈছে। বৰ্তমান ইনকমটেক্স অফিত ১৩ জন কেৰাণী পদৰ বাবে ৪ হেজাৰ খন দৰখাষ্ট পাৰিছিল। দৰখাষ্টকাৰী সকলক ১ কৈ কপ দি দৰখাষ্ট কৰিবলৈ কোৱা হৈছিল। ৩৯৮৭ খন দৰখাষ্ট ত গ্ৰাহ্য হল কিন্তু চৰকাৰ ৪০০০ টকা আয় কৰিলে।

(৮) ভাৰতৰ প্ৰসিদ্ধ মল্লবীৰ প্ৰফেচৰ ৰামমুস্তিৰ বাওভাৰিত একুৰিয়া হোৱাত ভৰিগন কাটি পেলালে, তেখেতৰ অৱস্থা এতিয়া ডাঙেৰ আৰু শীঘ্ৰে ৰোগমুক্ত হবলৈ কামনা কৰিছোঁ।

(৯) ৬৯ এঞ্জেলছৰ অলিম্পিয়াৰ খেলত এই বাৰ ১০০০০০ জন দৰ্শক হৈছিল আৰু ৩০০০০০০ টকা খৰচ কৰিছিল।

(১০) ভাৰতৰ লোক সংখ্যা এতিয়া ৩০০০০০০০ ২ কৈও বেচি। ইয়াৰ ভিতৰত মতাৰ সংখ্যা মাংকাতকৈ ৯০০০০০০ জন বেচি।

(১১) নিৰ্ভাগানয়া দেশত এতিয়াও এনে অসভ্য মানুহ আছে যি বিলাকে গোহাৰ তৈয়াৰি অস্ত্ৰ শস্ত্ৰ ব্যৱহাৰ এতিয়াও কৰা নাহ। সিহঁতে এতিয়াও শিলৰ অস্ত্ৰ শস্ত্ৰৰ ব্যৱহাৰ কৰে।

(১২) নতুন চুপৰমকটৰ ভেটি স্থাপন কাৰ্য্যলৈ নিৰ্মাণিত হৈ অহা ৮ হেজাৰ অভাগত লোক “কৰমদণ” কৰিবলৈ গৈ থাকিল যন্ত্ৰ ৰাজ্যৰ প্ৰেছিডেণ্ট মি. হুভাৰৰ সোঁ হাতৰ পৰা তেজ ঢলাবলৈ ধৰিলে। অভাগত সকলৰ এনি ৭১ৰ ওভাৰ লগত কৰমদণ কৰাৰ পাচত ৩৩ৰ তেজ ঢলাবলৈ ধৰে আৰু তাওৰৰ পৰামশত সেই দিনলৈ তেওঁ বিশ্রাম লব লগা হ'ল।

('সুতুলি'-বচক)

তিনিটি আথৰে নাম আছে এনে জন্তু ;
 নাম তাৰ কৰা হেৰ'। তাৰি গুণি কিন্তু ।
 প্ৰথমে-দ্বিতীয়ে হয় উদ্ভিদৰ অংশ ;
 মাটিৰ তলত তাৰ বাঢ়ি যায় বংশ ।
 জীৱন ধাৰণ কৰে আৰু তাৰ পৰা ;
 কাটি দিলে হয় যেন থিতাতেই মৰা ।
 প্ৰথমে তৃতীয়ে হয় বস্তু অচেতন ;
 পৰ্ব্বতীয়া ঠাই তাৰ জনম-মৰণ ।
 কেতিয়াবা হয় তাৰ দুৰ্জয় শৰীৰ ;
 গুই আছে যেন এটি ভীমকায় বাব ।
 সভ্যতাৰ আছিল স্বৰূপে বাবহাৰ
 হয় তাৰ, চানেকিও তাগতে সৰাব ।
 প্ৰথমে উত্তৰ দিৰ বিজনে পাৰিব,
 'সুতুলি' নামেৰে পুথি পুৰণাৰ পাব ।

১ম— এঠাইত দুজাক কপৌ আছিল। প্ৰথম জাকৰ ঘাট কপৌটোৱে নিজাকক
 কলে “তোমালোক আমাতকৈ সৰু হৈ আছে। তোমালোকৰ এটা কপৌ আমাৰ লগলৈ
 জাহা তেনে আমি দুই জাক সমান সমান হমা।” দেহ কথাত মান্তি নহৈ দ্বিতীয় জাকৰ
 দাই কপৌৱে কলে “তোমালোকৰে এটা আমাৰ জাকলৈ জাহা আমি তোমাতকৈ দুগুণ ওঁঠ।”
 তেনে কোন জাকত কিমান কপৌ আছিল ?

(শ্ৰীপ্ৰেমধৰ দলৈ)

২য়— এজনে আন এজনক সুপিলে ::::

- (১) ভাত খাবৰ হ'ল নেখায় নে ?
- (২) চুণি কোছা দীঘল হ'ল নেকাটেনে ?
- (৩) মৰাশাক বহুত হৈছে নেকাটেনে ?

আন জনে এই তিনিওটা প্ৰশ্নৰ উত্তৰ মাত্ৰ-এটা শব্দেৰেই দিলে। শব্দটো কি ?

(শ্ৰীপ্ৰেমধৰ দলৈ)

—পোৰাপুথি—

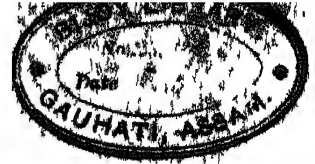
সুতুলি ৪—গোলাৰ ভেপত লৈ কুৰাব পৰা ৬৪ পিঠীয়া সৰু পত্ৰৰ কিতাপ। চপা, কাকত মনমোহা, দাম মুঠেই ১০/ অনা। ডাক্তৰ মহানন্দ বৰুৱা এল এম পি এক-টি-এচ্, সাহিত্যভূষণ প্ৰণীত আৰু প্ৰকাশিত। সাহিত্যভূষণ ডাক্তৰীয়া অসমীয়া সাহিত্যত পৰিচিত। তেখেতে সমাজৰ হেৰদণ্ড স্বৰূপ কৃষক জাতিকে উদ্দেশ্য কৰি সুতুলি বজাইছে। “সুতুলি”ৰ সোণ ৰূপৰ বচনে অসমীয়া সমাজৰ মঙ্গল সাধন কাৰ্য্য বুলি আৰু সুতুলিক সকলো অসমীয়াই আগবেৰে পাদৰিব বুলি আশা কৰিলোহক।

নিজিয়া :—নাটক, শ্ৰীআনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা দ্বাৰা ৰচিত আৰু প্ৰকাশিত। পোৱাৰ ঠাই বকুলবন, চাওখাট। চপা, কাকত ভাল বেচ মুঠেই ১০ বাৰ অনা।

অসমীয়া সাহিত্যত বৰ্ত্তমান মৌলিক নাটকৰ অভাৱ আৰু অশ্বেষণৰ দিনত শ্ৰীযুক্ত আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱাই বিজয়া প্ৰকাশ কৰা বাবে আমি তেখেতৰ জয় দিছোঁ। ৰচক তৰুণ অসমীয়া সাহিত্যত সুপৰিচিত। নাটকৰ ভাব মধুৰ, ভাষা সুৱলা আৰু গান বিতোপন। সন্দিকৈ ডাক্তৰীয়াৰ পাত নয়ে কিতাপ খনিৰ মেল আৰু বঢ়াইছে। লেখক নিজেই একজন অভিনেতা, কেৰা খনো নাট্যবত কৃষ্টিৰ সৈতে এই নাটকৰ অভিনীত হৈছে বুলি শুনা গৈছে। আমি তখনী বিজয়াৰ জয় কামনা কৰোঁ।

অৰুণ :—ষষ্ঠ বচৰ ১ম আৰু ২য় সংখ্যা—বহুত দিনৰ পিচত আকৌ ‘অৰুণ’ হাতত লবলৈ পাঠি আমি বিশেষ আনন্দ পাইছোঁ। এতিয়াৰ “অৰুণ প্ৰকাশক সমিতিয়ে” অৰুণ চলাবলৈ গাত লৈছে। বেজবৰুৱা ডাক্তৰীয়াৰ ভাৱতে আমিও কওঁ—“অৰুণ—‘শব্দঃ শতং’ জীয়াই থাকক আৰু লগে লগে অসমীয়া লৰা-ছোৱালীৰ জ্ঞান আৰু আনন্দৰ চাৰি সীমা বাঢ়ি বহল হৈ যাবক।”

আমাৰ দেশ

প্ৰথম বছৰ । ③ পুহ-১৮/১৯ শকাব্দ : ④ একাদশ সংখ্যা

মঙ্গলাচৰণম্

সমানীৰ আকৃতিঃ সমান৷ হৃদয়ানি বঃ ।

সমানমন্ত্ৰ বো মনো যথা বঃ স্তমহাসতি ॥

—পাণ্ডেদ ৮।৮।৪২।৪

ভোমালোক সকলোৰেই উদ্দেশ্য শুভ হওক ; হিয়াৰ মাজৰ সকলোখিনি বিবোধ

ভাৱৰ নিৰ্মূল হওক ; সকলোৰেই মন একে সজ উদ্দেশ্যতে বত থাকোক ।

ভোমালোকৰ মন পৰস্পৰৰ সহায়ৰ কাৰণে নিয়োগ হওক । পৰৰ স্তুত

ভোমালোকৰ নিজৰ স্তুত আৰু পৰৰ স্তুত নিজৰ স্তুত বুলি ভাবি

ল'বা । পৰোপকাৰেই জীৱনৰ ব্ৰত হওক ; পৰৰ মঙ্গল

সাধনতেই ভোমালোকৰ নিজৰ মঙ্গলো সাধন হ'ব ।

* আমার শিক্ষা *

(১)

বিলাসিতা

আজিকালি বিলাসিতাই চাত্তব সমাজক যেনে দৰে পীড়িতে আন একোৱে তেনে দৰে পীড়িন পৰা নাই। বিলাসিতাই শৰীৰৰ সাধাৰিক শক্তি আৰু সৌন্দৰ্য্য নাশ কৰে, মনৰ বল হ্ৰাস কৰে; আৰু অভিভাৱকৰ অৰ্থ অযথা অপব্যয় কৰে। বিলাসিতা পৰিভ্ৰমৰ সুফলৰ পথৰ বৰ্চক স্বৰূপ।

যি বিলাক বস্তুৰ ব্যৱহাৰে কোনো শাৰীৰিক, নৈতিক বা মানসিক শক্তিক উৎকৰ্ষ সাধনত সহায় নকৰে, আন পক্ষে সেইবিলাকৰ ব্যৱহাৰে সেই শক্তি বিলাকৰ বিনাশ সাধনত সঠায় কৰে আৰু আৰ্থিক অৱনতি ঘটায়, সেয়ে বিলাসিতা। বিলাসিতা কেইবা বিধৰো আছে,—ভোজনৰ বিলাস, শয়নত বিলাস, পানত বিলাস, পিন্ধা-উৰাত বিলাস, ফুৰা-চকাত বিলাস ইত্যাদি। মুঠতে ধন ভগন হোৱা যি কোনো কামেই বা যি কোনো বস্তুৰ ব্যৱহাৰেই, যাক প্ৰথমতে সহজ আৰু মনোৰম যেন লাগে, কিন্তু শেষত তাৰ ফল বিষময় হয়, তাক বিলাসিতা বুলিব পাৰি।

ওপৰত উল্লেখ কৰা কেই বিধৰ বিলাসিতাৰ একোটাকৈ উদাহৰণ দিয়া গ'ল,—

(১) ভোজনত বিলাস—যি আহাৰে কোনো শাৰীৰিক শক্তিৰ সঞ্চয় কৰিব নোৱাৰে, বৰং দেখাত যি আহাৰত ভালেখিনি ধন ভগন হয়, তেনে ধৰণৰ বাজসিক আহাৰৰ ব্যৱহাৰেই ভোজনৰ বিলাস। দেশ কাল পাত্ৰ ভেদে আহাৰৰ বেলেগ ব্যৱস্থা আছে। সেইবিলাক অতিক্ৰম কৰি যি আহাৰ কৰা যায়, যি আহাৰে শৰীৰৰ কোনো শক্তি বৃদ্ধি কৰিব নোৱাৰে, সেই আহাৰৰ ভোজনেই ভোজনৰ বিলাস। বৰ তিতা, বৰ টেঙা, বৰ লুণীয়া, বৰ জ্বলা, বৰ কেহা আহাৰৰ ভোজন উৎকট বিলাস।

(২) শয়নত বিলাস—যি শোভেলিভ স্তলেও পৰিভ্ৰমণ পাচত ভালকৈ টোপনি আহে, তাতকৈ আড়ম্বৰ থকা শোৱাপাটীয়েই ছাত্ৰসকলৰ পক্ষে বিলাসিতা। নিশা উজাগৰে ৰাতি দিনত টোপনি পূৰোৱাও শয়নত বিলাস। শোৱা সময় ছাত্ৰৰ পক্ষে বাতিপুৱাৰ আগলৈকেহে।

(৩) পানত বিলাস—যি পানী পান কৰিলে শৰীৰৰ শক্তি বৃদ্ধি নহৈ শক্তি ক্ষীণ হৈ ওয়, বা ক্ষন্তেকীয়া উত্তেজনা হৈ পাচত শৰীৰ অৱশ্য হয় তেনে পানৰ ব্যৱহাৰকে পানত বিলাস বোলে। পিয়াহত বিস্তৃত পানীৰ ব্যৱহাৰেই ছাত্ৰৰ পক্ষে হিতকৰ। বিস্তৃত বা নিৰ্মল পানীৰ বাজে পিয়াহ গুচাবলৈ বা উত্তেজনা বঢ়াবলৈ পান কৰা ধন ভগন হোৱা পানেই ছাত্ৰৰ পক্ষে বিলাসিতা। চাহ-পানী খোৱাও ছাত্ৰৰ পক্ষে বিলাসিতা।

বাগীয়াল বস্ত্ৰবিলাকৰ ব্যৱহাৰ ছাত্ৰসকলৰ পক্ষে এটা উৎকট বিলাস। বিলাসী-লোকে কোনো উচ্চভাবত মন বহুৱাব নোৱাৰে; উচ্চাকাঙ্ক্ষা তেওঁলোকৰ মনৰ কল্পনা মাত্ৰ; বাগীয়াল বস্ত্ৰে কুমলীয়া শৰীৰত ঘৃণে বিজ্ঞাদি বিজ্ঞি শৰীৰ চিৰকাললৈ কৰীয়া কৰে। অভিভাৱকৰ অৰ্থ অৱস্থা অপব্যয় কৰে। যি ধনেৰে ভালেমান সজ কাম কৰিব পাৰি তেওঁলোকে তেনে ধন অৱাবতে উকলায়। বাগীয়াল বস্ত্ৰে ছাত্ৰৰ মনৰ বল কমায়, মন লুত্ৰা কৰে, বাগীয়াল বস্ত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰা লোকে কোনো কামতে মন বহুৱাব নোৱাৰে। ধনৰ গভাৱ হলে বাগীয়াল লোকে চুব কৰি হলেও বাগী লগায়। এনেকৈ বাগীয়াল বস্ত্ৰে মানুহক পাপ কামত লিপ্ত কৰে। চুবত ধপাত, ভাং, কাৰ্নি আৰু মদ ছাত্ৰৰ পক্ষে বিশেষ অনিষ্টকৰ বিলাস।

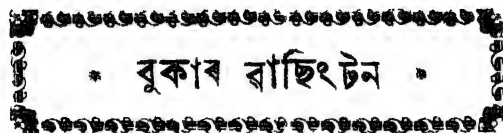
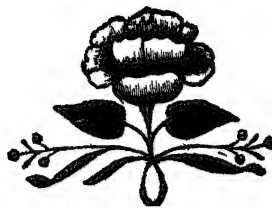
(৪) পিন্ধা উৰাত বিলাস—আমি সাধাৰণতে বিলাসিতা মানে, পিন্ধা উৰাত বিলাসিতাকেহে বুজো। কাৰণ প্ৰায় অধিকাংশ লোকেই পিন্ধা উৰাত বিলাসী। যি ক্কাপোৰ বা সাজে শৰীৰ আবৰণ কৰি জাৰ বৰষুণৰ পৰা বৰ্ষা কৰে তাতকৈ অধিক ক্কাপোৰ বা সাজেই ছাত্ৰৰ পক্ষে বিলাসিতা। জহকাল এটা নিকা কপাহী চোলা আৰু এখন কপাহী চুৰিয়া আৰু জাৰকালি কপাহী চোলাৰ ওপৰতে এটা এবীয়া বা আন গৰম চোলা বা ক্কাপোৰেই ছাত্ৰৰ বিলাস-বহিত সাজ;

ইয়াতকৈ অধিকৈ চাতৰৰ পক্ষে বিলাসিতা। চুৰেটাব, বা আন খৰচ পৰা চোণা বা কাপোৰ বিলাসিতাৰ হে চিন। ভাৰতীয় ছাতৰে জোটা পিন্ধাব কোনো আৱশ্যক নাই; জোটাৰ পৰা উপকাৰ নহৈ অপকাৰ হৈ আছে। জোটাটো চকুৰ জ্যোতিও নাশ কৰে বুলি কয়, তাৰ উপৰি ধন খৰচ আৰু জোটা পিন্ধি ফুৰিলে সকলো কাম বনত মন নবহে। সেই কাৰণে বিলাসী লোকে পৰিশ্ৰমৰ মৰ্যাদা বুজিবলৈ টান পায়।

গাজিকালি ছাত্ৰসকলে ব্যৱহাৰ কৰা আৰু কিছুমান বস্তু ওলাইছে, যিবোৰৰ পৰা দেহৰ কোনো উৎকৰ্ষ সাধন নহয়, কিন্তু অৱাবতে অনেক ধন ভগন হয়। সেইবিলাক যেনে—গালত ঘৰ্টা ‘সু’, পাউডাৰ আদি, চলিত ঘৰ্টা পমেদ আদি কমালত বা কাপোৰত সনা এচেন্স, শক্তিহীন বাত চকু, আদি। এইবিলাকে দেহৰ কোনো অঙ্গবেই পৰিপুষ্টি সাধন নকৰে। শৰীৰৰ স্বাভাৱিক সৌন্দৰ্য্য নষ্ট কৰি খন্তেকীয়াকৈ কৃত্ৰিম সৌন্দৰ্য্য আনে। এতিয়ালাকত অভিজ্ঞকৰ ভালেখিনি ধন অৱাবতে খৰচ হৈ বিদেশলৈ যায়। এটোটা কথা ছাত্ৰসকলে বিশেষকৈ মন কৰিব লগীয়া যে বিলাসী লোকৰ উপকাৰ সাজে ভালেখিনি বস্ত্ৰহীনলোকৰ নাঙঠ অৱস্থা নিবাৰণ কৰিব পাৰে; আমাৰ দেশত এনে লোক হেজাৰে হেজাৰে আছে যিবোৰে নিয়মমতে ঢুবেলা ছমুঠি শুদা ভাত খাবলৈ বা গাত ল’বলৈ এডোখৰ কাপোৰ পোৱা নাই। মুঠতে বিলাস ব্যৱহাৰ কৃত্ৰিমতাৰ হে পৰিচায়ক।

(৫) ফুৰা চকাত বিলাস—সময়ৰ বিশেষ নাটনি নহলে বাৰ পৰা মাইলৈ খোজ কাঢ়ি নগৈ আন বাহনেৰে যোৱাই ভ্ৰমণৰ বিলাস। আজিকালি ছাত্ৰে গাংৰ ছাত্ৰৰ নিচিনাকৈ খোজ কাঢ়িব নোৱাৰে, আৰু সিমান বন্ধীও নহয়। আগেয়ে মাজুহে যোবহাটৰ পৰা ৰংপুৰত কাচাৰি ধৰিবলৈ খোজকাঢ়ি যায়; কিন্তু আজিকালি ছাত্ৰৰ মনত এনেকৈ যোৱা আৰু কিছু দিনৰ পাচত সাধু যেন হৈ লাগিব; ইয়াৰ কাৰণ আজি কালি ছাত্ৰৰ সবত ভাগৰে দূৰ বাটলৈ খোজ বঢ়া অভ্যাস নাই। বাইচিকোল, মটৰ কাৰ আদিয়ে ছাত্ৰসকলক কোড়া কৰিছে। বাইচিকোলে লাখে লাখে আমাৰ টকা বিদেশলৈ নিয়াইছে; তাৰ উপৰি সদায় বাইচাইকোলত ফুৰা জনৰ শৰীৰো কণীয়া হয়।

ছাত্ৰবসকলে নিজে শাৰীৰিক, নৈতিক, মানসিক বলত বলীয়ান হ'ব খুজিলে, অভিভাৱকৰ আঁক দেশৰ মজল কামনা কৰিব খুজিলে বিলাসিতা সৰ্ববোভাৱে ভাগ কৰিব লাগে। বিলাসী ছাত্ৰে উচ্চতৰ উচ্চাকাঙ্ক্ষা মনলৈ আনিবলৈ আজৰি নাপায়। ছাত্ৰবসকলে কৰিব নোৱাৰা কাম একো নাই, সূচসঙ্কল্প হলে বিহকে ইচ্ছা তাকে কৰিব পাৰে।

(আগৰ সংখ্যাৰ পাৰ পৰা)

নিজৰ খৰচ বহন কৰিবলৈ অপাৰগ বাবে স্কুলৰ অধ্যক্ষক খাটি তেওঁ তাতে খানচামাৰ কাম কৰি পঢ়িবলৈ ধৰিলে। টকা নাই বাবে তেওঁৰ একো নাই। কাৰ্নি-কাপোৰ গলিয়ন হ'লে বাতিয়েই ধুই, জুইত সেকি শুকুৱাই বা আধা-শুকুৱা কৰি পিচ দিনা পিন্ধে। সকলো দুখ সহ্য কৰি তেওঁ স্কুলৰ দীৰ্ঘবন্ধত অগ্ৰ ঠাইত সামান্য দণ্ডহাত কাম কৰি নিজৰ অভাৱ আংশিকৰূপে পূৰাই, পঢ়িবলৈ ধৰিলে। স্কুলত তেওঁৰ খাব হ'ল; কিন্তু তাৰ শিক্ষকসকল নব দয়ালু আছিল, তেওঁক বহুত

অনুগ্ৰহ দেখুৱাইছিল। তেওঁলোকৰ সজ শিক্ষা, অমায়িক আঁচৰ-ব্যৱহাৰ দেখি, ৱাছিংটন বৰ মোহিত হ'ল। ইসকলৰ আদৰ্শৰ পৰাই তেওঁ বহুত বহুশুলীয়া শিক্ষা লাভ কৰিলে। ইয়াত তেওঁ শিকিলে যে প্ৰকৃত শিক্ষাই মানুহক সুখৰ জীৱন স্থাপন কৰিবলৈ নিষিকাষ, আৰু পৰিত্ৰাণ কৰিলে মানুহৰ মান-মৰ্যাদা নকমে। নিজহাতে কাম কৰাটো গোবৰৰ কথাহে।

এই স্কুলত তিনি বছৰ পঢ়ি তেওঁ শিক্ষা সাং কৰি এখন নিগ্ৰোস্কুলত শিক্ষক কাম পালে, আৰু ককায়েকক পঢ়িবৰ বাবে তেওঁ পঢ়া স্কুললৈকে পঠিয়ালে। শিক্ষাৰ প্ৰতি কেনে আগ্ৰহ ! তেওঁ নিগ্ৰোসকলৰ উন্নতিৰ কাৰণে প্ৰাণ-পণে যত্ন কৰিবলৈ ধৰিলে।

তাৰ পিচত তেওঁ ২২।২৩ বছৰ বয়সত টাংক্জি নামে ঠাইত এখন নিগ্ৰো-পঢ়াশালি খোলে। এই স্কুলৰ স্বৰ-হুৱাৰ সজাৰ পৰা আৰম্ভ কৰি সকলো কাম তেওঁ নিজে তত্ত্বাবধান লৈ কৰাইছিল, আৰু সকলো কাম নিজ হাতে কৰি সমাধা কৰিছিল। টাংক্জিলৈ আহিয়েই তেওঁ সময় নষ্ট নকৰি, এটা ভগা-ভিগা ঘৰত স্কুল আৰম্ভ কৰি, বেতিয়াবা বৰষুণত তিতিও নিগ্ৰো-ল'ৰাবোৰক পঢ়ুৱাবলৈ ধৰিলে। সকলো ল'ৰাকে তেওঁ নিজহাতে কাম কৰিবলৈ শিকাইছিল। স্কুলৰ ঘৰ সজা আদি সকলো কাম তেওঁ নিজে কৰিছিল, আৰু ল'ৰাবোৰৰ হতুৱাই কৰাইছিল। সকলো নিগ্ৰোৱে তেওঁক অতি আগ্ৰহেৰে সহায় কৰিবলৈ ধৰিলে। ছখীয়াবিলাকে যি পাবে পইচাৰে, যি নোৱাৰে বস্ত-বাহানি, কাপোৰ-কানি, আন কি কণী পৰ্য্যন্ত স্কুলৰ ভঁৰাললৈ দি সহায় কৰিছিল। ভঁৰালত জমা হোৱা বস্তবোৰ বেচি পইচা উলিওৱা হৈছিল।

ল'ৰাবোৰে ঘৰ আদি সজাত কামবোৰ প্ৰথমে আভঁজা হৈছিল যদিও, সিহঁতৰ বৰ ডাঙ্গৰ শিক্ষা লাভ হৈছিল। ৱাছিংটনে সিহঁতক কেনেকৈ নিজে চাক্-চিকোণ হৈ থাকিব লাগে, কেনেকৈ নিজে নিজৰ কাম কৰি ল'ব লাগে, এনেদৰে শিক্ষা বৰ যত্নেৰে দিছিল। কাম কৰিবলৈ লাজ বৰা বহুত ল'ৰাৰ লাজ তেওঁ নিজে কাম কৰি দেখুৱাই ভাঙ্গিছিল। পঢ়াশালিৰ চৌমীমাৰ জিভবত তেওঁ শাক পাৰ্চলিৰ বাৰী পাতি, ল'ৰাবোৰৰ হতুৱাই তাত খেত কৰোৱাই

সিহঁতক কৃষি-জ্ঞান দিছিল। স্কুলৰ সৰা-মচা কাম লবাবোৰেই কৰিব লগীয়া হৈছিল। তেওঁ সকলো প্ৰকাৰে নিগ্ৰোবিলাকৰ স্বভাৱ-চৰিত্ৰ, আচাৰ-ব্যৱহাৰ সজ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। যায়ে যায়ে তেওঁ বাতি পঢ়োৱা নৈশ-বিছালায় থাকি বয়সীয়াল নিগ্ৰোবোৰকো শিক্ষা দান কৰিছিল। আন কি অনেক বুঢ়া-খেৰা নিগ্ৰোৱে তেওঁৰ উৎসাহতে উৎসাহিত হৈ, নিগ্ৰো-সমাজৰ উন্নতি সাধনৰ কাৰণে পঢ়া-শুনা কৰিছিলহি।

তেওঁ সকলোৰে আস্থা আকৰ্ষণ কৰিবলৈ ধৰিলে। কেউফালৰ পৰা সহায় সহায়ভূতি পোৱাত দিনকদিনে স্কুলে উন্নতি পথত বাঁহ-গাঁজৰ দৰে উধাবলৈ ধৰিলে। স্কুলৰ প্ৰকাণ্ড ঘৰ-বাৰী, অৰ্থ-সম্পত্তি হ'ল। আন কি ২০ বছৰৰ পিচতে ৬৯০০ বিঘা মাটি আৰু ৬৬ টা পকীঘৰেৰে একৈশ লাখ টকাৰ সম্পত্তি হ'ল। পুঁজি, ত্ৰিশ লাখতকৈ বেচি টকা জমা হ'ল। চৈধ্য-পোন্ধৰ শ ছাত্ৰ হ'ল। তাৰ শিক্ষক আৰু কৰ্মচাৰীৰ সংখ্যা ১১০ হ'ল। কেউপিনে এই স্কুলৰ আৰু ৱাছিংটনৰ থিয়াতি বৈ-বৈ গ'ল। এসময়ৰ ছাল-ছিগা ভিকটো এসময়ত, কেনেকুৱা এজন সৰ্ব্ব পূজ্য পুৰুষ হৈ পৰিল।

গোট্টে জীৱন কৰ্ম্মৰ সাধনা কৰি ৱাছিংটনে জগতত এটি আপুৰুগীয়া আৰ্হি-জীৱন এৰি গৈছে। পৰম্পদানত বন্দী, নিগ্ৰো-জাতিটোক তেওঁ নতুন আদৰ্শেৰে গঢ়ি প্ৰাণ দান কৰি গৈ গ'ল। তেওঁ নিজে যি আত্ম-চৰিত্ৰ লিখি গৈছে, তাত তেওঁৰ কৰ্ম্মময় জীৱনৰ সকলো কথা বহুলাই লিখি থৈছে। তেওঁৰ এই আত্ম-জীৱনী সকলোৱেই পঢ়া উচিত।

প্রায় ২৫০০ বছর আগতে মন কৰা সেই সামান্য জাংফাটৰ আকর্ষণী শক্তিব পৰা বৈজ্ঞানিক বিজ্ঞানৰ ক্রমোন্নতি হৈ কেৱলকৈ বৰ্তমান অৱস্থা পাইছেহি সেই নিয়মে অলপ কোৱা হ'ল। এতিয়া বৰ্তমান জগতত বিদ্যুতৰ ব্যৱহাৰ আৰু উপকাৰিতাৰ বিষয়ে অলপ কোৱা হওক। এই বিষয়ে প্ৰথমতে ইয়াকে কোৱা উচিত যে বৰ্তমান সময়ত পাশ্চাত্য দেশবিলাকৰ প্ৰায় বিলাক কামেই বিজুলী শক্তিৰ দ্বাৰা চলিছে। প্ৰায় ৫০ বছৰৰ ভিত্তিতে বিজুলী শক্তি, বৈজ্ঞানিক পৰীক্ষা কৰি থকা অৱস্থাৰ পৰা বৰ্তমান মানুহৰ নানা কামত খটোৱা আটাইতকৈ পৰাক্ৰমী শক্তি হৈছেহি। বৰ্তমান সময়ত নানা দেশৰ বৈজ্ঞানিক সকলৰ পৰীক্ষাগাৰত বিদ্যুতৰ নতুন নতুন তথ্য আৰু ব্যৱহাৰ বাহিৰ হবই লাগিছে। তদুপৰি এই বিষয়ে আৰু কিমান উন্নতি হয় তাক অনুমান কৰা কঠিন।

বিদ্যা যে আমাৰ অকল বিলাসিতাৰ সামগ্ৰী স্বৰূপে ব্যৱহাৰ হয়, এনে নহয়। বৰ্তমান মানৱ জাৱনত ইয়াৰ অনেক প্ৰয়োজন আছে, আৰু ইয়াৰ পৰা আমাৰ অশেষ সুবিধা আৰু উপকাৰ হৈছে। পাশ্চাত্য জগতত মন কৰিব লগীয়া বিদ্যুতৰ প্ৰধান ব্যৱহাৰবোৰৰ বিষয়ে অলপ দিয়া গ'ল।

সাগৰৰ জাহাজ চোৱাৰীৰ সুবিধাৰ কাৰণে পাৰৰ বাঘত সজা ওখ স্তম্ভত জ্বলোৱা ২০১২৫ মাটৰ দৰলৈকে পোহৰ যোৱা ডাঙৰ চাকিব পৰা আবস্ত কৰি, চিকিৎসকে মানুহৰ মুখেদি ডিঙিৰ ভিতৰত স্তম্ভৰাই পৰীক্ষা কৰি চাব পৰা নিচেই সৰু চাকিলৈকে অনেক কামত লগা নানা বিধৰ ডাঙৰ সৰু চাকি বিদ্যুতে জ্বলায়। মানুহ আৰু বস্ত্ৰ কঢ়িওৱা ট্ৰাম-গাড়ীবোৰ, আৰু ডাঙৰ, দীঘল আৰু বেগী বেল গাড়ীবোৰ মাটৰ ওপৰেদি আৰু পাহাৰৰ ওপৰেদি বিদ্যুতৰ দ্বাৰা চলোৱা হয়।

পানী উত্তলোৱা, বন্ধা-বঢ়া কৰা, কাপোৰ ইষ্টী কৰা, ঠাঠি সৰা, পৰিষ্কাৰ কৰা, বিপদৰ সঙ্কেত দিয়া, ঘণ্টা বজোৱা, মাটি গাল বোৱা, গাখীৰ খীৰোৱা, মাখন তোলা, আদি কাম বৈদ্যুতিক যন্ত্ৰৰ সহায়ত হয়। বৈদ্যুতিক ফুৰ, আখৰ লিখা যন্ত্ৰ, তাপ নিৰূপণ কৰা যন্ত্ৰ, বৈদ্যুতিক ঘড়ী, প্ৰভৃতি নানা তৰহৰ যন্ত্ৰ বিদ্যুতৰ সহায়ত চলে।

ধনিৰ ভিতৰত গনি মুক্তা আৰু কয়লা কটা, আৰু ওপৰলৈ তুলি অনা কাম, আৰু লোহাৰ খনিত একে বাৰতে ৪০০ মৌণ মাটি কাটিব পৰা ডাঙৰ বৈদ্যুতিক কোৰ, বিদ্যুতৰ সহায়ত চলে। ডাঙৰ কাৰখানাবোৰত নানা তৰহৰ কল-কোশল চলোৱাৰ পৰা, অতি ভয়ানক তাপ দি লোহা আদি গলোৱালৈকে সকলো কাম, আৰু বিদ্যুতৰ সহায়ত এবাৰে শক্তি থকা ডাঙৰ ডাঙৰ চুম্বক তৈয়াৰ কৰি, তাৰ লগতে আন বৈদ্যুতিক কল লগাই বেলেৰ ইঞ্জিনৰ নিচিনা বৰ গধুৰ বস্তুকো সহজে ওপৰলৈ তোলা হয়। কিছুমান সাগৰৰ জাহাজত জাহাজ চলোৱাৰ পৰা যাত্ৰীৰ আহাৰ তৈয়াৰ কৰালৈকে সকলো কাম বিদ্যুতৰ সহায়ত হয়। মটৰ গাড়ী আৰু আকাশীৰথত থকাৰ দৰে সকলো ইঞ্জিন চলোৱাত বিদ্যুতৰ প্ৰয়োজন হয়। বিদ্যুতৰ সহায়েৰে কৰা, সৌণ কপৰ বৰণেৰে চিকমিকাই থকা নানা তৰহৰ ধুনীয়া আৰু লাগতিয়াল বস্তু শস্তা পাই সাধাৰণ মানুহেও লব পাৰে।

চিকিৎসা শাস্ত্ৰত ৰঞ্জন ৰশ্মি (X-rays) তদৃশ ভাৰ্বেলেট ৰশ্মি (Ultra violet rays), ৰোগীৰ অপকাৰী আৰু অগ্ৰয়োজনীয় অঙ্গ পুৰি নাশ কৰা এই বোৰৰ কাৰণে বিবিধ যন্ত্ৰ, আৰু ফিন্‌চেন্ (Fin-sen) যন্ত্ৰ, দাঁত পৰিষ্কাৰ কৰা যন্ত্ৰ, প্ৰভৃতি অনেক বৈদ্যুতিক যন্ত্ৰই আৰু বৈদ্যুতিক চিকিৎসাই আজিকালি যুগান্তৰ আনিছে।

বিদ্যুতৰ সহায়ত আমি টেলিগ্ৰাফেৰে গল্প সময়ৰ ভিতৰতে পৃথিবীৰ ইয়াৰ পৰা সিয়াৰলৈ সদায় লাগতিয়াল বাহাৰি পঠিয়াব পাৰো, আৰু টেলিফোনেৰে দূৰত, বা বিদেশত থকা মানুহেৰে সৈতে কথা পাতিব পাৰোঁ।

কেইজনমান বৈজ্ঞানিকে অলপতে কিছুমান বৈদ্যুতিক যন্ত্ৰৰ সহায়ত মানুহৰ নিচিনা এবিধ আচৰিত যন্ত্ৰ তৈয়াৰ কৰিছে। এই মনুষ্যাকৃতি যন্ত্ৰটোক আদেশ

দিলে, মাহুহৰ দৰে কথা কোৱা, গান গোৱা ইত্যাদি ১০১২ টা কাম কৰিব পাৰে। অত্ৰ এজন বৈজ্ঞানিকে বহুত দূৰত থকা বস্তুত জুই লগাব পৰা এটা বৈজ্ঞাতিক যন্ত্ৰ আৱিষ্কাৰ কৰিছে। বৈদিক যুগৰ সেই ব্ৰহ্মাৰ্ষিৰ দৰে এই বৈজ্ঞাতিক যন্ত্ৰৰ সহায়ত এখন দেশৰ পৰা, অত্ৰ এখন দেশৰ কোনো নগৰত থকা দুৰ্গৰ বা শত্ৰু-সৈন্যৰ খাৰ-বাৰুদত জুই লগাই ভস্ম কৰিব পৰা যাব বুলি বৈজ্ঞানিকজনে কৈছে। এইবিলাক আৰু ছাঁয়াচিত্ৰ, কথাচিত্ৰ আদি আচৰিত বস্তুবিলাক, বিহাৎ নোহোৱা হলে আজি তৈয়াৰ কৰিব পৰা সম্ভৱ নহলহেঁতেন।

অৱশ্যে বিহাতক কিছুমান বেয়া বামন্তো ব্যৱহাৰ কৰা হয়, যেনে যুদ্ধত বোমা, বিস্ফোৰক আদি, ফুটুৱাই ধ্বংস কৰা কামত, আৰু কোনো দেশত প্ৰাণ দণ্ড পোৱা দোষীৰ বিহাতেৰে প্ৰাণ নাশ কৰা হয়।

এইবিলাকৰ বাহিৰেও বিহাতি অনেক ৰসায়নিক জৰা তৈয়াৰ কৰাত, আৰু ৰসায়ন আৰু পদাৰ্থ-বিজ্ঞানৰ আলোচনা আৰু পৰীক্ষা কৰাত বহুত সহায় কৰিছে। এই বিষয়ে ইয়াকে কলেও বোধ কৰো যে কেইবাটাও আধুনিক বৈজ্ঞানিকে পৰীক্ষাগাৰত বায়ুশূণ্য কাচ পাত্ৰৰ ভিতৰত বিহা কৰি থাকোতে কুৰি শতিকাৰ নতুন পদাৰ্থ-বিজ্ঞানটোৱেই এক প্ৰকাৰে সেই কাচ পাত্ৰৰ ভিতৰত জন্ম লাভ কৰিছিল। এই নতুন বিজ্ঞানমতে সকলো পদাৰ্থৰ মূল হৈছে বিহাৎ। যি অৱস্থাত বিহাৎ আৰু সকলো জড় পদাৰ্থ গঠিত, সেইবিলাক মাথোন বিহাৎৰ সহায়তহে সৰু সৰু গুণে ক্ষুদ্ৰ বিহাৎ বা তাড়িত কণিকা, বা ইলেক্ট্ৰন (Electron আৰু proton) সমষ্টি।

কিছুমান কোনো পণ্ডিতে অনুমান কৰে যে আৰ্ঘা-হিন্দুকলৰ—আদি গ্ৰন্থৰ ভিতৰত এই তাড়িতকণাৰ উল্লেখ আছে। সেই পণ্ডিতসকলে এই কথাৰ পৰা আৰু অত্ৰ প্ৰাচীন গ্ৰন্থৰ পৰা ইয়াকো অনুমান কৰে যে সেই কালৰ লোকসকলৰ বিহাতৰ বিষয়ে বহুত জ্ঞান আছিল, আৰু তেওঁলোকে ইয়াৰ ব্যৱহাৰো কৰিছিল।

মহাকবি কালিদাসৰ “ৰঘুবংশ”ত থকা এটা শ্লোকৰ পৰা জনা যায় যে, মেঘত যে বিহাত আছে, আৰু সেই মেঘ স্পৰ্শ কৰিলে যে মাহুহৰ গাত বিহাৎ

লাগে, তাক কবিয়ে ভালকৈ জানিছিল। ১৭০০ শতাব্দীত আমেৰিকাত বেঞ্জামিন ফ্ৰেঙ্কলিনে মেঘত থকা বিদ্যুৎ আবিষ্কাৰ কৰাৰ অনেক আগতে, আৰু খ্ৰীষ্টৰ জন্মৰো আগতে কবিয়ে এই কথা জানিছিল। এইবিলাক বিবেচনা কৰি, একাধাৰে এনে অসাধাৰণ কবিত্ব আৰু প্রকৃতি বিজ্ঞানত পাণ্ডিত্য যে এজন ভাৰতীয়ৰ আছিল ই ভাৰতৰ গৌৰৱৰ বিষয়।

আচলতে বিদ্যুৎ তৈয়াৰ কৰিব নোৱাৰি। ইয়াক উৎপাদন কৰা কল চলাগলৈ যি শক্তি প্ৰয়োগ কৰা হয়, সেইখিনিয়েই বৈদ্যুতিক শক্তিলৈ পৰিৱৰ্ত্তন হৈ, বৈদ্যুতিক প্ৰবাহ স্বৰূপে সেই কলৰ পৰা ওলায়। কিন্তু কিছু দিনৰ আগেয়ে এজন জাৰ্মেন বৈজ্ঞানিকে তামৰ এবিধ ৰসায়নিক দ্ৰব্যৰ পৰা তৈয়াৰ কৰা এটা সৰু যন্ত্ৰৰ সহায়ত সূৰ্য্যৰ কিৰণৰ পৰাই বৈদ্যুতিক প্ৰবাহ উলিওৱাত কৃতকাৰ্য্য হৈছে বুলি খবৰ পোৱা হৈছিল।

বিজুলী শক্তিৰ পৰা পোৱা ওপৰত কৈ অহা স্তুবিধা আৰু উপকাৰবোৰৰ কাৰণেই আজি অকল গ্ৰেট্‌ব্ৰিটেনৰ ভিতৰতে ৬০০ত কৈ বেচি বৈদ্যুতিক শক্তি-কেন্দ্ৰ আছে। আমাৰ দেশত যদিও বিদ্যুতৰ ব্যৱহাৰ দিনে দিনে বাঢ়িছে, তথাপি প্ৰধান নগৰবোৰৰ বাহিৰে এতিয়াও বহুত নগৰত বিজুলী শক্তিৰ বন্দবস্ত হোৱা নাই।

সামৰণিত ইয়াকে কোৱা উচিত যে যদিও বিদ্যুতৰ বিষয়ে বৈজ্ঞানিকসকলৰ ইমান জ্ঞান হৈছে, আৰু ইয়াক ইমানবোৰ কামত লগাব পাৰিছে, তথাপি বিদ্যুৎ আচলতে নি বস্তু তাক কোনেও আঙুলিকৈ সঠিককৈ ক'ব পৰা নাই।

আমাৰ বাৰী

(মিহ্ৰদেৱ)

আমাৰ বাৰীত কি নাই, নাই গাছৰ চকু ।
 আম জামু নেমু জৰা জালুক লেটেৰু ॥
 খাজুৰী অমৰা লিচু বগৰী তামোল ।
 তৰমুজ জিকা ভোল থেৰেজু আমোল ॥
 ডালিম বকুল আদা সুমথিৰা পান ।
 কেবেলা বেঙ্গেনা শাক ভিঁছ গোমধান ॥
 পদিনা হালধি কচু ছুনি পনীয়ল ।
 কঠাল অমিতা বাজি বিধ বিধ বল ॥
 ডবৰী অমৰা লাও টেপৰ কোমোৰা ।
 নাচ্পতি জলকীয়া বহুত ঠেকেৰা ॥
 কুৰি কাটি সাৰ দিওঁ আৰু দিওঁ পানী ।
 ফুল এটিও কলি এটিও হ'ব নিদিওঁ হানি
 গুটি খাই গুটি পচাওঁ যাব নিদিওঁ সঁট ।
 বাৰী নহয় নদন-বদন গুটি লচ্পচ ॥

ধান খেতি

(শ্ৰীযুত সৰ্গানন্দ শৰ্মা)

ধান অনেক প্ৰকাৰৰ আছে ; আটাইবোৰকে ঘাইকৈ তিনি ভাগত ভগাব পাৰি, শালি, আলু আৰু বাও। এই তিনিপ্ৰকাৰ ধানৰ সুকীয়া সুকীয়া গুণ। আলু ধানৰ চাউল সাধাৰণতে মোটা আৰু বিচুমান বন্ধচুয়া। শালি ধান মোটা সৰু। উৎকৃষ্ট জাতীয় ধানৰ প্ৰায় আটাইবোৰেই শালিৰ অন্তৰ্গত। বাও ধানৰ চাউল মোটা আৰু মলিন। আলু আৰু বাও ধান মাটি চহাই সিঁচি দিব লাগে, আৰু শালি খেতি কঠীয়া পাৰি, বোকা মাটিত কই কৰা হয়।

শালিখনকৈ আলুখেতিৰ প্ৰণালী সহজ। তিনি চাৰি মাহৰ ভিতৰতে এই খেতি হয় ; কাজেই এই খেতি উঠাই একে মাটিতে ৩৩ খেতি কৰিবলৈ যথেষ্ট সময় পাব পাৰি। আলু ধান, চহোৱা মাটিত সিঁচি দিলে আহাৰ, শাওণত দাব পাৰি। আকৌ সেই মাটি পুনৰ চহাই শালি খেতি কৰিব পাৰি। আকৌ ফাগুন চ'তত মাটি মুকলি কৰি পুনৰ আলু খেতিৰ কাৰণে চহাব পাৰি। কালিৰ শেষতে মাটি চহোৱা আৰম্ভ কৰিব লাগে। ফাগুন চ'তত বৰষুণ আহকৌ ভাল বাই মৈ দি সঁচৰ ধান সিঁচিব লাগে। মাটি ঘিমান ভাগ। বালি দোৱছা বা আলুখা মাটিত আলু ধান ভালকৈ হয়। ধান বোৱাৰ উপযুক্ত সময় ফাগুন চ'তেই। শালি খেতিৰ দৰে আলু খেতিত বেচিকৈ শইচ পোৱা নহয়। গতিকে সাৰ দিয়াত ইয়াত বৰ যত্ন লোৱা অনাৱশ্যক। গোবৰ সাৰ বিঘাই প্ৰতি ২৩ গাড়া দিব লাগে। বীজ বিঘাই প্ৰতি ১০ ১২ সেৰ লাগে। আলু ধান, মাটি বোকা কৰিব পাৰিলে শালিৰ দৰে কই কৰিলেও ভাল ফল পোৱা যায়।

শালিধান বহুত বৰমৰ আছে। ঠাই বিশেষে এই খেতি কম-বেচিকৈ হয়। আলুৰ দৰে পানী বোকা নহলে শালিখেতি কৰিব নোৱাৰি। বতৰ বৰষুণ ভাল হলেই শালিধান ভাল হয়। যি বছৰ বৰ কম বৰষুণ হয়। সেই বছৰ

শালিধান নহয়; কিন্তু আহুধান ভালকৈ হয়। শালি খেতিৰ কাৰণে মাটি খুব ভালকৈ চহাই বোকা কৰিব লাগে। সাৰো ভালকৈ দিব লাগে। কঠীয়াৰ কাৰণে ধান ভালকৈ বাছি সারুধানে বাখিব লাগে। জেঠ-আহাৰ মজীয়া ওখ মাটিত বোকা কৰি এই কঠীয়া সিঁচিব লাগে। একঠা মাটিত কম-বেচি এদোণ কঠীয়া ধান লাগে, আৰু ইয়াৰে এবিঘা মাটিত কবলৈ জুৰিব। বেগতে গজিবৰ কাৰণে কঠীয়া ১২১৪ ঘণ্টা পানীত তিয়াই থব লাগে। পিচত পানীৰ পৰা তুলি মাটিত গাপ দিব লাগে। কঠীয়া প্ৰায় এফুট ওখ হলেই সারুধানে তুলি নি বোকা কৰা মাটিত কব লাগে। শেহ কঠীয়া ভাদলৈকে কব পাৰি; ই কিন্তু তেতিয়ালৈ শেহ হয়গৈ; আৰু ভাল ধান পোৱা নেযায়। আগতীয়া বোৱা সেৰেঙ্গা আৰু শেহতীয়া ঘন হব লাগে। সাৰ দিয়াত ভাল যত্ন ল'ব লাগে। গোবৰ সাৰ বিঘাই প্ৰতি ৪০১০ গোণকৈ লাগে। গোবৰ সাৰ কমাট, তাৰ লগত সময় মতে খলিতৈ আৰু অস্ত্ৰাস্ত্ৰ উৎকৃষ্ট বিদেশী সাৰ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰিলে বিশেষ ফল পোৱা যায়। বোৱাই সজাল ধৰিলে পানী যোগোৱাৰ কাৰণে সারুধান লব লাগে। আহিন কাতি মজীয়া পথাৰৰ পানী ভালকৈ ৰেঁটি বাখিব লাগে। আঘোণ পুহত ধান দোৱা হয়। ধানত বাজেও খেৰখনিও আমাৰ কামত আছে।

বাও ধানৰ চাউল মোটা হয়। নৈৰ দাঁতিৰ পললুয়া ঠাই, দ আৰু জলাতক মাটিত ই বৰ ভালকৈ হয়। ইয়াৰ বিশেষ গুণ এই যে বৰ পানীতো ই নমবে আৰু ভাল শালি খেতিৰ মাটিতো ই হয়। শালিৰ দৰে কইও ইয়াক কৰে। আহুধানৰ নিচিনাকৈ ফাগুণ চ'তত সিঁচিব লাগে; আঘোণ, পুহমজীয়া ধান মাটিত হয়। ই দ মাটিৰ দৰ লাভজনক খেতি।

ধানৰ অনিষ্টকাৰী অনেক ৰকমৰ পোক আছে। গাকী, চোৰোণ, পোক, আদি লাক্ষা কৰি আমাৰ দেশত নাই। পেছোৱাৰ আফগানিস্তান, পঞ্জাব, বোম্বাই আদৰ পৰ্বতত হৈ এটাবোৰ নব বেচি। কিন্তু ইহঁত সদায় জাকপাতি ফুৰে আৰু বহুত দূৰলৈকে উৰি যায়। কাচিং আমাৰ দেশতো কোনো কোনো ঠাইত ওলোৱা শুনা যায়। ইহঁত যি পথাৰত পৰে, সেহখন তেনেই উদং কৰি যায়। এই বিলাক পোকৰ পৰা ধান ৰক্ষা কৰিবলৈ সারুধান লোৱা উচিত।

ধানৰ সাৰ দিয়া উচিত। কিন্তু অতি বেচকৈ সাৰ পালে গোছবোৰ বাঢ়ে, আৰু তেনে গোছত ধান প্ৰায় নহয়েই; পুণ্ডান হৈ হয়।

(শ্ৰীমান হীৰাণ্য বৰদলৈ ।)

আজিকালিৰ যুগটো বিজ্ঞানৰ যুগ। এই যুগত বিজ্ঞানৰ বলত যে কত নতুন নতুন মানুহে নেদেখা ভূশূনা আচৰিত ধৰণৰ বস্তু আবিষ্কাৰ হৈছে তাক লেখি থমু কৰিব নোৱাৰি। আজিকালি এনে ধৰণৰ বস্তু ওলাইছে যাক মানুহে এসময়ত মনত্ৰে ভাবিব নোৱাৰিছিল। আজি আমি উৰাজাহাজৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিম। এই উৰাজাহাজে কেৱল বিজ্ঞান চৰ্চাৰে ফল। এই উৰাজাহাজবিলাকে আকাশত চৰাইৰ দৰে উৰি ফুৰিব পাৰে। একোখন একোখন উৰাজাহাজত বহুত মানুহ উঠি যাব পাৰে। আগৰ কালত যে মানুহে চৰাইৰ দৰে উৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল তাৰ বিষয়ে এটা গল্প আছে। গ্ৰীচ দেশৰ ওচৰত ক্ৰীট (Crete) নামেৰে এটা দ্বীপ আছে। আগৰ কালত সেই দ্বীপটো গ্ৰীচ দেশৰ ৰজাই শাসন কৰিছিল। এসময়ত গ্ৰীচ দেশৰে দেদেলচ (Daedalus) নামেৰে এটা মানুহে সেই ৰজাক কোনো অপৰাধ কৰাত ৰজাই তাক তাৰ পুতেকেৰে সৈতে সেই দ্বীপটোত বন্দী কৰি থৈ দিয়ে। দেদেলচে তাৰ পৰা পলাই যাবলৈ বহুত চেষ্টা কৰিও একো উপায় উলিয়াব নোৱাৰিলে। এদিন হঠাতে তাৰ মনত এটা বুদ্ধি খেলালে। সি ওপৰলৈ চাই তাৰ মূৰৰ ওপৰত বহুত চৰাই উৰি ফুৰা দেখিলে। সি ভাবিলে যদি সিও সেই চৰাইবিলাকৰ দৰে উৰিব পাৰিলেহেতেন, তেন্তে সিও তাৰ পৰা পলাই যাব পাৰিলেহেতেন। ইয়াকে ভাবি সি সেইদিনাৰে পৰা চৰাইৰ পাখি

গোটাৰলৈ ধৰিলে। আৰু যেতিয়া তাৰ বহুত চৰাইৰ পাখি হ'ল, তেতিয়া সি সেই পাখিবোৰ ছডাল ৰচিবে একেলগে এটা ডাঙৰ চৰাইৰ পাখিৰ দৰে দুখন বৰ ডাঙৰ পাখি কৰিলে। সি সেই পাখি দুখন তাৰ বাউসীত আঁটি আঁটি বান্ধি পেলাই চৰাইৰ দৰে উৰিবলৈ শিকিলে। আৰু যেতিয়া সি ভালকৈ উৰিব পৰা হ'ল তেতিয়া সি তাৰ পুতেকৰ কাৰণেও তেনেকুৱা দুখন পাখি কৰিলে। এনেকৈ এদিন দুয়ো সেই দ্বীপৰ পৰা উৰি গুচি গ'ল। অলু মানুহবিলাকে সিহঁতক সেইদৰে উৰা দেখি অশ্বৰু হ'ল। দেদেলচে বৰ সান্নাধ্যানে উৰিছিল। কিন্তু তাৰ পুতেক চৰাইৰ দৰে উৰি অতি আনন্দ পোৱাত বহুত ওপৰলৈকে উৰিলে আৰু শেহত সাগৰত পৰি মৰি থাকিল। তেওঁৰ আগেয়ে কোনো মানুহেই চৰাইৰ দৰে উৰিব পৰা নাছিল। গতিকে তেওঁৰ পোন প্ৰথমতে উৰিবলৈ পাট নিশ্চয় আনন্দ লাগিব। দেদেলচৰ পাচৰ পৰা বহুত মানুহে সেইদৰে চৰাইৰ দৰে পাখি সাজি উৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল; আৰু বহুত মানুহ সেই চেষ্টাত মৰিল। কিন্তু কৃতকাৰ্য্য হ'ব নোৱাৰিলে। বৰ্ত্তমান এনেকুৱা ধৰণৰ উৰাজাহাজ আছে। এনেকুৱা ধৰণৰ উৰাজাহাজ হ'বৰ ৪০ বছৰৰ বেছি হোৱা নাই। যোৱা মহাযুদ্ধৰ পিচৰ পৰাহে উৰাজাহাজৰ প্ৰচলন বেচি হ'ল। আগৰ হোৱাত উৰাজাহাজৰ প্ৰচলন আৰু সিমানে উন্নতিও হোৱা নাছিল। আৰু ই সাধাৰণতে আনৰ দৰে নিৰাপদ নাছিল। এতিয়াও উৰাজাহাজৰ প্ৰচলন বেচি নাদে ই সিমানে নিৰাপদ হোৱা নাই। আৰ্জন্তালি, ডেকাৰ কথা নকৰেই অইন কি ৮০ বছৰীয়া বুঢ়া মানুহেও উৰাজাহাজত উঠিহে অলৈ তলৈ যায়। বিশ্বকদি ববোস্তনাথৰ নিচিনা এজন বুঢ়া মানুহেও উৰাজাহাজত উঠিহে ভ্ৰমণ কৰে। আৰু আমাৰ ভাৰতত নহলেও ইউৰোপ আমেৰিকা আদিত উৰাজাহাজত উঠি হেজাৰ হেজাৰ মাইল ভ্ৰমণ কৰা এটা ফুৰ্ত্তিৰ কথা।

১৮৯৬ খৃষ্টাব্দত লংঘি (Langley) নামেৰে এজন আমেৰিকাৰ মানুহে বৰ্ত্তমান ধৰণৰ এখন উৰাজাহাজ তৈয়াৰ কৰে। কিন্তু তেওঁ তাত কৃতকাৰ্য্য হ'ব নোৱাৰিলে। সেই সময়তে পেট্ৰলেৰে চলাব পৰা সৰু সৰু কল ওলায়। এই কলবিলাক মটৰ গাড়ী চলাবলৈ ব্যৱহাৰ হৈছিল। এই কলবিলাক ওলোৱাত

উবাজাহাজৰ কাৰণেও এটা ডাঙৰ স্তবিধা হ'ল। চলোৱা কলৰ বাহিৰে অন্য কল চলাব নোৱাৰি। ১৯০৩ খৃষ্টাব্দত উইলবৰ ৰাইট (Wilbur Wright) আৰু অৰভাইল ৰাইট (Orville Wright) নামেৰে দুজন ককাইভায়ে এই কলেৰে উবাজাহাজ চলাই কৃতকাৰ্য্য হৈছিল। এই ককাই-ভাই দুজনক ভাল ফল লাভ কৰা দেখি মানুহবিলাকে তেওঁলোকক উৎসাহ দিছিল; আৰু তেওঁলোকেও লাহে লাহে বহুতখিনি উন্নতি কৰিছিল। তেওঁলোকে দেখি সেই সময়ত বহুত মানুহে উবাজাহাজ প্ৰস্তুত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। ফাৰ্মেন (Farman) নামেৰে এজন ইংৰাজ মানুহেও এই বিষয়ে বহুতখিনি কৃতকাৰ্য্যতা লাভ কৰিছিল। সেই সময়ত “দেইলি মেইল” (Daily mail) নামেৰে এখন প্ৰবৰ কাগজে উবাজাহাজত যি এটাইতকৈ বেচিকৈ উৰিব তেওঁক পুৰস্কাৰ দিবলৈ ঘোষণা কৰিছিল। সেই কাৰণে পুৰস্কাৰৰ আশাত বহুত মানুহে উবাজাহাজত উৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল।

১৯০৯ খৃষ্টাব্দত ব্লেৰিযত (Blériot) নামেৰে এজন ফ্ৰেন্স দেশীয় মানুহে ২১ মাইল আধাঘণ্টাৰ ভিতৰত উৰিছিল। ১৯১০ খৃষ্টাব্দত আৰ্কো পোলহাৰ (Poulha) নামেৰে আন এজন ফ্ৰেন্স দেশীয় মানুহে কেৱল মাত্ৰ এগৰ বৈ পেলাই ১৭০ মাইল উৰিছিল। মহাযুদ্ধৰ পাচত ১৯১৯ খৃষ্টাব্দত এলক (Alock) আৰু ব্ৰাউন (Brown) নামেৰে দুজন ইংৰাজ কৰ্মচাৰীয়ে ১৬ ঘণ্টাত ১৯০০ মাইল উৰিছিল। এই উবাজাহাজবিলাক যুদ্ধৰ বাৰণে বিশেষ উপকাৰী; গোৱা মহাযুদ্ধত এই উবাজাহাজবিলাক বৰ পচিকৈ ব্যবহাৰ হৈছিল। এই উবাজাহাজ যোৰে ওপৰদি উৰি গৈ শত্ৰুৰ ওপৰত বোমা পেলাই দি কেইটি নটমানতে হেজাৰ হেজাৰ সৈন্য আৰু সুন্দৰ সুন্দৰ নগৰ গাঁও আদি ধ্বংস কৰিব পাৰে। যতাবিলাক যান আছে তাৰ ভিতৰত উবাজাহাজেই গাঢ়াইতকৈ বেগী। সেই কাৰণে ই ডাক অনা-নিয়া কৰাৰ বাবে দৰকাৰী। আজিকালি পৃথিৱীৰ সকলো দেশতে উবাজাহাজ আছে। পনী পনী মানুহবিলাকে আত দৰ্কাৰৰ বাবেইল খুব সোনকালে পোৱাকৈ যাব বগা হ'লে উবাজাহাজত যায়। এনেকৈ ডাক বা

মানুহ অনা-নিয়া কৰা উৰাজাহাজৰ কোম্পানী আছে। এই কোম্পানীবিলাকৰ ভিতৰত “The Imperial Airway Company” য়েই প্রধান। এইবিলাকৰ বাহিৰেও, মানুহে অল্প উপায়েৰে কৰিব নোৱাৰা কিছুমান কাম আজিকালি উৰাজাহাজেৰে কৰিব পাৰে। ধৰাঁ, এখন দেশৰ পৰা আন এখন দেশলৈ যাব লগা হ’ল। কিন্তু ইখন দেশ পোৱাৰ আগতে বাটতে জানিব। এখন শত্ৰুৰ দেশ আছে। গতিকে বেলেৰে বা জাহাজেৰে গলে শত্ৰুৱে অক্ৰমণ কৰিব পাৰে। কিন্তু উৰাজাহাজেদি বহুত ওপৰেদি উৰি গ’লে শত্ৰুৱে একো অপকাৰ কৰিব নোৱাৰে। বম্বুকেৰে গুলিয়ালেও বেচ ওপৰত ঢুকি নোপায়। এনেকৈ উৰাজাহাজেৰে শত্ৰুৰ দেশৰ ওপৰেদি অহা যোৱা কৰাৰ উদাহৰণ বহুত যোৱা মহাযুদ্ধতে পোৱা যায়। তাৰ উপৰিও আজি-কালি পৃথিৱীৰ মানুহে নেদেখা বহুত ঠাই উৰাজাহাজেৰে ওপৰেদি চাই পেলাই তাৰ ফট লৈ আৰু মানুহক দেখুওৱা হৈছে। আৰু তাৰ পৰা আমাৰ এই পৃথিৱীৰ বহুত নজনা অথচ লাগতিয়াল কথা আমি শিকিছো। আফ্ৰিকা, এচিয়া আদি মহাদেশতে এনে কিছুমান ঠাই আছে যিবিলাকলৈ মানুহে, আইন কোনো উপায়েৰে যাব নোৱাৰে। গতিকে সেই ঠাই বিলাকৰ মানচিত্ৰ অসম্পূৰ্ণ হৈয়েই আছে। কিন্তু আজিকালি উৰাজাহাজেৰে ওপৰেদি মানুহ গৈ সেই ঠাইবিলাক চাই আৰু তাৰ ফট তুলি লৈ সেই ঠাইবিলাকৰ মানচিত্ৰ সম্পূৰ্ণ কৰিছে। এই বিষয়ে অলপতে কেইবাখনো বঙ্গ লা ক’ম’ত আলোচনা কৰিছে।

উৰাজাহাজৰ চালক জনক হ ৰাজাত পাইলট “Pilot” বোলে। উৰাজাহাজত চলোৱা কলৰ বাহিৰেও দিকনিৰ্ণয় যন্ত্ৰ, দূৰীক্ষণ যন্ত্ৰ আদি বহুতো যন্ত্ৰ থাকে। চালকে এই যন্ত্ৰবোৰৰ সহায়েৰে উৰাজাহাজখন চলায়। উৰাজাহাজখনৰ আগতে দুখন বতাহ দিয়া যন্ত্ৰ (Propeller) থাকে। আৰু জাহাজখন এই বতাহৰ জোৰতে চলে। উৰাজাহাজবিলাক আনবিলাক যানৰ দৰে গধুৰ নহয়। ই নিচেই এবিধ পাতল ধাতুৰে নিৰ্মিত। উৰাজাহাজ অনেক বৰকমৰ আছে। যি বিলাক উৰাজাহাজ মাটিৰ পৰা উৰে সেই বিলাকৰ মটৰৰ দৰে দুটা সৰু চকা থাকে; উৰাজাহাজখন উৰাৰ আগতে মাটিত তলপ দুৰ চুচিৰিছে উৰিব পাৰে। যি

বিলাক উৰাজাহাজ পানীত চলাই সেই বিলাকৰ চকাৰ বদলি দুখন সৰু সৰু নাও থাকে। সেই নাও কিখনেই ইয়াক ওপঙাই বাখে। কিছুমান উৰাজাহাজৰ আকৌ চকা আৰু নাও দুবোটা থাকে; আৰু ইয়াক পানী আৰু মাটি দুয়ো ঠাইতে চলাব পাৰি। বৰ্তমান উৰাজাহাজ আমাৰ কাৰণে একে। আচৰিত বস্তু নহয়। সিদিনা অলপতে যোৰহাটলৈ দুখন সৰু উৰাজাহাজ আহিছিল। বহুত মানুহে গৈ ছুই তিন দিন চাইছিল। বৰ্তমান ভাৰতবৰ্ষৰ কেইবা ঠাইতো উৰাজাহাজ চলাবলৈ শিকোৱা অনুষ্ঠান আছে। তাৰ ভিতৰত যি দুটি বস্তুত (The Bombay Flying Club) আৰু কলিকতাৰ ওচৰৰ দমদমত (The Bengal Flying Club) আছে সেই দুটিয়েই প্ৰধান। উৰাজাহাজৰ চালক হ'বলৈ বেচি লিখা পঢ়া নেজানিলেও হয়। মটৰ চলাবলৈ যেনেকৈ অনুমতি পত্ৰ (licence) ল'ব লাগে সেইদৰে উৰাজাহাজ চলাবলৈকো অনুমতি পত্ৰ ল'ব লাগে। আমাৰ ভাৰতীয় মানুহেও আজিকালি উৰাজাহাজ চলাবলৈ অনুমতি পত্ৰ পাইছে। এই অনুমতি পত্ৰও দুই বৰ্ষৰ আছে। সাধাৰণতে যেতিয়া উৰাজাহাজ চলাব পৰা হয় তেতিয়া মাথোন “ক” ধৰণৰ অনুমতি পত্ৰ দিয়া হয়। এই অনুমতি পত্ৰ পোৱা চালকে কোনো ব্যৱসায় আদি উৰাজাহাজৰ চালক বুলি কৰিব নোৱাৰে।

কিন্তু “খ” ধৰণৰ অনুমতি পত্ৰ পালে উৰাজাহাজেৰে ব্যৱসায় আদি কৰিব পাৰে। এই ধৰণৰ অনুমতি পত্ৰক ব্যৱসায় কৰা অনুমতি পত্ৰ (Professional license) বোলে। এই ধৰণৰ অনুমতি পত্ৰ পালে কোনো মানুহৰ বা কোনো কোম্পানীৰ উৰাজাহাজৰ চালকৰ কামত নিযুক্ত হ'ব পাৰে। উৰাজাহাজৰ চালকবিলাকৰ দৰ্শনহাও অতি বেচি। একো একো জন চালক মাহে ১০০, ১৫০০ কৈ দৰ্শন পায়। নতুবা এই ধৰণৰ অনুমতি পত্ৰ পালে নাজে উৰাজাহাজ বিনি মানুহ জনা নিয়া কৰা আদি ব্যৱসায় কৰিব পাৰে। কিন্তু “খ” ধৰণৰ অনুমতি পত্ৰ উৰাজাহাজ চলোৱাত অতি পাৰ্গত আৰু তাৰ কল-কজাৰ বিষয়ে পৰিপাটিকৈ জনা মানুহকহে দিয়া হয়। কেইবাজনো ভাৰতীয় মানুহে এই ধৰণৰ অনুমতি পত্ৰ পাইছে। আজিকালি উৰাজাহাজ ব্যৱসায় আদিত খুব বেচি বৰমে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।

মহাভাৰত বামাণ্য পঢ়িলে আমি অৰ্জুনৰ আৰু ব্ৰাহ্মণৰ ওপৰেদি যোৱা বথৰ কথা পাম। আজিকালিৰ উৰাজাহাজৰ কথা ভাবিলে সেই কালত উৰাজাহাজ থকা একো অসম্ভৱ নহয়।

(শ্রীমতী উগাবতী ঠাকুৰ)

এজন মানুহৰ ছদ্মনী ছোৱালী আছিল। বৰজনাৰ নাম লুচী আৰু সৰুজনীৰ নাম ফেনী। লুচীৰ মাক সৰুতে মৰিল। মাহীয়েকেই তাইক ডাঙৰ দীঘল কৰিলে। দেখিবলৈ লুচী যেনে ৰূপহী আছিল, সন্তান চৰিত্ৰতো তাই তেনে সুন্দৰ আছিল। তাইৰ নিচিনা ৰূপ গুণৰ ছোৱালী গাঁৱত নাছিল বুলিলেই হয়। গাঁৱত লুচীক খৰম নকৰা মানুহ নাই, তাইৰ গুণ সকলোৱে প্ৰশংসা বৰে জাক দপত সকলো মাহ যায়। সতিয়ে জীয়েকৰ এনে ৰূপ গুণত মাহীমাকৰ বুকুৱে নসহা হল। সদায় লুচীৰ কেনেকৈ গৰুকাৰ কৰিব তাই তাকে ভাবিবলৈ ধৰিলে। বাপেক স্নায়ীত থকাত মাহীয়েকে লুচীক কোনো বেয়া ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰিছিল।

দুৰ্ভগীয়াৰ তথ সদায় আছে। লুচীৰ বয়স বাৰ পাৰ হওঁতে নৌ হওঁতেই গাপেক চুপাল। এতিয়া মাহীমাকেই হওঁ কওঁ; লুচীৰ হকে মুখ পাতি একেয়াৰ কৰিলে নাইকিয়া হল। বাপেক মৰাৰ লগে লগে, মাহীমাকে তাইক বৰ তথ দিবলৈ ধৰিলে। ঘৰৰ সকলো বনবাৰি তাইৰ ওপৰতে দিলে। কেতিয়াবা কোনো এটা কাম ইফাল সিফাল হলেই মাহীয়েকে তাইক নৈৰ গালি শপনি পাবে, মাত্ৰে সময়ে তাতো লগায়। ভাল মুখৰ মাত এবাৰি লুচীৰ আপুৰুগীয়া বস্তু হৈ পৰিল। মাকৰ লগতে ফেনীয়েও উজান দিয়ে।

ঘৰৰ আন বনৰ উপৰিও পুৱা গধূলি পানী অনা লুচীৰ দৈনিক কাম। নৈ ঘৰৰ পৰা প্ৰায় এমাইল মান দূৰ। নৈৰ পৰা পানী অনা অলপ বেছি হলেই মাহীয়েকে তাইক গালি-শপনি মাৰ-কিল ইত্যাদি কৰে। তাইক যদিও ইমান তথ কম দিছিল, তাই কিন্তু তথক তথ সুবুলি ৰং মনেৰেই সকলো কাম কৰিছিল।

আম কি তাই হাঁহি মুখেবে ফেলীবে। আল পৈচান ধৰিছিল। এদিন আবেলি নৈৰ পৰা পানী আনোতে, ফকীৰ এজনে লগ পাই লুটীক পানী কলহ খুজিলে “আই বব পিয়াহ লাগিছে, কলহটো দিয়। পানী এটুপি খাঁওঁ”। তাই বব আনন্দ মনেবে পানী কলহ দিলে। ফকীৰে গোটেই কলহ পানী খাই পেলালে। তাই আকৌ নৈলৈ গৈ আক একলহ পানী আনিলে, সেইকলহে ফকীৰে বাটতে খুজি খাই পেলালে। তাই আকৌ পানী আনিব লগা হোৱাত তাইৰ মনত কোনো কষ্ট হোৱা নাছিল। বৰঞ্চ ফকীৰে পানী খোৱাত তাই বংছে পাইছিল। কিন্তু, ইফালে ঘৰত মাহীয়েকে বেলি হোৱাত যে তাইক কি কৰিব সেই কথা ভাবি তাইৰ মুখ সেতা পৰিল। তাইৰ মুখৰ ভাব বুজি ফকীৰে কলে, “আই ভয় নকাৰবা, মাহীয়েৰে একো নকৰে তুমি মোৰ কথা কবা”। তাই ভয়ে ভয়ে ঘৰলৈ গৈ ঘৰ পাওঁতেই মাক জীয়েক দুয়ো তিক্চি বিক্চি উঠিল। গালি শপনি ডাৰি-ছকিত লুটাৰ চকুৰ পানী ওলাবলৈ ধৰিলে। তাৰ পিচত তাই ফকীৰৰ কথা কবলৈ ধৰোতেই, তাই মুখৰ পৰা সোণ-কৃষ্ণ পৰিবলৈ ধৰিলে। মাহীয়েকে দেখি আচৰিত হ'ল। পেটে পেটে হিংসা কৰি বাহিৰে মৰম দেখুৱাই কলে “আই তুমি বব দুখ পাইছা আজিলৈ আক পানী আনিব নেলাগে ফেলীয়েই আনক গৈ। ইপিনে ধন সোণৰ লোভত মাকে জীয়েকক পানী আনিবলৈ পঠিয়ালে”। তাই পানী একলহ লৈ আহোতে ফকীৰে লগ পাই পানী কলহ খুজিলে। তাই ভাবিলে “ময়ো পানী দিওঁ লুটীৰ নিচিনা হম”। ফকীৰে পানী গোটেই কলহ খাই পেলালে দেখি ফেলীৰ পেটে পেটে খং উঠিল, আক ভাবিলে ইমান সূৰষ পৰা পানী কলহ আনিলা তেনেই খাই পেলালে। তাই আকৌ একলহ আনিলেগৈ; ফকীৰে এটাবোৰ পানী খুজিলে; তাই খং মনেৰে কলে “কিমান পানী খায় অ” একলহ খাই তেপাহ হুগুছিল নে? অত'খন বাটৰ পৰা নিমান পানী কাটায়ে”। ফকীৰে কলে, বাক যোৱা নেলাগে। তুমি মাৰব আগত কথা কওঁতে তোমাৰ মুখৰ পৰা সাপ-বেঙ্গ ওলাব, আক কথা শেষ হলেই তুমি পানী-পিয়া চৰাই হৈ উৰি যাবা, পানীৰ বাবেই পানী পিউ, পানী পিউ, কৰি চিঞৰ ফৰিবা, পানী

মাত্ৰেই তোমাৰ চকুত জেজু হব। মোক একলহ দিছিল। তাৰ বাবে ওপৰতে
বৰষুণ ধৰি এটোপা খাব পাৰিবা। ফকাৰৰ শাও শুনি তাই বৰ বেজাৰ মনেৰে ঘৰলৈ
উলটিল। ইফালে মাকে জীয়েকৰ কথা শুনিবলৈ আগবাঢ়ি আছে। ফেণী চোভালত
ঠিয় হোৱা মাত্ৰকে মাকে আহি স্নিহিলেহি, কিন্তু কি হব, কথা কোৱা মাত্ৰকে ফেণীৰ মুখৰ
পৰা সাপ বেজু ওলাবলৈ ধৰিলে; কথা শেষ হোৱা মাত্ৰকে তাই চবাই হৈ পানী পিউ,
পিউ বুলি উৰা মাৰি গুচি গল। বাৰিষা ফেণীয়ে এতিয়াও গায় “পানী পিউ পিউ।”

— গল্প প্ৰতিযোগিতাৰ প্ৰথম গল্প।

—ঃ গীত :—

(ত্ৰিষুত দেবীপ্ৰসাদ গোহাঞি)

যঁতৰ মোৰ হৃদয় নিধি

যঁতৰ মোৰ প্ৰাণৰ প্ৰাণ,

ঘৰ অবিৰাম অ’ মোৰ যঁতৰ

প্ৰাণত তুলি মধুৰ তান।

নেদেখা এডালি মায়াৰ ডোলেৰে

জগৎ সংসাৰ অবিৰাম ঘূৰে;

তযো ঘূৰিছ এডালি সূতাৰে

জগাই পুৰণি গান।

ঘৰ অবিৰাম অ’ মোৰ যঁতৰ

প্ৰাণত তুলি মধুৰ তান।

কিনো মোসনা তোৰ ঐ কাকলি

লয় সকলোৱে কোলাত তুলি;

ভই সুদৰ্শন বস্ত্ৰ ব্যৱসায়ী

কৰ অকাতৰে দান।

ঘৰ অবিৰাম অ’ মোৰ যঁতৰ

প্ৰাণত তুলি মধুৰ তান।

(শ্ৰীযুত বেহুধৰ শৰ্মা)

আমাৰ দেশখন ইংৰাজৰ হাতলৈ গ'লৰ ১০৮ বছৰ হল। এই এশ আঁঠ বছৰৰ ভিতৰত বহুত ডাঙৰ মানুহ উপজিলও মৰিলও। কিন্তু, মণিবাম দেৱানৰ সমান ডাঙৰ মানুহ ওপজাও নাই মৰাও নাই। সেই জন মানুহেই ডাঙৰ, যি জনৰ কীৰ্ত্তি গাৱেঁ-ভূঞে, নামে-গুণে, দুখে বেজাৰে বঙে তাম্‌চাঁই সকলো ঠাইতে সকলো সময়তে শুনিবলৈ পোৱা যায়। ১৭৭৯ শকৰ ১৬ ফাগুনত মণিবাম দেৱানক যোৰহাটৰ টোকোলাই নৈৰ পাৰত ফাঁচী দি মৰা হয়। অপৰাধ—তেওঁ কোনো বটীকক আসামৰপৰা খেদিব খুজিছিল। ডাঙৰ মানুহ মৰিলে বা ডাঙৰ মানুহক মাৰিলে অকল মানুহৰ মনবোৰেই যে শোক বেজাৰত ক'লা পৰি যায় এনে নহয়, প্ৰকৃতিয়েও সেই শোকত মহানুভূতি জনায়। দেৱাণক মৰাৰ পিছত, আকাশত নেজ-লগা তৰা ওলাইছিল। গোটেইখন ধুৱালি-কুৱালি তৈ আছিল তাক উত্তৰ লক্ষীমপুৰৰ পিনে একেবাৰে সাদিন-সাতৰাতিকৈ আপোনা আপুনি হাবিত জুই লাগি গৈছিল। যাৰ মৃত্যুত এনেকৈ নোহোৱা নোপোজা ঘটনা হয়, তেওঁ আৰু ডাঙৰ মানুহ নহয় কি ?

সেই ডাঙৰ মানুহজন লৰা কালত বৰ দুফট আছিল। দুফট বুলি তিনি-নাচ দি বতাহৰ আগত ডেও পাৰি ফুৰা দুফট নহয়; খালত পেলাই তুলি থকা নিধৰ দুফট—যাক তুমি আমি সাগৰ-দুফট বুলি কব পাৰোঁ। তেওঁবিলাকৰ ঘৰত এজন কমলাবৰীয়া ভকতে সদাই থাকিবলৈ লৈছিল। ভকতজন বৰ চিক্-চিক্-চাক্-চাক্ আছিল, তেওঁ খৰি ধুই ভাত-পানী ৰাখিছিল; গাত ধূলি এচাটিমান পৰিলেই গোটেইজন দুপত্থপাই উঠিছিল। তাৰ উপৰি তেওঁৰ সাহৰ নামে খনিষ্ঠামানো নাছিল; চকুতো আকৌ চলিহাই ধৰিছিল। ভকতক দেখিলেই লৰাবোৰে “আটৈ

সেয়া গাত ধূলি লাগিল ধূলি লাগিল” বুলি চিঞৰিবলৈ ধৰে। অঠৈয়ে পাৰেমানে গাটোত ফুৰাবলৈ ধৰে আৰু কাপোৰ-কানি জ্বাৰি জোকাৰি ভাবি গুলি গৈ থাকে বোলে ধূলিয়ে আৰু ক’ত পৰি ? এনেতে আকো পাছফালৰ পৰা লৰাবোৰে মাত লগায় ‘আঠৈ ধূলি গৈছে, পৰে এতিয়া।’ এইবুলি আঠৈৰ বন্ধা নাই। গাটোৰ চাৰিও ফালে তেওঁ ফু দি হুঁতুৰ হৈ উঠে। সিমানতে ধূলিৰ পাছ নেবা যেন শুনিলে ফিফালৰ পৰা ধূলি গৈছে বোলা মাতৰ শব্দ শুনে, সেই ফাললৈকে কপৰ চুলোৱা লাখটি ডাল টোকাই ধূলি খেদিবলৈ চাপলি মেলে। ভকত মানুহ চাপলি মেলা দেখি আটাইবোৰ লৰা হাঁহি, খলকনৰে আকাশ ছানি পেলায়। মণিৰামে লাব গৈ তেওঁক সেৱা এটি কৰি আস্ত-বাস্তকৈ ওলাটাই লৈ আহেগৈ জকতে ৰং পায় শাসীকদ দিয়ে “বোপাই তই ভাল মানুহ ?”

ভকতজনে ৰাতি-পুৱাই এমুঠি খাই দিনটোলৈ ওলাই যায় আৰু গধূলি হলেই ঘৰ সোমায়হি। তেওঁ ওলাই যোৱাৰ পিছতে দুইৰ সাগৰ মণিৰামে ভগা টেকেলি-কলহ ছটামান আনি ভকতৰ চাৰি পাটীত কাপোৰেৰে ঢাকি থয়হি। গধূলি, ভকত আহি গা-পা ধুই নাম-গুণ গাই খাই-বৈ অঁতাই তেওঁৰ চাৰি-পাটী-খন খেপিয়াই চায় গৈ। কাপোৰ-কানি দি, মানুহটিৰ সাজে-সাজে শুৱাই থোৱা টেকেলি-কলহবোৰ যেই পায় সেই তেওঁ কোনোবা ডাইনী শুই আছে বুলি হাতৰ লাখটিডালেৰে হুঁতুৰ-হুঁতুৰ মাৰ শোখাবলৈ ধৰে। মাৰৰ কোনত টেকেলি-কলহৰ খোলা ভাগি চুৰ্চুময় হৈ পৰে। ভকতৰ কাণ্ড দেখি মণিৰামে নজনা জ্ঞাপ ধৰি সাগৰৰ দৰে গহীনটো হৈ ভকতক প্ৰশ্ন কৰে, “আঠৈ, কি তল” আঠৈয়ে আৰু কি ক’ব ? খঙত যিকৈ পায় তাকে কবলৈ ধৰে আৰু মণিৰামে মুখত শোপা লৈ পাৰেমানে হাঁহে। দুটালি কৰি আঠৈক আগনি দি যিমান ভাল পাইছিল, আঠৈৰ আল-পৈচান ধৰি, আঠৈক সিধাপাতি দি, আঠৈয়ে ভাল পোৱা বস্তু যতাই দিও মণিৰামে সিমান ভাল পাইছিল।

মণিৰামৰ চকু এটি কেঁদা আছিল। লগৰ লৰাবোৰে তালৈকে টোৱাই তেওঁক নদাই জোপাইছিল। তেওঁৰ কিন্তু সেই কথাটো সমূলি খং হুঠিছিল বৰং অতি

সম্বৰ্ণণে মিহি মাতেৰে “গোলাঞে বাক যেনেকৈ অজিছে, হাঁহিলে কি হব” বুলি বুজনি দিয়া সমিধান হে দিছিল।

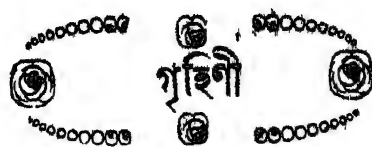
আটাটবোৰ লৰাই মিলিছুলি আজৰীয়া বতৰত বজা-মন্ত্ৰী খেদিছিল। এদিন মণিৰামৰ হাতত চোৰৰ কড়ি খালে। মণিৰাম চোৰ হল। আক সিদ্ধুৰা বুলি এটা লৰাই কড়ি মাৰি বজা হল। আগবেপৰা সিদ্ধুৰাৰ মণিৰামলৈ পেটে-পেটে আখেল। মণিৰামক টেকেলাই ধৰি নি বজাৰ জাগত ভেটালত “চোৰ মণিৰামে” “বজা সিদ্ধুৰাক” কোনোপধ্যেই “স্বৰ্গদেৱ” নোবোলে। সভাসদ পাবিসদ সজ্জাে বিচাৰ স্থগিত ৰাখি বজাক মেৱা নজানোৱা বাবেই “চোৰৰ” পিঠিত থিয়-কিল আৰু গলখনত কপৌ-চেলোৱা দিবলৈ আদেশ কবিলে। চাওডাঙ্গে যথাবিহিত শাস্তি দিয়াৰ পিছত চুৰিৰ বিচাৰ হল। বিচাৰত “চোৰৰ” টিকা-চোঁচাবলৈ জৰুম হল। টিকা চোঁচবা খাই উঠি আহোঁতেই মণিৰামে কলে “বাক, ব। মই বুঢ়া গোহাঁই ডাঙ্গৰীয়া হওঁ বাক। ইয়াৰ পোটক পাৰি।

এই কথাষাৰতে লৰা ধেমালি গুচি বৰধেমালি হলগৈ। কথাষাৰ ইকাণ-সিকাণ হৈ বজা-মন্ত্ৰী বুঢ়া গোহাঁইৰ কাণত পৰিলগৈ। মহা অভিমानी বুঢ়া গোহাঁইয়ে তৎক্ষণাত্ মণিৰামৰ দেউতাকক মতাই নি সুধিলে, “লৰাই পানী পেলালে বৰ পিছলি পৰেনে নপৰে”? দেউতাকে কলে “পৰে”।

“তোৰ লৰাই মোক খেদি ৰাজ-মন্ত্ৰী হওঁ বুলিছে। এতেকে, তই ৰাজদোহ অপৰাধত পৰিছ”।

“নন্দীও দেউতাৰে, লৰাও দেউতাৰে। মাৰিবও পাৰে, ডাঙ্গিৰও পাৰে। কিন্তু দেউতাই মন কৰিব লাগে চিকাক মাৰিলে হাত হে গোন্ধায়”।

চ’ৰাৰ বিষয়াসকলে যুক্তি কৰি মণিৰামৰ গাৰপৰা জগৰ একত্ৰাণে। কিন্তু কথা গৰকা বুঢ়া গোহাঁইয়ে এবাৰ কথা কৈ সঁকীয়াই দিলে বোলে, “মণিৰাম এতিয়া লৰা। ঠুঠ চেপিলে পিয়াহো ওলাব পাৰে। এতিয়াই যেতিয়া সি মোলৈকে ছমিয়ায়, আগলৈ গা কি কৰে? এতেকে, তালৈ পঁজাল টাঁছি থোৱা ভাল”।

(শ্রীমতা কপেশ্বৰী দেবী)

ঘৰ চলোৱাত যদি ঘৰৰ গৃহিণী গৰাকী শিক্ষিতা হয়, তেনেহলে সেই ঘৰৰ গৃহস্থ গৰাকী হঠাৎ দুখত নপৰে ; কতই বহুত দৰমহা পাই চাকৰ-বামুণ লৈ খায় ; কতই অলপ দৰমহা পাই অকল গৃহিণীৰে সৈতেই বহুত লৰা-ছোৱালী লৈ দুখেৰেও কাল কটাব লগাত পৰিছে। শিক্ষিতা তিবোতাই তাত অলপো বেজাৰ কৰিবৰ কাৰণ নাই। ভগৱন্তই যাক যেনে দৰে থাকিবলৈ পঠিয়াইছে তাত সুখ কৰিও থাকিব পাৰি। চাকৰ নেথাকিলেও যদি ঘৰৰ ঘৈণী গৰাকীৰ মুখৰ মাত্ৰখনি বৰ মিঠা হয়, তেনেহলে বহুত মানুহ এনেয়ে চলাব পাৰি। মাইকী মানুহ সদায় সবল দয়ালু হোৱা উচিত। মানুহৰ ওচৰত ভাল নাম কৰিব পাৰিলে ঈশ্বৰৰ ওচৰতো ভাল নাম হয়। মানুহক সেৱা বৰা মানে ঈশ্বৰক সেৱা কৰা। আজিকালিৰ বহুত নতুন ধৰণৰ ছোৱালীয়ে বহুত পুৰণি কথা ভাল নোপোৱা হৈছে। আগৰ পুৰণি কথাত যে মূল্য নাই, এনে নহয়।

অলপীয়া উপাৰ্জ্জনেৰেও কেনেকৈ ঘৰ চলাই সুখেৰে থাকিব পাৰি তাক চমুকৈ কব খোজোঁ। ঘৰৰ ঘৈণী গৰাকীয়ে নাই বুলিলেই নোহোৱাকৈ নাথাকি চাৰি দিনৰ খোৰাক হাতৰ পৰা এৰিব নালাগে। চক বহাই চাউল বিচৰাটো বৰ অশ্ৰায়! তাক নকৰি আগ দিনাই পাচদিনাৰ খোৱা বস্তু সকলো সমল ঠিক ৰাখিব লাগে। সকলোৰে পক্ষে দয়্যত্ৰ দি ৰান্ধনি বগা সম্ভৱ নহয়, কত তিকতাই ল'ৰা কোলাত লৈ ল'ৰালবিকৈ আঞ্জাত তেল মাৰিবলৈ তত নোপোৱাকৈ ভাত দিব লগীয়া হয়। যাদ ছেগ বুজি কিছু ধৰণৰ এচাৰ চাৰ্টন কাছদী খাবলি ঠিক ৰাখিব পাৰি, তেনেহলে বহুত আছকালৰ পৰা হাত সৰা যায়। এছাৰ আদি আগত দি ভাতৰ পাতত বহুগাংগো সৰ্চ্ছন্দে বাকীবিলাক কৰিব পাৰি ; এখন তৰকাৰিৰেও খাই যাব পাৰি।

যবৰ ঘৈণী গৱাকী সদায় হাঁহিমুখীয়া হব লাগে । একালৰ পৰা গিৰীয়েক আহিলে অনেক দুখ-কষ্টত থাকিলেও আনন্দেৰে কথা কৈ তেওঁক মনত লাগি দিব পাৰি । কিন্তু এনে অনেক তিকতা দেখা যায়, যিসকলে, একালৰ পৰা তেওঁৰ গিৰীয়েক বহুত দুখত আহিলেও তেওঁৰ দুখলৈ নাভাৰি নিজৰ খিনিহে লবলৈ আৰম্ভ কৰি মনত কষ্ট দিয়ে । তেনে কথাৰ পৰা গিৰীয়েকৰ আত্মা ক্ষয় হয় । মাইকী মানুহে নিজৰ সুখলৈ কাণ নকৰি সদায় লোকক সুখ দিবলৈ যত্ন কৰা উচিত । সুখ-দুখ নিজৰ কৰ্মফল, সিহঁত ক্ষন্তেকীয়া ; এতেকে এনে ক্ষণস্থায়ী সুখ-দুখলৈ মন নকৰি গৃহিণীয়ে ত্যাগ শিক্ষা কৰা উচিত ।

নাট্য ফকিৰ

(শ্ৰীযুত আনন্দচন্দ্ৰ বৰুৱা)

তোমালোকে এটা কথা মন কৰি চাইছোনে—উপজি আঠোতে মানুহ নাট্যই আহে কিন্তু পশু-পক্ষী ইত্যৰ প্ৰাণীবিলাকে উপজি আঠোতেই গাব নোম বা পাখী লগত লৈ আহে ! লাহে লাহে ডাঙৰ হৈ হাহাব লগে লগে মানুহৰ চকু গজি আহে আৰু “এটোটা কি” “সেইটো কি” বুলি সুধি সুধি বুদ্ধি বঢ়াই গৈ থাকে । এইদৰে বয়স বেছি হৈ যোৱাৰ লগে লগে মানুহৰ বুদ্ধিও বেছি হৈ যায় । কিন্তু পশু-পক্ষী বিলাকৰ বাচি যোৱা বুদ্ধি নাই দেখি সিহঁত সদায় একেদৰেই একে নিয়ম পালন কৰি থাকে । সিহঁতৰ বুদ্ধি ধৰা বন্ধা আৰু মানুহৰ বুদ্ধি গাব ভঙা ; এই কাৰণেই বুদ্ধিৰ বলেৰে মানুহে অসাধা সাধন কৰিব পাৰিছে । তোমালোকে ফুলত পঢ়িব নোৱাৰিলে বা অন্ধ কৰিব নোৱাৰিলে “গন্ধ” বুলি শিক্ষকে গালি পাৰে ;

তেতিয়া বুজিব। যে অঙ্ক বুজিবলৈ তোমালোকে সমূলি মন কৰা নাছিল। মহলে তোমাব বুজিব কথাটো ভালকৈ সোমোৱা নাছিল। 'মানুহৰ বুজিয়ে এবাৰ কেনেবাকৈ কিবা এটা কথাৰ পৰা ধৰিব পাৰিলে সেইপিনে বাঢ়ি যাবই। তাক আক কোনেও কৰাব নোৱাৰে। এতিয়া তোমালোকক এজন মানুহৰ কথা ক'ম— যি জন্মৰ মনত নিচেই সৰুতে সৰু বুজি সোমোৱাত আজি তেখেতে "মহাজ্ঞা" উপাধি পাইছে।

মহাজ্ঞা গান্ধীও তোমাব আমাব দৰেই বং ধেমালি কৰিবলৈ ভাল পোৱা ল'ৰা আছিল। কিন্তু তেখেতৰ মনত নিচেই সৰুতে কিতাপ পঢ়াৰ হেঁপাহটো সোমায়। স্কুলত পঢ়া কিতাপ পঢ়াৰ উপৰিও বহুত বাহিৰা কিতাপ তেখেতে পঢ়িবলৈ ধৰিলে। এইদৰেই কিতাপ পঢ়োতে পঢ়োতে তেখেতৰ মনত এটা কথা বৰকৈ লাগিল। সেইটো কথা হৈছে সঁচা বাটত চলা। সত্য বন্ধা কৰিবলৈ শ্ৰীৰামচন্দ্রই ৰাজ্য, ধন, সকলো বিসৰ্জন দিছিল। ইজৰং গঠনদে গত্যৰ কাৰণে নিজৰ অশেষ বিপদ বুকু পাতি লৈছিল আৰু শ্ৰদ্ধা যিশু-খৃষ্টই সত্যৰ কাৰণে নিজৰ বুকুত শূল মাৰি সূমাবলৈকো এৰি দিছিল। এইবিলাক জানি শুনি মহাজ্ঞা গান্ধীয়ে সৰুতে ঠিৰাং কৰি লৈছিল যে, জীৱনত কেতিয়াও তেখেতে মিছা কথা নকয় আৰু সত্যৰ কাৰণে সদাই যুঁজ কৰিব। এদিন তেখেতসকলৰ ঘৰৰ পায়খানা চাফ কৰিবলৈ যোৱা মেটোৰটোক তেখেতে ছলে। তাকে দেখি মাকে তেখেতক গা ধুবলৈ ক'লে। তাৰ, কাৰণ সোধাত মাকে ক'লে—'সি নীহ জাতৰ মানুহ তাক ছলে গা ধুব লাগে। এই কথাষাৰে তেখেতৰ মনত বৰ কষ্ট দিলে। একে দৈশৰে শ্ৰজন কৰা মানুহক ছুই মানুহে গা ধোৱা নিশ্চয় অজ্ঞায়। বেচেৰাই ঘিণ-ঘাণ আওকাণ কৰি পায়খানাৰ মলি চাফ কৰি জীৱনৰ অহাৰ স্মৃতি উলিয়াই দেখিয়েই সি ছলে জাত যোৱা হ'ল। সেই সৰু কালতে তেখেতৰ মনত খেলালে—এই অস্পৃশ্য অৰ্থাৎ ছুব নোপোৱা কথাটো আমাব দেশৰ পৰা একে-বাৰে তুলি দিব লাগিব। পঢ়ি-শুনি যেতিয়া তেখেতে ওকালতি কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে তেতিয়া তেখেতে দেখিলে যে, অকল মিছা কথাৰ ওপৰতে ওকালতি কৰিব

লাগে। কিন্তু তেখেতে সামান্য ধনব কাৰণে মিছা কথা ক'ব কেনেকৈ? তেখেতে জানিছিল লজ্জা মানেই ঈশ্বৰ। সত্য পথত চলা মানেই ঈশ্বৰৰ লগত ফুৰি ফুৰা। ওকালতিত তেখেতে সেই কাৰণে ধন পার্জিব নোৱাৰিলে। ইয়াৰ পাচত বহুত ঠাইত শ্ৰুতি-পাতি বিপন্নত পৰা মানুহক সহায় দি তেখেতে স্থায়ী-নিচলা মানুহৰ কেনেকৈ উন্নতি হ'ব তাকেহে চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে। দিনক দিনে তেখেতৰ মনত সত্যৰ সেৱা আৰু স্থায়ীৰ উপকাৰ কৰিবলৈ হেঁপাহ বেছি হৈ আহিল। লাহে লাহে (বিলাসিতা) তেখেতে পিন্ধা-উৰাৰ জাক্-জমক্ ধুন-পেচ ইত্যাদি এৰি দিলে। জাক্-জমক্ আৰু ধুন-পেচ মাৰিবৰ মানুহৰ একো দৰ্কাৰ নাই। কাৰণ, কাপোৰ পিন্ধাৰ অকল কাম হৈছে গা-ঢকা। যিমান খিনি কাপোৰ হলে সমাজৰ নিয়মমতে গা ঢাক খায় সিমান খিনিয়েই যথেষ্ট। তাকৈ বেছি কাণি কাপোৰ পিন্ধি ধুনীয়া বোলাবলৈ গ'লে একো লাভ নহয়। বৰং অনাহকত গোটাচোৰেক পইচা বেছিকৈ খৰচ কৰা হয়। বেছিকৈ ধুন-পেছ মৰা মানুহবোৰ দেখিলে কাউৰীৰ গাত ম'ৰা পাখী লগোৱাৰ নিচিনা হয়। এই কথা জানি মহাত্মাই বিলাসিতাক চিৰকালৰ কাৰণে পৰিত্যাগ কৰিলে। বিলাসিতা মানে পাপ। পাপ কাম কৰিলে মানুহ বেমাৰী হয় আৰু মন বান্ধ খায়। বিলাসিতাত মন দিলে অপহৃত। গুণবোৰে মানুহৰ মন আকৰ্ষণ কৰি ভাল গুণবোৰ তল পেলায় ধয়। এই কাৰণেই বিলাসিতাক পাপ বুলি তেখেতে বিসৰ্জন দিলে।

তেখেতক মহাত্মা বোলে হয় কিয় জানানে? কাৰণ, তেখেতৰ কাৰ্য্যবিলাকত মহত্বৰ পৰিচয় আছে। তেখেতে তলত দিয়া ব্ৰত সাতোটা পালন কাৰয়েই জগতত মহাপুৰুষ হ'ব পাৰিছে

- (১) সত্য—অৰ্থাৎ সঁচা-বাতো চলা।
- (২) অহিংসা—বাক্যে, বচনে, আচাৰে, ব্যৱহাৰে কাৰো হিংসা নকৰা।
- (৩) ব্ৰহ্মচৰ্য্যা—অৰ্থাৎ শৰীৰ মন পৱিত্ৰ কৰি থোৱা।
- (৪) অস্বাদ নিজৰ খাদ্যৰ বাহিৰে আন বস্তুৰ সোৱাদ নোলোৱা।
- (৫) অস্তেয়—চুৰ নকৰা।

(৬) অপৰিগ্ৰহ—আত্মশুকীয় বস্তুটকৈ বেছি বস্তুলৈ হেঁপাই লকৰা।

(৭) অভয়—বিপদ-আপদ আদিলৈ ভয় নকৰি সম্ভাপনত চকি থকা।

যোৱা বছৰ মহাত্মা গান্ধীক কিমান সন্মান কৰি বিলাতৰ “ৰাউণ্ড টেবুল কনফাৰেন্সলৈ” ইংৰাজসকলে নিছিল তাৰ কথা তোমালোকে জান। এই বছৰ তেখেতে প্ৰাণত্যাগ কৰিও দুখীয়া মিচলাবিলাকৰ উপকাৰ কৰিবলৈ খবাব কথাও শুনিলিলাইক। ইয়াৰ পৰা তোমালোকৰ প্ৰাণতো নিশ্চয় পৰোপকাৰ মহাত্মতৰ ভাব মোমাইছে। মানুহৰ জন্মটো অকল নিজৰ কাৰণে নহয়। মানুহক অমৃতৰ পুত্ৰ বোলে। কাৰণ, মানুহে অমৃত দিব পাৰে। এই অমৃত আন একো নহয় সত্যৰ পূজা। তুমি সদায় সৰ্টা বাটত চলি থাকিলে হেজাৰ দুখ-বিপদৰ মাজতো সুখেৰে থাকিব পাৰিবি। তোমাৰ মন প্ৰফুল্ল হৈ থাকিব।

নাঙঠা ফকিৰ মহাত্মা গান্ধী অমৃত। তেখেতে জগতক অমৃতৰ ভাগ দিব পাৰিছে দেখিয়েই গোটেই জগতে আজি তেওঁক বুকত সাৰটি লৈছে। আমি আহিছোঁ বছৰৰ লগ লাগি মিলেৰে থাকিবলৈ। গতিকে, বহুতক আনন্দ দিবলৈ হলে আমাৰ হিয়াত চেনেহ লাগিব। চেনেহত দেৱতাও বশ হয়, সাপ-বাঘো বশ হয়। নাঙঠা ফকিৰ মহাত্মা গান্ধীও চেনেহতে মাঙঠা। চেনেহ বিলাই বিলাই আক চেনেহ লাভ কৰি কৰি তেখেতৰ জীৱনটোৱেই অমৃতময় হৈ পৰিছে।

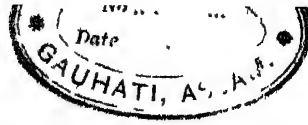
(শ্ৰীযুত হৰীৰাম হাজৰিকা)

আমাৰ পশ্চিমফালে বৰহাবি নামৰ এখন গাঁও আছিল ; সেই গাঁওখনৰ চাৰিও ফালে বহুত দূৰলৈ বৰ ডাঠ হাবি, ভিতৰত কত যে বাঘ, বৰা, হাতী, ম'হ আদি বনবীয়া হিংসুক জন্তু আছে তাৰ সীমা সংখ্যা নাই। চাৰিওফালে প্ৰায় ২ মাইল মান দূৰৈত গাওঁ, কেৱল হাবিহে। হাবিৰ মাজে মাজে সুবসুৰীয়া বাট আছে। কোৱা বাহুল্য ওচৰৰ গাৱঁৰ পৰা খৰি, কাঠ আনিবলৈ কাচিৎ হে মানুহ অহা-যোৱা কৰে। এনে ভীষণ হাবিৰ মাজত দুৰ্যোগত পৰি এটা আঠ বছৰীয়া ল'ৰাটো কান্দি-কাটি অস্থিৰ হৈ ফুৰিছে। ল'ৰাটোৰ নাম 'ধনীৰাম', সেই ল'ৰাটোৰ ঘৰৰ এজনী কপিলী গাই তিন দিন মানৰ আগতে হৰাইছে, বিচাৰি পোৱা নাই। চাৰিওফালে বিচাৰি ক'তো অনুসন্ধান নাপাই, খাই বৈ উঠি কিছুমান খৰি আনিবলৈ যোৱা মানুহৰ লগত আহি সি হাবিত সোমায়। পিচত খৰি অনা মানুহবোৰ খৰি লৈ গুচি গ'ল, ল'ৰাটোয়ে গাই বিচাৰি ফুৰোতে হাবিতে সন্ধ্যা লাগিল। লাহে লাহে গধূলি হোৱাত বপুৰাই কোন ফালে ওলাই যাবলৈ যাব, তাৰ উপায় বিচাৰি নাপাই ভয়তে অস্থিৰ হৈ ফেকুৰিবলৈ ধৰিলে।

আন ফালে ঘৰত ল'ৰাটিৰ বিধবা মাকৰ বাহিৰে কেও নাই। বাপেক মৰিবৰ চৰ্ভৰ হৈছে। সকলো পৰা মাকে মুখৰ গবাহ খুৱাই ডাঙ্গৰ দৌল কৰিছে। তেওঁলোকৰ মুঠেই আঠোটা গৰু, তাৰ ভিতৰত কপিলী গাই জনীস ধনীৰামে বৰ ভাল পায়। গতিকে সন্ধান যত্ন কৰি বিচাৰি হাবাখুৰি খাইছিল। আজি আহি এই ভীষণ হাবিৰ মাজত পৰিছে ; চকুৰ পানীৰে বাট নেদেখা হ'ল, ইফালে ভালুক, বাঘে খায় মাৰিবৰো ভয়। সেই সঙ্কটত হৰিয়ে উদ্ধাৰ নকৰিলে 'আনে উদ্ধাৰ কৰিব নোৱাৰে। এই ভাবি ধনীৰামে কবলৈ ধৰিলে, হে হৰি সংসাৰত দুখীয়াৰহে দুখ অধিক ! হে প্ৰভু, দুখীয়া ধনীৰামৰ এনেই কপিলী গাইৰ অভাৱত

মম অসম্ভব, তাতে আকৌ আগত কল্লব বিন্দুর মূর্তি ! একোবার জ্বালা থাকি ‘আই’ বুলি কান্দে, আকৌ হাবিব মাকক সাধু ‘মুখ’ শুনিলে ভরতে ঠমক গুলি বয়। কেতিয়াবা গছ এজোপাকে হাতী বুলি ভয়তে কৌচমোচ খায়। ওচৰ চাপি গছ বুলি জানিলে আকৌ আগন্তুক। কেতিয়াবা কপিলী গাইজননী আগতে দেখে আকৌ থিতাতে নেদেখা হয়। এনেতে যদি বনবজাট আক এটা গৰ্জন মানে আকৌ “আই ও খাই ও” বুলি আগষ্টল লম্বা মানে। এইদৰে ধনীৰামৰ বিলাইব আদি অন্ত নোহোৱা হ’ল। ইফালে ঘৰত গধূলি হোৱা দেখি মাক ধনীৰাম নহা দেখি মাকৰ মন উগুল ধুগুল হ’বলৈ ধৰিলে। ক্ৰমান্বয়ে আন্ধাৰ হ’ল। গছ গাই সকলো আহি ঘৰ চাপিল। তথাপি ধনীৰাম নাছিল। “আজি ধনীৰামৰ কি হল ? মোৰ বাছা আজি কলৈ গল ?” এনে বকনৰ আশঙ্কা আহি মাকৰ মূখ শান্তি লকলো থিনি আঁতৰালে। মাকৰ হিয়াই আক নসহে। কান্দি কাটি মাক বাউলী হল। ওচৰ চুবুৰীয়া বিলাকৰো মনত অসন্তোষ। মাকক অনেক প্ৰকাৰে বুজোৱা হল, কিন্তু মাকৰ চিতে নামানিলে। মাক ব্যাকুল, তাতে আক ধনীৰামৰ মমতাত কেইজনমান সদাশয় ওচৰৰ চেঙ্গেৰাই কাকালত কাপোৰ বান্ধি হাতত টাঙ্গোন লৈ ছুৰোৰ অন্ধকাৰৰ মাজেদি ধনীৰামক বিচাৰিবলৈ ওলাল, লগতে মাকে ওলাল। বহুত হাঁক দিলে ; কিন্তু কোনেও বুজাই বাধিব নোৱাৰিলে কান্দি কান্দি ডেকা কেইজনৰ পিছে পিছে ধনীৰামক বিচাৰি ওলাল।

হাবিব মাকত ঘূৰি-পকি ওলাবৰ বাট নাপাই কান্দি কাটি যেতিয়া ধনীৰাম ভাগবিল তেতিয়া তাৰ হঠাৎ মনত পৰিল যে সৰুতে এদিন মাকে তাৰ আগৰ এটা সাধু কথা কৈছিল .য, কোনোবা দূৰীয়া লৰা এটাই গধূলি ঘৰলৈ যা লগা হোৱাত লৈ পাব হবৰ কোনো নাৱৰীয়া নাপাই ‘দীনবন্ধু’ বুলি মাতেতে তাৰ আহি দীনবন্ধুৱে পাব কৰি থলে। এই বুলি মনতে ভাবি সি অতিকৈ কাতৰ ভাৱে “ও দীনবন্ধু আজি মোক হাবিব পৰা ৰাতিৰ উলিয়াই দিয়ঁ হে দীনবন্ধু”। এই বুলি ককণ সবে মাতিবলৈ ধৰিলে। মাতেতে মাতেতেও, তথাপি দীনবন্ধু নাছিল। তেতিয়া সি আকৌ কবলৈ ধৰিলে “হে দীনবন্ধু” ~~ভেঁই দেখেনি~~ মই ছুৰীয়া লৰা, আহ

প্ৰথম বছৰ । ❶ মাঘ-১৮৮৪ শক । ❷ দ্বাদশ ২৭.১১

মঙ্গলাচৰণম্ ।

একো দেবঃ সৰ্বভূতেষু গৃঢ়ঃ

সৰ্বব্যাপী সৰ্বভূতান্তৰাত্মা

কৰ্ম্মাধ্যক্ষঃ সৰ্বভূতান্ধিবাসঃ

সাক্ষী চেতা কেবলো নিগুণশ্চ ॥

—শ্ৰেণীপত্ৰ ৬ষ্ঠ অধ্যায় ।

সেই এবদেৱ পৰমেশ্বৰ সকলো ভূতৰ শৰীৰতে লুকাই আছে, তেওঁ সকলোতেই বিঘনি আছে; তেওঁই সকলো জীৱৰ অন্তৰাত্মা স্বৰূপ। তেওঁই সকলো কাম কৰোৱাৰ গৰাকী, সকলো জীৱই তেওঁতেই আশ্ৰয় লয়। জগতী সকলো কামৰে তেওঁ সাক্ষী, কাম কৰিলেই তেওঁই উদগনি দিয়ে, তেওঁ অদ্বিতীয় আৰু গুণাতীত; সহ, বজ্জঃ আৰু তমোগুণে তেওঁক পৰশিব নোৱাৰে। সেই নিগুণ পৰমেশ্বৰ আমি উপাসনা কৰোঁ ॥

বৈদিক যুগৰ আৰ্য-বিদ্যালয়

শ্ৰীযুত কমলাকান্ত হটাচাৰ্য্য।

দেশৰ আশা স্বৰূপ, আগলৈ উঠি অহা হে মৰমৰ লৰাইচ, আজি
স্তোমালোৰৰ আগত প্ৰাচীন বৈদিক যুগত আৰ্য্য ঋষিসকলে কি দৰে বিদ্যালয়
খাপনা কৰিছিল আৰু তাত কেনে প্ৰকাৰৰ শিক্ষা ছাত্ৰসকলক দিছিল তাৰ
কথা কওঁ। প্ৰায় সেই মতে কাৰ্ণাটং এণ্ড্‌গ্ৰো ইণ্ডিয়ান মহা-বিদ্যালয়ত
ইউৰোপীয় আৰু এণ্ড্‌গ্ৰো ইণ্ডিয়ান ছাত্ৰসকলক শিক্ষা দিয়া মত নিজ চকুৰে দেখা
কথা পিছত বহলাই কম, এতিয়া প্ৰাচীন কালত আৰ্য্য জ্ঞানীসকলে কেনে
ভাৱেৰে ভাৰতবৰ্ষত অনেক ঠাইত মহা-বিদ্যালয় পাতি মানুহ তৈয়াৰ কৰিছিল
তাৰ বিষয় গল্প কওঁ শুনাহক।

ছাত্ৰশিক্ষা দিয়া মহা-বিদ্যালয় যাক আজিকালি আমি বলেজ ৰে'লোহক,
সেই যুগত নগৰৰ ভিতৰত বা ওচৰত ঋষিসকলে নাপাতিছিল, কিয়নো নগৰ-
বিলাক প্ৰলোভনৰ ঠাই তাত ব্ৰহ্মচৰ্য্য শিক্ষা হোৱা টান কথা। ছাত্ৰ জীৱনকেই
ব্ৰহ্মচৰ্য্য বোলে। এই হেতুকে নগৰ আৰু জনতাৰ গোলমালৰ পৰা দূৰত
ফ'ফটীয়া নিকা পানী বৈ থকা নৈ'বলাকৰ কাণত- অতিশয় স্বাস্থ্যকৰ ঠাই চাই
ঋষিসকলে আশ্ৰম পাতি ছাত্ৰবিলাকক নানা বিদ্যা শিক্ষা দিছিল। নানা বিদ্যা
মানে শিল্পবিদ্যা—সূতাকটা কাপোৰ বোৱা কৰাৰ তাম পিতলৰ বাচন সজুগি
আদি তৈয়াৰ কৰা বিদ্যা, কুমাৰ কমাৰ চমাব বটৈ, মিশ্ৰ খনিকৰ চিত্ৰকৰ মূৰ্ত্তি
নিৰ্ম্মাণ কৰা আদি ৬৪ কলা বিদ্যা লেখা পঢ়া শিক্ষাৰ লগে লগে সেই অশ্ৰম
বোৰত ছাত্ৰসকলে শিক্ষা যি পাইছিলেই তাৰ বাহিৰেও কৃষি বিদ্যা, জন্তু প্ৰতি
পালন বিদ্যা শৰীৰৰ বল বঢ়োৱা অৰ্থে নানা তৰহৰ ব্যায়াম শিক্ষাও কৰিছিল।

সৈন্যশিক্ষাবিদ্যা যিটো তাক ঋষি সকলৰ আশ্ৰমতহে প্ৰেতুল জ্ঞানে
হৈছিল। আনৰ আগৰ ৰজা মহাৰজাসকলেও নিজৰ লৰাবিলাকক ৰণ বিদ্যা

অন্য বিদ্যা শিক্ষাৰ বাবেও ঋষিবিলাকৰ আশ্রমলৈহে পঠাই দিছিল। তাত
আন আন ছাত্ৰসকলৰ লগে লগে বজাৰ লৰা বুলি অহঙ্কাৰ নেবাধি গুৰু-
সকলৰ আদেশ মতে বাজকুমাৰবৎ সমনীয়া ভাৱে সকলো ছাত্ৰৰে সৈতে
একেলগে গুণানুসাৰে সকলো বিদ্যা শিকি পাৰ্গত হৈছিল। কোনোৱে কাকো সৰু
জ্ঞান কৰিব নোৱাৰিছিল, ছাত্ৰ ভীৱনত সকলো সমান। ঘিণ, অহঙ্কাৰ, খং বাগ
দমন কৰা, “মাতৃবৎ পৰদাৰেযু, পৰত্ৰব্যেযু লোহ্ৰিবৎ আত্মবৎ সৰ্ববিভূতেশু যঃ পশ্যতি
স পশ্চিভঃ” অৰ্থাৎ জীৱাত্মিক মাতৃ জ্ঞান কৰা, পৰব বস্তুক মাটিৰ লড়িব দাব
দেখা, সকলো মানুহকে জাত অজাত বিচাৰ নকৰি নিজ আত্মাৰ দৰে দেখা, এনে-
বিলাক শিক্ষাকেই ব্ৰহ্মচৰ্য্য শিক্ষা বোলে। গুৰিৰে পৰা যি জাতিৰ ছাত্ৰবিলাকক
এনে ভাৱৰ নৈতিক শিক্ষা দি তুলিব পৰা যায় সেই জাতি সদায় অৰীন জাতি
হৈ থাকে। শৰীৰটি হৈছে ইঞ্জিন তাক মনে ড্ৰাইভাৰ—চালক হৈ চলায়, যেনেকৈ
ভাল কৰি শিক্ষা পোৱা বেল, জাহাজ, মটৰগাড়ী আদিৰ ড্ৰাইভাৰ চালক বিলাকে
ভাল দৰে পৰীক্ষা দিব পাৰিলেহে ড্ৰাইভাৰ হ'ব পাৰে নহলে অশিক্ষিত ড্ৰাইভাৰে
বিপদ আনে, সেই দৰে ইন্দ্ৰিয়বিলাক সংযম ভাৱে চলালৈকে মনে ভাল
দৰে শিক্ষা পাব লাগে; এই শিক্ষাকেই বোলে ব্ৰহ্মচৰ্য্য। প্রাচীন কালত আৰ্য
ঋষিৰ যুগত ভাৰতবৰ্ষৰ আশ্রমবিলাকত ঋষিসংগে যাৰ যেনে প্রাকৃতিক গুণ
সেই মতে শিক্ষা দি কাৰ্য্য বিভাগ পাতিছিল; কালক্ৰমে ইয়েই বংশানুগত হৈ
জাতি ভেদৰ সৃষ্টি কৰিলে। প্রাকৃতিক গুণ কেনেবুৱা বোপাইত ত্ৰৈলোক্যক
ভাঙ্গিপাতি বুজাই কলেহে বুজিবা; এতেকে তাক বুজাই কওঁ শুন।

প্রাকৃতিক গুণ মানে আপোনা আপুনি হোৱা গুণ; তাক কোনেও শিক্ষাৰ
নালাগে যেনেকুৱা খোৱা, শোৱা, ভয় কৰা এনালৈক গুণ কোনেও শিক্ষাৰ
নালাগে জীৱই আপোনা আপুনি জানে। প্রত্যেক মানুহই একো একোটি
প্রাকৃতিক গুণ লৈ জন্ম গ্ৰহণ কৰিছে; যেনে কোনো ভাল কৰি, কোনো ভাল
কপে শুদ্ধ পণ্ডিত, কোনো যুদ্ধবিদ্যাত পাৰ্গত, কোনো শিল্পবিদ্যাত পাৰ্গত কোনো
চিত্ৰবিদ্যাত পাৰ্গত কোনো কৃষিত পাৰ্গত কোনো বেহা বেপাৰত পাৰ্গত হোৱা

ইত্যাদি গুণ স্বভাৱে দিয়া সৰু কালৰ পৰা সন্তান বিলাকৰ গাত থকা লক্ষণ ফুটি ওলায় সেইবিলাক গুণ অনুসৰে আৰ্য্য ঋষি সকলে বিদ্যা শিক্ষা দিছিল। কাৰণ গাত কেনে প্ৰাকৃতিক গুণ আছে, সন্তানটিয়ে কি শিকিবলৈ ভাল পায় তাৰ পৰীক্ষা কৰা অনুষ্ঠানকেই আমি এতিয়া চূড়াকৰণ—লগুণ-দিয়ণ পতা বোলো। মোৰ মনত পৰ মোৰ বিদ্যাবন্ত চূড়াকৰণ কৰা সময়ত ডালা এখনত পুথি এখন ৰখা এখন, ধান এটিবা আৰু ৰূপ এটকা থোৱা হৈছিল, দেউতা যজ্ঞতে ৰহি আছিল, পুৰুষিত জনে মোৰ হাতত ধৰি কলে যে সেই ডালাখনত থোৱা বস্তু কেইটাৰ ভিতৰত তুমি নিজ খুছিমতে যিটিকে ভাল পোৱা সেইটিকেই ধৰি দাঙি ধৰা, মই পিছে পুথিখনকে ধৰিলোঁ, সকলোৱে ভাল ভাল বুলি মই পণ্ডিত হম বুলি কব ধৰিলে, কিন্তু মোৰ ছভাগ্য সেই অনুসাৰে শিক্ষা পোৱা বাধা পৰা ফলত মুৰ্থ হৈয়ে থাকিলো। কোনটি লৰাৰ গাত স্বাভাৱিক কি গুণ আছে সেই মতে তাক শিক্ষা দিয়াৰ কাৰণেহে পোনতে লৰাটিক চূড়াকৰণ কৰোতে কোন বয়সৰ শিক্ষা দিলে সি আগলৈ মাজুহ হব পাৰিব সেই মতে ঋষিসকলে আশ্ৰমত বিদ্যা শিক্ষা দিছিল। এই কাৰণে আৰ্য্য জাতি পৃথবীত অতিকৈ প্ৰচলিত হৈ উঠিছিল। এতিয়াও ইউৰোপৰ পিনে স্বাভাৱিক ইচ্ছা অনুসাৰে যিটো লৰাই যি বিদ্যা শিকিব খোজে তাকহে শিক্ষা দিয়া হয়। ইউৰোপ প্ৰাচীন অৰ্গা জাতৰ নিয়মকে ধৰি যি লৰাক শিক্ষা দিয়ে, সেই পদ্ধতিৰ নমুনা আজি দহ বছৰৰ আগেয়ে কাৰ্লিংপুঙলৈ গৈ ইউৰোপিয়ান ছাত্ৰসকলৰ শিক্ষা প্ৰণালী দেখি তথা মানি ভাবিব ধৰিলে, এনে শিক্ষা প্ৰণালী প্ৰাচীন কালত আৰ্য্য ঋষিসকলেহে উলিয়াইছিল, সেই আৰ্য্য সকলৰ শিক্ষা ইউৰোপ গ্ৰহণ কৰিলে, আমি বৰ্ণশ্ৰম ধৰ্ম পাত্ৰ পূৰ্বৰ শিক্ষা নষ্ট কৰিলো আৰু একেবাবে পাহৰি পেলালো।

কাৰ্লিংপুঙত কি দেখিলো ?

কাৰ্লিংপুঙত বুৰি প্ৰধানান ঘোৰা এডোখৰ মাটি কেউপিনে ভালকৈ দেখা পালোঁ, তাত নানা বিদ্যাৰ স্কুল কলেজ পাতি ইউৰোপীয়ান ছাত্ৰসকলক

বিদ্যা শিক্ষা দিছে। ভিতৰলৈ গৈ চাওঁ দেখোন কি প্ৰকাণ্ড কাণ্ড! ছাত্ৰ নিবাস-
ঘৰ—বৰ্ভিৎ অনেক; প্ৰায় ছাত্ৰজনাৰ মানুহ ছাত্ৰ থাকে। শিক্ষক অনেক মুনিহ
তিৰোতা দুই বিধ আছে। সৰু সৰু লৰা ছোৱালীৰ ওচাৰধান লেৱা আৰু শিক্ষা
দিয়া কাৰ্য্য মাতৃসকলৰ হাতত। ডাঙ্গৰ ছোৱালী শিক্ষা দিয়া শিক্ষয়িত্ৰী মাতৃ
সকলেইহে। পুৰুষ ছাত্ৰ বয়সীয়া সৰলক শিক্ষা দিয়া বিধে বিধে পণ্ডিত আছে।
মিত্ৰি কাম, কুমাৰ কাম, কমাৰ চাৰ আদি কোনো শিল্প বিদ্যা শিকোৱাৰ ক্ষেত্ৰ
নাই। এটি দীঘল ঘৰ ভৰা বহু তাঁত শাল আছে; তাত লৰা ছোৱালী তাঁত বৈ
উলিয়া কাপোবহে শিক্ষা হয়। ধৰ্ম্ম নীতি শিক্ষা দিয়াৰ কাৰণে পাহুৰা—মিণা-
নেৰী আছে। পুৱাতে লৰা ছোৱালীয়ে নিজে তৈয়াৰ কৰা চাহ ভলপান খাই গিজ্জী
ঘৰত ঈশ্বৰ উপাসনা কৰিহে কৰ্ম্ম শিক্ষা জ্ঞান শিক্ষাত লাগেগৈ। এনে কৰা
নিয়ম যে, গৰুখোৱাৰা কামো ছাত্ৰইহে কৰিব পায়, বাচন মলা, কাপোৰ ধোৱা
ইত্যাদি সকলো কাম ছাত্ৰইহে কৰিব লাগে, চাকৰক ওচৰ ঠুকিবলৈকে দিয়া নহয়।
এই প্ৰকাৰৰ শিক্ষা হৈছে আগলৈ যেই সেই এটি কাম কৰি মানুহ বোলাই
খোৱা শিক্ষা। আনাৰ ছাত্ৰক বিদ্যা শিক্ষা দিছোঁহক অকল বেৰণি, মহৰি আৰু
উকিল হবলৈ। এই দেশে নিস্তাৰ পায় কেনেকৈ? আগৰ শিক্ষা প্ৰণালী ভালকৈ নপতা
দোৰৰ কাৰ? আমি এলেকুৱা মানুহে সকলো বিষয়কে যেন গৰ্ভগমেতেই কৰি
দিব পায়, ভাঙি পেটাত যেন গৰ্ভগমেতে মুখত স্তন্যট খুৱাত দিব। এনে জসাৰ
মানুহৰ চিত্তৰ বাগৰেতহে সাৰ, বস্তুৰ মিনে একো নাই। তান আন সভ্য
দেশত, ধন থকা মানুহে জাতগ উন্নত পৰৰ বৰণে নানা বিদ্যালয় ধন দি
পাতে আমাৰ ধনীসকলে অলপ ধনৰ অহঙ্কাৰেই গুলি উঠে সজামত খেচ
কৰিব নেজেনে। এনে দেশে যে জ্ঞানৰ উন্নতি সাধিব পাৰিব অসম্ভৱ কথা।
স্বদেশক জ্ঞান বুদ্ধিৰে উন্নত কৰিব নোখোৱা মানুহক, যি নিজৰ স্বৰ্গৰ মাথোন
হিচাব ৰাখে, তেনে মানুহকেই গুজ্ঞান মানুহ বোলে। ধন সম্পত্তি সদায় বাৰো
হাতত একে দৰে নাথাকে, ই চঞ্চল এতেকে সি মানুহ বুদ্ধিমান জ্ঞানী হেঁচ
তাত্যন্ত একা অৱস্থাত দেশৰ হিত কামত ধন লগাই জীৱন অৰ্পণ কৰি যায়।

সকলো মিছা, সঁা মথেন সঙ্গ কামৰ কীৰ্ত্তি ফেৰি। যদি অসমীয়াই
নিচৰ গৌৰৱ বঢ়াই পুণীত ধনা অসুখো জাতি বুলি চিনাকি দিব খোজা তেনে
হলে অৰ্থা গোৱলৈ মন কৰি প্ৰাচীন কালৰ অৰ্ঘ্য জাতিৰ শিক্ষা পদ্ধতি ধৰি
অসমত এখন অৰ্থ্য মহাবিদ্যালয় পাঠ্যতক আই। বীৰু ঠাকুৰৰ গোলপুৰ
মহাবিদ্যালয়ৰ চ'নেকিবেট আমিও এখন মহাবিদ্যালয় পাঠ্যতক দেশে মন বৰিল
একা টান কথা নহব। আমি বোলপুৰ চ'নেকিতটোও ওখ বিধৰ চ'নেকি
ধৰি এই মহাবিদ্যালয়খন ১০। ১২ বছৰ ভিতৰতেই আপোনা অপুৰ লো কৰিব
পাৰিবহক। বেনেচৈ পাৰিম তাৰ বৃদ্ধি বেপাইত মই দিওঁ শুনা।

যেৰগটিৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ কাষত বা শিৱসংগৰ বকিৰামুখ ঘাটৰ ওচৰত আমি
পোনতে ৪০ পুৰানন ওখ মাটি লব লাগিব। সেই মাটিত অৰ্থা আশ্ৰম পাতি
পৰম কল্যাণী সৰণ সন্দেশ প্ৰেমিক গড়ম্বৰ সত্ৰাধিকাৰ জীশ্ৰীযুত গোস্বামী
প্ৰভুক বহুয়াই ছাত্ৰবাল্য পাতি লগিব। এই দেশৰ পৰম চিত্তবৰ কামটিৰ
নিমিত্তে পোনতে দুৰ্ব্বিমান স্বেচ্ছাসেৱক স্বাৰ্থ বলি দিয়া শিক্ষিত ডেকা লব
লাগিব। এই সকল ভিকু হৈ ধনবানলোকসকল আৰু গোসাই মহন্তসকলৰ
দুৱাৰ মুখ মুখ ঘূৰি ফুৰি দীঘল দীঘলে পৰি থাকি ধন নেপোৱা মানলৈকে
মুঠি বধ শপত দি ধন আদায় কৰিব লাগিব। আমি যদি ভাল স্বাস্থ্যকৰ ঠাই
চাই তাৰা আশ্ৰম পাঠ্যতক, তাত কাৰিগৰ দৰে সলো দিয়া শিক্ষা কৰা
মহাবিদ্যালয় বা বালক পাতি দেশৰ ডেকালব বলাকৰ ভবিষ্যত তত্ত্ব সংস্থান কৰা
কথা ভবিষ্যত দেশৰ ভবিষ্যত লগা হয়, কিয়নো কোনো এটি কাম বৰি খোৱা
গোৱা দুখ গুচান পৰি। আমাক স্বাস্থ্যকৰ ঠাই এডোখৰত দুবুৰি পুৰামান মাটি
লাগ, সেই মাটি ছাত্ৰশালা পাতিগৈ পোনতে ২০০০ মন টকৰ প্ৰয়োজন; ইয়াৰ
পিছত ছাত্ৰ লহে লহে গোট খালে শিক্ষক দুবাটী পুঞ্জীকৰাব পাৰিম; পোনতে
৪২ বছৰমান চাব পাৰিলে আপোনা আপুনি আশ্ৰমৰ নানা বিদ্যা শিক্ষালয় চলি
থাকিব, বোপাইত মনেৰে ধৰ্ম, যদি সেই মাটিত বুৰি হাজাৰ জোপা তামোলৰ গছ
লগোৱা হয়, গছ জোপাই পাতি এটাকৈ ধৰিলেও কুৰি হেজাৰ টকা হয়। দহ

হেজাৰ মান যদি নাৰিকল গছ বোৱা হয়, জে.পাই পতি কমকৈ ৩ টকা বৰি
ধৰিলেও ত্ৰিশ হেজাৰ টকা হব। তামোল গছ নাৰিকল গছৰ পুতিত ছাঁপব কৈ
যদি কল গছ লগোৱা হয়, কুঁইয়াৰ লগোৱা হয়, পোনেতে কলে কুঁইয়াৰেই ডাঙ
লফলৰ খোৱা খবচ চলাব। এই বিদ্যালয়ত কাম কৰি গৈ কিছুমান গ্ৰেজুৱেট
অৰ্থাৎ বি, এ, এম, এ মহলাত উঠা যুৱকৰ প্ৰয়োজন হব। তেখেতসকলেও পেটে
ভাত খাই দৰমহাৰ স্বার্থহ্যাণ, পুৰ্জ হাল দৰ কৰিব নোৱাৰালৈ কৰিব লাগিব।
এই পঢ়াশালীত ইংৰাজী, সংস্কৃত, হিন্দী, উৰ্দু, অৰবি, পাৰ্চী শিক্ষা দিয়াত
একো বাধা নেথাকিব। মুচলমান সকলো অৰ্থাৎ, গুৰুত হিন্দু মচলমান একে
গেত্ৰ আৰু বংশৰ যে তাৰ কোনো ভুল নাই। এই বিদ্যালয়ে ভৱনৰ সন্দো
মানুহকেই আৰ্য্য পতি লেৱা উদ্দেশ্য সিদ্ধি কৰিব লাগিব। আৰ্য্য মান ভজ
বা সভ্য বুজায়। এই কথৰ প্ৰমাণ বাম বালৈ যওঁতে বজা দক্ষৰথে হৈনেয়ীক
হুখেৰ গাল পাৰি অনাৰ্য্যো—অভজ্ঞে বুলিছিল, যথা—মুতে ময়ি গতে পুত্ৰ বনং
মহুজ পুত্ৰগণে হস্তানার্য্যো মম মিত্ৰে সন্মানা স্থখিনী ভব” ইত্যাদি। এই বাক্যয়েই
প্ৰমাণ কৰে, যি মানুহ ই সভ্য যি মানুহেই ভজ্ঞ সেয়েই আৰ্য্য। এন্থা আমি
আৰ্য্য অনাৰ্য্য বিচাৰ নকৰি নগা ডফলা সকলকে আৰ্য্য শ্ৰেণী ভুক্ত বৰৰ প্ৰধান
উপায় হৈছে জ্ঞান শিক্ষা, ধৰ্ম্ম শিক্ষা, বশ্ব শিক্ষা। পেটত ভাত গাত কপোৰ
নগৈ একো শিক্ষা নহয়; এতেকে পোনে নানা কৰ্ম্ম শিক্ষাৰ লগে লগে লেণ
পঢ়া শিক্ষা, জ্ঞান শিক্ষা হব লগে। জ্ঞান শিক্ষাৰ প্ৰথম ছোৱা হৈছে নীতিশিক্ষা;
নীতিশাস্ত্ৰ অক্ষপাত্ৰৰ দৰে গোটেই জগতৰ মানুহৰ একেখন। কৰ্ম্ম নানা বিধৰ
মূলত কৃষি, কৃষিয়েই জীৱন। বেচা-বেপাৰ ধন উপাৰ্জন খেতিৰ পৰাহে
হয়। এই কাৰণে আশ্ৰম শিক্ষালয়ত সৰু বৰ জাত অজাত বাঢ়ি চাব নৰখাৰ পোনতে
সকলো ছাত্ৰই হাল বাগলৈ কোৰ ধৰিগৈ শিকিব লাগিব; তাৰ পিচত কৃষি বিদ্যা,
শিক্ষকে শিকৈৱা মতে খেতি কৰিবলৈ জানিব লাগিল। কৃষি বিদ্যা নিশিনিলে
যেটক সভ্য জগতৰ অৰি ধৰি গতি বৰিব নোৱৰি, তেনেকৈ বাণিজ্য নেগা-
বেপাৰ কৰিবলৈকো ভালকৈ শিকিব লাগিব। এনে শিক্ষাৰ অভাৱতেই বৰ্ত্তমান

মৰমৰ লৰাহত আমি একেধাৰে তুলিলে গৈছো আগাৰ সাঁকুৱা মাটিত খেতি কৰি
বিদেশী ধনী হৈছে, আমাৰ দেশতে নেহা-বেপাৰ কৰি বিদেশীয়ে ধন চুচি আমাক
টোকোনা কৰি পেল হৈছে; এই কৰণ ভবিষ্যতৰ আশা ভৰসা মোৰ মৰমৰ সোণাইহত
আমাৰ দেশৰ মাটুকৈ জগাই তুলি আশ্রয় বিদ্যালয়খন মই কোৱা মতে পাতি
দেশক উজ্জল কৰিম। আজিলৈ ইমানতে কাপ বাচি বন্ধ কৰিলোঁ যদি দেশে
মোৰ কথা শুনি কাম কৰিবলৈ আলস পৰা হেন পাওঁ তেন্তে “আমাৰ দেশ”লৈ
প্ৰৱন্ধ পঠাই থাকিম। হে দয়াময় হৰি মোৰ আশা যেন সিদ্ধ কৰাঁ। হৰি ওঁ।

জ্ঞানহীন বুদ্ধি

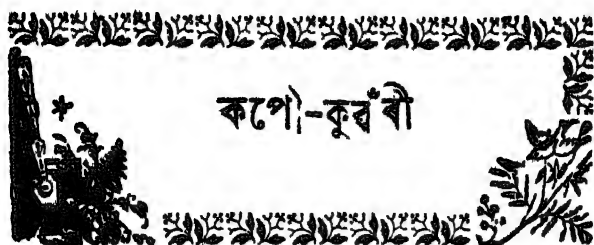
[ডাঃ মহানন্দ বৰদা লাহিত্যঃ২৭]

(বিলিঙ্)

নাল নাইকিয়া খুব হয় যেনেকুৱা,

জ্ঞানহীন বুদ্ধি ঠিক হয় তেনেকুৱা।

(শ্রীযুত আনন্দচন্দ্র বসু)

(কপৌ-সম্মেলনৰ শ্ৰীপক্ষমী অধিবেশনত অভিনীত হৈ যোৱা ।)

কপক-নাটক :-

সুহৃদাৰী সোমাই আহে :

হে সভাসদসকল, প্ৰথমে আপোনাগৰাক প্ৰণাম কৰিছোঁ। আজি বসন্ত-পক্ষমীৰ এই পুণ্য সন্ধ্যাত আপোনাগৰাক মনোবঞ্জন কৰিবলৈ এটি সুবৰ কঙাল “কপৌ-কুব্বী” নামে এই কপক-নাটিকাখনি বঙ্গ-মঞ্চত তুলিছে। তাৰে সুহৃদাৰ বাৰটি পৰিছে আমাৰ গাত। আপোনাগৰাক বসগ্ৰাহী। বস গ্ৰহণ কৰিবলৈ হলে একান্তভাবে মনোনিবেশ কৰিব লাগে। হে সুধীসকল, কাণ দিয়ক—কাণ দিয়ক। হৃদয়ৰ কথা কবলৈ নাট্যকাৰ ব্যাকুল। সজদয় মানুহৰ ওচৰত ম’লুহে কান্দে সান্তনা পাবলৈ। শুনক, শুনক, অৰ্দ্ধিৰ এই উৎসৱৰ আয়োজন কৰিছে জগতত যি সকল অতি নিমাত্তিত, যাক কোৱা আদৰ নকৰে সেই সকলে। কুলি কেতেকীৰ প্ৰঃক্ষনাত আক ভোল নাযাব। শুনক, শুনক, আজিৰ প্ৰভাতী সুব গাইছে জগতত যি অতি নিৰ্যাত্তিত, স্থণিত—সেই টোঁবা কাউৰীয়ে। অ’ এয়া পালেহিয়েই—

(নাট লৈ সুহৃদাৰ বহে ।)

(গাই গাই এহাল টোঁবা-কাউৰীৰ প্ৰবেশ ।)

গীত

পুহাইল বজনী

উঠা নীলগি

নিশি পৰভাত হৈল হে।

বনৰে হৰিণা

বনতে জুকাণে

পশু দশোদিশে গৈল হে ॥

সূত্ৰ :—তাকে শুনি কপৌ-কুৰাঁৰো আহি যি কয়—

(উকলি দি কপৌ-কুৰাঁৰি সোমাই আহে)।

কপৌ :—হেৰাঁ, তোমালোকক দেখি আজি দেখোন মোৰ দৰ মৰম লাগিল।

তোমালোকে যেন আজিহে প্ৰথমে গীত গাল।

টোৰ'-বাউৰী :—হেঃ! এতিয়া তাকে শুনাটোঁ! আমি যে ইমানবোৰ ক'লা ব'তিব
সপোন ভাঙি আশাত কলচোক কলচোক কৰি থকা মানুহবোৰক
জগাই দিলোঁ। তাৰ পুৰস্কাৰ পাইছোঁ—শাও-গৰিহনা, চপৰা দলি
বালুগুটি আৰু বন্দুকৰ চেৰা গুলিবোৰহে হ'বলা? মানুহবোৰৰ
যে হিয়া ঐ!

কপৌ :— বাটটি, তুমি যে ভিতৰি ইমান বগা আজিহে গম পাইছোঁ। আই
ঐ দেখি, তোমাকো মানুহে এনে অত্যাচাৰ কৰেনে?

কাউৰী :— কৈছাঁহে আৰো!

কপৌ :— এৰা নবৰাঁ—নবৰাঁ—মানুহৰ হিয়া নাই ঐ—হিয়া নাই। আইটি
মোৰ কি দশা কৰিলে ক'ব পাৰানে?

কাউৰী :— তুমিনো মোক সুধিব লাগিছেনে? মই জানো তোমাৰ গাৰ নোম
শিয়ৰা কমনিটো শুনা নাই? সেটো হ'বলা তোমাৰ আনন্দ
জোঁকাৰ। হুঃ!— (কাউৰী যায় গৈ।)

श्री ७-

কণৌ :— অমিয়াৰ জোলেবে নাহকে ভবাৰ্ণ।
 গীতেবে সাজিল। চৈ
 সুবৰ সাগৰতে নাও মেগিছিল।
 সপোনৰ বাতৰি কৈ।
 মৰমৰ বঠাৰে সাগৰ ভাজিছিল।
 কঁপনিত নাচিছিল ঢৌ,
 তুমিনো নাছিল। কি মোৰ সখী ঐ,
 ঠুঠত সৰিছিলে মৌ।
 এনা বতাহতে গছৰ পাতে পাতে
 কোনেনো কান্দিছে ঐ,
 সুবৰ কোৱঁৰইতে জুৰ বৰষিছে
 বিবহৰ বাতৰি কৈ।

শ্রুত :—হে সভাসদসকল, সারধান ! সারধান ! এইবার অয়ং ক্ষত্বাজ বসন্ত তাহিছে ।

(বসন্ত সোমাই অহাৰ লগে লগে পুষ্প বৃষ্টি হয়।)

বসন্ত :— কপৌ কুর্ব্বী, কপৌ কুর্ব্বী, কি বেজাব, কাব কথা স্তব্বি মোব পিনে
পুহবি পুহ ব হওও নৌ হওতেই জগতখন এনেকে শিয়ঁবাই তুলিণী?

(লতা-পাতৰ সিংহাসনত বসন্ত এহে ।)

কণো :— (নাচি-গাই, বিধানামৰ সুৰ)
 নাগি আছে দেৱতা যোৰ
 চৰণ ধুৱাই,
 তিত-গীতে ক:নীতে
 আজিহে মিলাও।

(নাচি নাচি কপৌ-কুঁড়ী বসন্ত উবিত পবে ।)

সুত্র :— এনেতে ফুল-কোঁদীৰ আহি সেৱা জনায় ।

গীত—

ফুল-কোঁদীৰ :— ফুলৰ কোঁদীৰ আহিছো আজি
 ডুলৰ নাভৰি বিলাঙি বুলি,
 বড়াই কৰি হেঁকয়ালোঁ।
 তোমাৰ বাটৰ মাণিক ধূলি।
 লোঁদীয়ে মোৰ বেথাৰ মিঠিৰ,
 লোঁদী ফুলক ভুলি—
 “তুমি, আই’, আই’” সুবত কান্দি
 থাকেঁ সদাই বুলি।

(বসন্ত উবিত ফুলৰ মালা এখাৰ দি পৰি যায় ।)

সুত্র :— এইবাৰ সু-বগী সখিয়তী আহিছে। গুনক, গুনক—

স্বতঃপ্ৰসূত।

সখিয়তী :— সখিয়তী সখী পাতেঁ।
 সখী বুলি ময়ে মাতেঁ।
 সখী বুলি আজি সখী
 তোমাকে মোৰ হৃদয়ত পাতেঁ।
 (বসন্তক বেৰি লৈ বহে ।)

সুত্র :— এই গেলিছে ঘাই বন্ধু হেঁটুলুকা—

মুত্র :— এইবার মধু-চোব জমব—

(গীত গাই গাই ভোমোবা লবি আছে,)

গীত—

ভোমোবা :— ('মোমো প্রাণ কমলাপতি'—হুব)

মোবে প্রাণ

মোবে গান্

মোবে মনস

মধু সমিধান—

গীত—

গীতগোবিন্দ :— চোব্! চোব্! মাব্! মাব্!

ধব্! ধব্!

চোব ধব মাব

চোব ধব মাব

মাব্! মাব্! (ভোমোবা পলাই পত্র দিবে)

বসন্ত :— (বসন্তই হাঁহে, গোলাপ সব পাবে।)

পঙ্কজ।

মাঘব মধু মনত আজি বনব বতাহ বিলাউ হিয়া,

উঠা বতি মধুমতি ভোমোবা পবন ব্লাই দিয়াঁ।

ভ্লাই দিয়াঁ ফুলাম ধবা,

জ্লাই দিয়াঁ মবম তবা—

ভোমোবা বুলি লোরাঁ তুলি, তোমোবা বুলি নিয়াঁ নিয়াঁ।

মুত্র :— এতিয়া বসন্তক ঋতুভাজ বুলি অভিষেক করব লাগিব। চাওক,—

গুণনো বুটী জেটুলপকাই কাঁইটীয়া মুকুট লৈ আহিছে। বাণ দিয়ক—

জেটুলি :— (হাতত জেটুলিপকাব মুকুট লৈ গাই গাই আছে।)

গীত—

(কঁপাই) থবক্ ববক্ কঁপিছে হাত্ ।

কঁপিছে হাত্ ॥

বাগাৰ শিবত কীৰিটি পবক

মাতিবি মাতিবি মাত ॥

(বসন্ত ঠিয় হৈ মূৰ দোৰ্বাই, জেটুলিয়ে কীৰিটি পিচ্কার। ভিতবত কপৌ-বোৰে উকলি দিবলৈ ধবে। পুষ্প-বৃষ্টি হয়। দীৰ-গজ্জাব সুবেবে গবখীয়াহঁতে গালে)—

জয় ! জয় !

মূত্র :— এতিয়া অকণৰ প্ৰৱেশ—

অকণ :— (গীত গাই গাই সোমাই আহে ।)

(ভাটিয়ালী ।)

ময়ো বঙ্গা ফোঁটো বঙ্গা

বঙ্গা ব'দৰ চিন ।

বঙ্গা বঙ্গা অমুবাগৰ

আজি বঙ্গা দিন ॥

(অকণৰ হাতত থকা খুৰীয়াটিবোৰ পৰা এটা বঙ্গা ফোঁট বসন্তৰ জপাল, দিগে আক ভাতে এটা চুমা খাই অকণ গুচি যায় ' হেতিয়া গোটেই খন বঙ্গা হৈ পৰে ।)

মূত্র :— এতিয়া সুবদাসৰ প্ৰাণত কি বাজিছে শুনক—

(ক্ৰমাতে দুটি ধ্বনৰ পাত্ৰ আৰু গন্ধ-পুষ্প লৈ দুটি কুমাৰী, মাজতে সুবদাস। সুবদাসৰ হাতত 'শান্তি' জল আৰু পুষ্প-পাত্ৰ ।)

গীত—

সুবদাস :—

বিবিধ উপচাৰ
বিবিধ কপ,
বিদ্যপত্র, বিমল গন্ধ,
সুবতি ধূপ !

(কুমাবী ছটিয়ে বসন্তৰ আগত ধূনাৰ পাত্ৰ চুটি খয় আৰু ধূপ দিয়ে। সুবদাস পাতেবে
নৈতে এটি শ্ৰীফল বসন্তক দিয়ে। বসন্তই হাত পাতি লয়।)

গীত—

কুমাবীহুতি :—

ধূপে দীপে গন্ধে পুষ্পে
উৎসৱ কৰোঁ।
মস্ত্ৰে মস্ত্ৰে মধু ছন্দে
মৰম কৰোঁ ॥ (আৰতি কৰে)

সুবদাস :—

ওঁ মধুৱাতা গুণায়তে মধুকবন্তি সিদ্ধৱঃ
ওঁ মধু! ওঁ মধু! ওঁ মধু!
(শান্তিফল ছটিয়াই দিয়ে।)

কপৌ-কুৰ্বী :— দেৱতা, মোৰ দেৱতা, এতিয়াহে মোৰ প্ৰাণলৈ শান্তি আহিছে।
মোৰ সেৱাৰ বস্তুটি বধ কৰি নিঠুৰ বাধে ভাবিছিল সি মোক
এই উৎসৱৰ পৰাও বঞ্চিত বৰিব। হাঁয়! হাঁয়! নিঠুৰ ঐ,
তুমি যে মোক ইমান ভাল পাইছাঁ? এই গীত, এই ছবি, এই
ধূপ-দীপ, গন্ধ-পুষ্প—এইবোৰ দেখোন তেনেই আছে?

বসন্ত :—

কপৌ-কুৰ্বী, কপৌ-কুৰ্বী, যি নিঠুৰ বাধে তোমাৰ বুকু ছিৰি
জোনবিবি খাৰ কাটি নিছিল তেৱেঁই প্ৰতিপদৰ পৰা পূৰ্ণিমালৈ
আৰু পূৰ্ণমাৰ পৰা আঁউসীলৈকে কান্দি কান্দি এই শ্ৰীফলটি

আজি তোমালৈ দি পঠিয়াইছে। হোৱা, —ইয়াৰ অধিকাৰী
তুমিহে কুৰ্বী।

(কপো কুৰ্বীয়ে আঠ লৈ হাত পাতে, বসন্তই জীকল দিয়ে।)

সুৰদাস :—(আৰম্ভ) নালাগে মাণিক, নালাগে মুকুতা,

সুৰব কঙাল মই।

জুৰ্ জুৰ্ কৈ সুৰ ধৰি থকা

দূৰ দূৰীৰ বুকু ভগা কথা

আজিহে সুৰত বয়।

সুৰব বিধৱা কপো-কুৰ্বী,

সুৰ-কোৰ্বীৰ সদাই সুৰ্ব

আজি সমাবোহু আনিলা টমান

চৰণ ধুৱাই যাব—

বসন্ত তেৱেঁই অনন্ত কালৰ,

বিশ্ব-নাগাৰ তাঁৰ।

সেই চৰণতে ঢালি দিওঁ মোৰ

মনৰ মৰম লতা ফুলবোৰ,

নতশিৰ হৈ

তাতে ভোল গৈ

গাওঁ তাৰে জয়—

নালাগে মাণিক,

নালাগে মুকুতা

সুৰব কঙাল মই।

(বসন্তৰ ভৰিত ফুল ঢালি দি সেৱা কৰি ওঁচ ধায়)

সূত্ৰ :— এতিয়া ফুলহঁত লৰি গাহে—

(কোচে কোচে ফুল লৈ নাৰ্জী, টঞ্জমালতী কাকুন আদি ফুলবোৰ লৰি আহি বসন্তক
বেৰি লৈ গাই গাই ফুল মাৰে।)

গীত—

(ববম্ ববম্ বম্—সুব)

ফুলহঁত :— ফুলৰ বান, ফুলৰ বান, ফুলকে মাৰ
ফুলকে মাৰ ।

ফুলেৰে কৰি দে আহৰি গাব ॥ (ফুল মাৰে)

গৰখীয়া :— (লেহেৰিয়াই) অ' ফুল, অ' ফুল, সুফুল কিয় ?
সুফুল কিয় !

আজি যে আহিছে পৰাণৰ প্ৰিয় ॥ (বসন্তৰ আগত পৰি ৰায়)

চৰাইবোৰ :— চৰায়ে ছিঙিলে চানেকিৰ সুব ।
চানেকিৰ সুব ॥

কপোৰে কুৰঁবী কৰি দে জুৰ ॥ (বসন্তক সেৱা বৰে)

(কপোৱে উকলি দিবলৈ ধৰে । বসন্তই সিংহাসনৰ পৰা নাগি বপো-বুৰ বীক বহুদাই দিয়ে)

বসন্ত :— কপো-কুৰঁবী, তুমি অনন্ত নালৰ বুকু কঁপাই মোৰ বিজয় ঘোষণা
কৰি থাকিবী । মই আহিলোঁ ।

(আজতে আঁৰ-কাপোৰ পৰে)

সং :— হে সভাসদসকল, বিধৱা কপো কুৰঁবী অনন্ত নালৰ বাণী হ'ল—
ঝুৰাজুও বিদায় খুজিলে । আমিও সেৱা জনালে ।

—শেষ—

লীগ অৱ নেচন বা জাতিদল

(শ্ৰীযুত গভীনচন্দ্ৰ দাস ।)

খৃঃ ১৯১৪ চনৰ আগষ্ট মাহৰ পৰা ১৯১৮ চনৰ নবেম্বৰলৈ ইউৰোপত এখন বৰ ডাঙ্গৰ যুদ্ধ লাগিছিল। যুদ্ধৰ আগতে নতুনকৈ আৱিষ্কৰ বৰা নানাবিধ যান-যন্ত্ৰৰ ব্যৱহাৰ ভলকৈ জনাত, সেউবোৰৰ সহায়েৰে জলস্থল-শূন্যত আঁক পৃথিৱীৰ নানা ঠাইত যুদ্ধ চলিছিল। পৃথিৱীৰ প্ৰায়বোৰ জাতিয়েই যেই সেই একালে যোগ দিছিল। ইমান ডাঙ্গৰ যুদ্ধৰ বিবৰণ পৃথিৱীৰ কোনো বৰজীতে পোৱা নাযায়। যুদ্ধত মৰা আৰু আঘাত পোৱা সৈন্যৰ সংখ্যা তিনি কোটতকৈও বেছি। সেই কাৰণে এইখন যুদ্ধক মহাসমৰ বোলে।

ইয়াৰ ফল যিগোৰ দুৰ্ঘটনা হল তাক কৈ অস্ত্ৰ বৰিষ নোৱাৰি। অন্যত্ৰক অসংখ্য ধন খৰচ, লগে লগে সৈন্যৰ মৃত্যু আৰু বহুত নগৰ ধ্বংস হল। বেছা-বেপাৰ কৰ্মত দেশত হাহাকাৰ লাগিল। আৰু দেখা গল যে, আজি-কালি পৃথিৱীৰ কোনো অংশত যুদ্ধ লাগিলে তাৰ ফল যুদ্ধ নিপু নথকা জাতিবোৰেও ভোগ কৰা লাগে। জাপানত যুদ্ধ লাগিলে—জাপানৰ পৰা আমৰ দেশলৈ অণু বস্তুৰ দাম বেচি হ'ব; আৰু সেউবোৰ বস্তু বেচি দাম দি কিনিবলৈ হলে আমাৰ চুকে কাণে থকা মাছ-শাক বেচা দোবাণী পোহাণী বিলাকেও শাক আদৰ বেচি দাম লবলৈ বাধ্য হ'ব। আজিকালি পৃথিৱী-ব্যাপি বেপাৰ বাণিজ্য চলাত কোনো এঠাইত যুদ্ধ লাগিলেই, তাৰ ফল যে সকলোৱে ভোগ কৰা লাগিব ই নিশ্চয়।

যুদ্ধৰ এইবোৰ বিষয় পৰিণাম দেখি মহাসমৰৰ অন্তত পৃথিৱীৰ বৰজনেতক পুৰুষসকলে যুদ্ধৰাজ্যৰ সভাপতি "উইল্‌ছ্‌টনচনৰ" সভাপতিত্বত ভবিষ্যতে যুদ্ধ নহবলৈ ভাবিবলৈ ধৰিলে। তাৰ ফলতে জাতি-সজ্জ স্থাপিত হল।

যিবিলাক স্বাধীন জাতি, স্বায়ত্ত-শাসন পোৱা জাতি, আৰু মহাসম্ভৱ অন্তত হোৱা ষ্টাৰ্টাইলৰ সন্ধি পত্ৰত যিবিলাক জাতিৰ চহী আছিল সেইবোৰ জাতি-সম্ভৱ মেম্বৰ হ'ব পাৰে। সন্ধি পত্ৰত আমাৰ দেশৰ বিকানীৰ মহাবাজাৰ চহী আছিল। সেই সূত্ৰেই ভাৰতবৰ্ষ—জাতি-সম্ভৱ অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব পাৰিছে।

প্ৰথমে জাতি-সম্ভৱ ৪২ টা জাতিৰে আৰম্ভ হয়। বৰ্তমান—পৃথিবীৰ প্ৰধান প্ৰধান ৬৪ টা জাতিয়ে যোগ দিছে। এওঁবিলাকে প্ৰত্যেকেই চুক্তি পত্ৰত চহী কৰিছে। চুক্তি পত্ৰখনক “কোভেনেণ্ট” বোলে। চুক্তি পত্ৰখনৰ বিশেষকৈ প্ৰধান উদ্দেশ্য দুটা। প্ৰথম, পৃথিবীৰ পৰা যুদ্ধ আঁতৰোৱা আৰু সেই উদ্দেশ্যে প্ৰত্যেক জাতিয়ে যুদ্ধৰ আঙিলা-পাতি কমোৱা। দ্বিতীয়—পৃথিবীৰ জাতিবোৰৰ মাজত শান্তি-পূৰ্ণ সহযোগ বঢ়াই মানৱ জাতিৰ মাজত ভাই ভাই সহৃদয় স্থাপিত কৰা।

জাতি-সম্ভৱ প্ৰত্যেক মেম্বৰেই প্ৰতিজ্ঞা কৰিছে যে, যদি কোনো দুটা জাতিৰ মাজত বিবাদ আৰম্ভ হয়, তেনেহলে যুদ্ধ বৰাৰ আগতে যাতে শান্তিপূৰ্ণ ভাবে বিবাদ মীমাংসা হ'ব পাৰে তাৰ বাবে জাতি-সম্ভৱ জনাব। সকলো জাতিয়ে যুদ্ধৰ সঁজুনি আৰু সৈন্য বঢ়াব লাগিলে জাতি-সম্ভৱ অসম্মতি ল'ব লাগিব। যিবিলাক বিষয়ত কেইবাটাও জাতিৰো স্বার্থ থাকে, সেইবোৰ বিষয়ত প্ৰত্যেক জাতিয়েই সম্ভৱ সিদ্ধান্ত মতেহে কাম কৰিব পাৰিব।

আগতে কোনো দুজাতিৰ বিবাদ লাগিলে, মীমাংসা কৰিবলৈ তৃতীয় পক্ষ নাছিল। তাৰ ফলত পৃথিবীত যুদ্ধ বিগ্ৰহৰ দ্বাৰা হত্যাৰ সাত বৈছিল। জাতি-সম্ভৱ হ'বৰ পৰা প্ৰত্যেক জাতিয়ে মীমাংসা কৰিবলৈ স্থায়ী বচাৰালয় পাইছে। ইতি-মধ্যে বিবাদ হোৱা কেইবাটাও জাতিয়ে মীমাংসা-কৃত বচত সুফল পাইছে। বিশেষকৈ দুৰ্বল জাতিবোৰে জাতি-সম্ভৱ হ'বৰ পৰা অনেক সুবিধা পাইছে।

জাতি-সম্ভৱলৈ তাৰ অন্তৰ্ভুক্ত প্ৰত্যেক জাতিৰ পৰা তিনিজনকৈ প্ৰতিনিধি পঠায়। ভাৰতবৰ্ষৰ পৰাও তিনিজন প্ৰতিনিধি পঠোৱা হয়। প্ৰত্যেক জাতিৰ পুৰা বছৰে বছৰে নিৰ্দিষ্ট পৰিমাণৰ টকা সম্ভৱলৈ দিব লাগে। ভাৰতবৰ্ষই আটাইতকৈ বেচি দিয়ে।

চুইজাৰলেণ্ডৰ জেনেভা নগৰত চেণ্টেম্বৰ মাহত প্ৰত্যেক বছৰে একোবাৰকৈ জাতি-সঙ্ঘৰ অধিবেশন বহে। প্ৰায় একাধিমান সভা বহি থাকে তাক দৰ্কাৰী কথাবোৰ আলোচন, বহে। ইয়াতে কোনো কথাৰ মীমাংসা নহিবা লাগিলে প্ৰত্যেক জাতিৰ পৰা প্ৰতিনিধি পাঠাই সঙ্ঘৰ অধিবেশন পতা অসম্ভৱ। সেৱ কাৰণে আকস্মিক কথাৰ সমাধান কৰিবলৈ বাউন্সন নাম সঙ্ঘৰ এখন সভা আছে। এই সভা আৱশ্যক মতে বহুধৰত মা. বাৰো বহি সঙ্ঘৰ কাম নহিবা পাৰে।

ফ্ৰেণ্সৰ জেনেভা নগৰত সঙ্ঘৰ এখন স্থায়ী আইন আদালত আছে। এই আদালত বেংগ বেলেগ ডাফিন পৰা বাচনত উঠা ১ জন স্থায়ী বিচাৰক আছে। এই বলাক সকলোবশাক আন্তৰ্জাতিক বিশৃঙ্খলাৰ মীমাংসা কৰে।

জেনেভা নগৰত লেবৰ অবিচ নামে আক এটা অবিচ আছে। ইয়াত পৃথিৱীৰ সকলো দেশৰ শ্ৰমজীৱী বলাকৰ প্ৰশ্নোত্তৰ মাত্ৰা কৰাবলৈ ঠিক নহিছে। কোনোবা বহুবাৰোৰ দ্বাৰা অতিৰিক্ত সময় নাম কৰাব নোৱাৰা, বেগানী আক কাৰ অশুপযুক্ত লৰা বা তিৰাণাৰ দৰা বাম কৰাব নোৱাৰা পৃথিৱীৰ কেইবাখনো দেশত এইদৰে যথেষ্ট উন্নতি হৈছে।

এইবোৰৰ বাহিৰেও স্বাস্থ্য, শিক্ষা, বিজ্ঞান, চিকিৎসা বিজ্ঞান বহাবোৰ আক কানি আদি মাদক দ্ৰব্য কমেও জনহিতকৰ কাৰ্য্য পৰিচালন নহিবা নিমিত্ত জাতি সঙ্ঘৰ আক বহুমান নগিতি আছে। তে অধিবেশনৰ সৰ্বসাধাৰণৰ উপকাৰৰ নিমিত্তে সদান চেষ্টা কৰি থাকে। ইয়াৰ পাৰে মালবোৰা হস্ত বস্তু আদি ভাৰতৰ পৰা আহিছে। ইয়াৰ বাবে যম সানক ল'হাৰ সুবিধা কৰা।

জাতি-সঙ্ঘৰ আৰ্শ্ব ৮৭০৩ ৫৮ ০০ ০০০। এই মহান কাৰ্য্যৰ বিধি হ'লে জগতৰ সভ্যতা পৰিৱৰ্ত্ত।

মৌ-দোকানী

(ডাক্তৰ মহানন্দ বৰুৱা সাহিত্যভূষণ)

এজন দোকানী আছিল। তেওঁৰ মুখখনি আহিল বৰ মিঠা আৰু হাঁহি
ভৰা। এই কাৰণে অটোয়ে তেওঁক ভাল পাইছিল। তেওঁৰ দেহা আছিল মৌ
বেচা। কুঁহিয়ৰ চাৰিও পিনে মাটিয়ে ভেন্‌ভেনোৰৰ দৰে মানুহবোৰ তেওঁৰ
দোকানত জাক-জুম পাতি আছিল। তেওঁ আছিল ইমান সখৰৰহা!

এটা আপচ, কল্কচ মানুহৰ তাকে দেখি থিয়াল লাগিল। হিংসাৰ জুয়ে
তাক ডেউপুৰি মাৰিলৈ ধৰিলে। কেনেকৈ দোকানীৰ সৰ্বনাশ কৰিব তাৰ সৈয়ে
চিন্তা আছিল। এদিন সি গোটেই কাঁহী এখনত মৌ ভৰাই বেচিবলৈ নিলে।
বাটে বাটে মৌ বেচিবলৈ নিলে কি হব, সি যে গোড়োৰামুৱা আৰু তাৰ যে
মুখত সন্মূল হাঁহি নাই! 'মৌ লবানে?' 'মৌ লবানে?' বুলি সি ওৰে বাটে চিঞৰি
ফুৰিলে হয়, কিন্তু তাৰ মৌ কিনি খাওঁতা কেও নোলাল। মুনিচুনি বেলিকা, নি
মৌ বেচি ফুটা কড়ি এটাও নাপাই, মন মাৰি এচুকত বহি আছে, এনেতে ওচৰ
চুবুৰীয়া মানুহজনৰ হিৰোণগৰাকীয়ে গৈ পেলুই কৰি কলে, "যাৰ মুখ মিঠা
নহয় তাৰ মৌও তিতা।"

যি চকু পোন্দোৱাকৈ চায় আৰু যাৰ মুখত হাঁহিৰ বেশ নানো নাই তাৰ
মজিয়াত বহি থোৱাও অসম্ভৱ।

তোমাৰ পিঠিৰ বোজা নবঢ়াবাঁ : কাৰণ বেয়া স্বভাৱে মানুহৰ সৰ্বনাশ
কাৰ।

চুটি সাধু কথা

(শ্রীযুতা শান্তিপ্রভা হাতীদকৰানী)

গাওঁবুঢ়া দৰ চহৰী মানুহ, ধন জন পাৰপূৰ্ণ। তেওঁৰ চাৰিটি পুতেক, গাওঁবুঢ়া ও তেওঁৰ বৈদ্যায়ক। গাওঁবুঢ়াৰ অতি কুপন আছিল, পৰাপক্ষত এসাজ নেখায়ো টকা পইচা মাচিচলৈ চায়। দাবীত আম, কঠাল লেটেৰু পনিয়ল ইত্যাদি শস্যেৰে বাৰী ভৰা, বাৰীৰ আম কঠাল পাকি সবিলখ পায়, তেও এটিও কাকো পাৰি খানলৈ নিদিয়ৈ। এনেকৈ কিছুদিন যোৱাৰ পিচত গাওঁবুঢ়া আৰু লৰা তিনিটি চুফাল। গাওঁবুঢ়াণী আৰু এটি লৰা মাত্ৰ সেই ঘৰত থাকিল। গাওঁবুঢ়া চুফাৰ পাচত সকলো ভাৰ বুঢ়াৰ মূৰত পৰিল। বুঢ়ী বুঢ়াতলৈয়ো একাচি চৰা আছিল। বনৰ চগাই এটিকো পনিয়ল এটা খানলৈ নিদিয়ৈ। মক পুতেকে মনে মনে আম কঠাল চুব কৰি লগৰ লগৰীয়াৰ খুৱায়। সেই কথা মাকে গম পালে পুতেকক নৈখ খং কৰে। পুতেকে মনৰ বেজাৰত মাকক কয় তাই, তই ইমান পাপ কিয় আজিও, এতিয়া তই দহক মাতি এইবোৰ খুৱাই, দান দক্ষিণা দি তোৰ পাপ আদি খণ্ডাই আশীৰ্বাদ লব লাগে, তই আকৌ কিয় এনে কৰ। পুতেকৰ তেনে কথা শুনি মাকে খঙ্গত জলি উঠি পুতেকক কলে, হেৰোঁ ৰোপাই, মোৰনো কি পাপ দেখিছ; এইবোৰ তোমোঁহে মাঁচাছোঁ। বাকু আই, মোলৈ মাঁচিচ যদি মোৰ যি ইচ্ছা তাকে বৰিম বুলি পুতেকে কলে। পুতেকৰ কথা শুনি মাক নিকপায় হ'ল। মাকে কলে, নহয় ৰোপাই! মই মৰিলেও যি কৰ কৰিব, এতিয়া একো কৰিব নোৱাৰ, মাকৰ এনে অবজ্ঞা কথাবোৰ শুনি পুতেকে মনতে বেজাৰ কৰে, আৰু বুঢ়া মাকৰ মনত দুখ দিবলৈ টান পাই, যি পাৰে, মাকে নজনাকৈ লগৰ লগৰীয়াৰ দি থাকে। লৰাটিৰ এনে মহত হৃদয় দেখি সকলোৱে নৈখ আশীৰ্বাদ দিয়ে।

যেতিয়া পকা আমৰ দিন পৰে তেতিয়া আক বুঢ়ীৰ চকুত টোপনী নাই।
 বাতি আম গছত নাচলো পৰি আম সৰৱালে, বুঢ়ীয়ে ভিতৰত চটুফটাই থাকে
 কোনোবাই আম পাৰিলে বুলি। এনেকৈ এদিন বৰকৈ আম সৰাত, বাতি
 বুঢ়ীয়ে আম সৰা চাবলৈ ঘৰৰ ভিতৰৰ পৰা ওলাই আহিল এনেয়ে বুঢ়া মানুহ
 চকুৰে নেদেখে তাতে আকৌ ঘোপ মৰা এক্সৰ বাতি।

বুঢ়ী আহি আমৰ তলত বৈ আছে। গছৰ ওপৰৰ পৰা বুঢ়ীৰ আগতে
 বাজুলায়ে প্ৰায় ন-দহটামান আম সৰৱালে; চকুৰে বুঢ়ীয়ে তাকো দেখা পোৱা
 নাই। কিন্তু কাণেৰে শুনি ওপৰলৈ থৰ লাগি চাই থাকে, জানোচা কোনোবা
 ছফ্ট লৰাই আমবোৰ এনেকৈ পাৰিছে। এইদৰে অলপ পৰ থকাৰ পিচত, ছফ্ট
 চাবিটা আম বুঢ়ীৰ কুজাই থকা মাজ পিঠিত আক মূৰত পৰি বুঢ়ীক একেবাৰে
 অস্থিৰ কৰি পেলালে। বুঢ়া মানুহ, সেই পোনেই ঠেৰেঙা লাগিল। অলপ পৰৰ
 পিচত কুপণৰ প্ৰতিশোধ স্বৰূপে আমৰ তলতে বুঢ়ীয়ে প্ৰাণ এবিলে। পুৱা
 পুতেক শুই উঠি মাকক শোৱা পাটীত নেদেখি আচৰিত হৈ বিচাৰিলে ধৰিলে।
 শহত আম গছৰ তলত মাকক শুই থকা দেখি চাহগৈ মাকৰ দেহাত আক
 একো নাই, কেৱল শ-টোহে পৰি আছে। পিচত সকলো কথা গম পাই পুতেকে
 মাকৰ কুপণ স্মাৰলৈ ঘিণ কৰি বজ্জাৰ কৰিলে। মনৰ দুখ মনতে ৰাখি, মাকৰ
 দেহাৰ সৎবাৰ্ণা শেষ কৰি, সেই দিনাৰ পৰা গৰৰ সৰুলা ভাৱ লৰাটিয়ে ললে
 আক নিজৰ মনৰ হচ্ছাৰে চলিবলৈ ধৰিলে।

লৰাটি অতি সৎ স্মাৰৰ গুণত অলপ দিনৰ ভিতৰতে সকলোৰে অতি
 প্ৰিয় পাত্ৰ হৈ পৰিল।

(বায় চাহেব শ্ৰীযুত নাৰায়ণ বৰুৱা)

তুলসী ইংৰাজী (*Ocimum sanctum*) Holy basil সংস্কৃত তুলসী, স্তভগা, পাৱনী, বিষ্ণুবল্লভা, অমৃত, সুৰবল্লা, সুলভা, বহুপত্নী, বহুমঞ্জৰী ইত্যাদি। বঙ্গ আৰু হিন্দীতো তুলসী বোলে।

শ্বেততুলসী, কৃষ্ণতুলসী, ক্ষুদ্ৰতুলসী, বা বা.তুলসী, বিশ্বতুলসী বা বৰতুলসী, বৰবৰীতুলসী বা বনতুলসী ইত্যাদি ছয় একমৰ তুলসী আছে। তুলসীৰ ইমান গুণ যে বাৰীত সবহায্যকে থাকিলে মোলবিষা আদি বহুত ৰোগ কমি থাকে। বিশ্বৰ উপকাৰী এবিধ তুলসী বিষ্ণুপ্ৰিয়। সেই বাবেই হিন্দুৰ তুলসী নিত্য পূজনাৰ বস্তু। তুলসীৰ ফুলবিশাক বুঢ়া হলে তাকো সিচিলেই গছ গজে। সাৰ বৰ নালাগে। বেচিকৈ গোবৰ দিল তুলসী গছ মৰে আৰু চেহেৰা ও গুণো বিকৃত হয়। গছ প্ৰায় ৩৪ হাত ওখ হয়।

তুলসীৰ গুণ—তুলসীৰ সাধাৰণ গুণ কটু তিক্ত ৰস, উষ্ণবীৰ্য্য, স্নিগ্ধ, কচিকৰ, অগ্নিবৰ্দ্ধক দাৰ্শপিত্তকাৰক, বাতশ্লেষ্মনাশক, তাক কাহ, ত্ৰিণি, বমি, কৃষ্ঠ, বস্তুশ্ৰাব, অজাৰ্ণ, জ্বৰ, পাৰ্শ্ববেদনা আৰু ভূতাবেশৰ শান্তিকাৰক।

বাৰীত থকা শ্বেত আৰু কৃষ্ণ (জা. ৰূপ আৰু ক. ৰীয়া) তুলসীসমূহ সাধাৰণতে ঔষধাদিত ব্যৱহাৰ হয়। ৰামতুলসীক বাহু, তুলসীও বোলে।

প্ৰতি দিনে গা ধোৱাৰ পাচত তুলসী পাত কেইটামান চোৰাই খালে কোষ্ঠাৱদ্ধ দূৰ হয়, যকৃৎ, পাতা আৰু অন্ত্ৰবৃদ্ধি ভাল হয়। জালুক আৰু টোনিৰ লগত তুলসীৰ ৰস খালে কাহ, বৃক্ক বিষ আৰু মাত ভগা আদি বৰ্ণাদায ভাল হয়। উন্মাদ ৰোগত ইয়াৰ সন্নিবিষ্ট খালে আৰু গাত ঘঁহলে উপকাৰ

হয়। তুলসী পাত চোবালে মুখ আৰু ঠোঁটৰ ঘা ভাল হয়, মুখ সুগন্ধী হয়, দাত মজপুত হয়। সৰ্পনিষ, কুষ্ঠ, কলৈণ, ইন্দ্ৰযোজা, প্লেগ আৰু অনেক বিকাৰত ইয়াৰ বস পান আৰু মৰ্দনৰ পৰা উপকাৰ হয়।

ৰাম তুলসীৰ গুটিৰে তোকমা হয় আৰু ইয়াৰ পাত চোবালে সুপ্ৰসৱ হয় আৰু পাতৰ বসে দক্ষ (খৰ) নাশ আৰু চকুৰ ৰোগ ভাল কৰে। তুলসীৰ গোটৰে অনেকে বহু টকা আৰ্জিছে।

(শ্ৰীযুত কৃষ্ণকান্ত ভট্টাচাৰ্য্য)

আমাৰ বাৰীত যিবোৰ গছ বন লগা আছে আটাইবোৰেই ঐষধত ব্যৱহাৰ হয়। আগৰ মানুহে বেমাৰ হলে বন দৰব ব্যৱহাৰ কৰি বেমাৰ ভাল কৰে, আৰ্জি-কাৰি ডাক্তৰৰ ওচৰলৈ যায়। সৰুৰে পৰা যদি শিকিবলৈ আৰম্ভ কৰে তেনেহলে ডাক্তৰৰ ওচৰলৈ নোযোৱাকৈয়ে সকলো বেমাৰ বন ঐষধেৰে ভাল কৰি সোনকালে আৰোগ্য কৰিব পাৰি; তাৰ প্ৰমাণ হাওঁ হাতে পাব। সৰু লৰা-ছোৱালীৰ পেটত বেমাৰ হৈ জিভা ভেঙুৰিলে, জ্বৰ আদি হলে, কেয়া বনৰ ফটি বাটি লোণ জালুক দি লৰা আৰু নাকক খুৱালে ভাল হয়। নালভাগ কলৰ গছত সৰু সৰু কেঁচু থাকে; তাৰ এটা পিঠি লোণ জালুক দি ওপতাই লৰাক খুৱালে জ্বৰ পেতৰ বিষ কোপ নাঠকিয়া হয়। যাৰে তাৰে পেট অস্থখ কৰিলে তালতিৰ পাত এটাৰ বস উলিয়াত লোণ জালুক দি তপাত খবালে পেটৰ অস্থখ গুচে। পেটৰ অস্থখত সিট ভেদালি লতাৰ পাত এটা বাটি তাতে গৰৈ কাঁচৈ মাছ দি আঞ্জা বৰি খালে অস্থখ গুচে। উখতাত বন জালুক, বৰ আৰু সৰু মানিমুনি, মালতিৰ আগ, কেহেৰাজ, লাটজাবৰি, লাটকট, কনাশিমল্ল শাক আনি তাৰ লগত কাঁচৈ মাছ আৰু লোণ জালুক দি আঞ্জাকৈ বা অকল বসকে লোণ জালুক দি ওপতাই খালে আৰোগ্য হয়।

চাৰিজন বন্ধুৰ কথা

(শ্ৰীমতি ৰদিকা বালা দাস)

এসময়ত চাৰিজন বন্ধু আছিল। প্ৰথম জন ৰজাৰ পুতেক, দ্বিতীয় জন মন্ত্ৰীৰ পুতেক, তৃতীয় জন গাভীৰ পুতেক, আৰু চতুৰ্থ জন সাউদৰ পুতেক। চাৰিও জ্যোতিষ বিদ্যাৰ শেষ পৰীক্ষা দি উত্তীৰ্ণ হ'ল। এদিন তেওঁলোক চাৰিও যি পঢ়িলে তাৰ প্ৰমাণ চাবলৈ বুলি দেশ ভ্ৰমণ কৰিবলৈ ওলাল। গৈ গৈ এদিন চাৰিও এখন অগাধ হাবিৰ মাজত উপস্থিত হ'লগৈ। তাতে তেওঁলোক চাৰিও ৪টা কথা ক'লে। একাদিক্ৰমে প্ৰথম জনে কলে যে ম'হাটোৰ এটা চকু ক'না, দ্বিতীয় জনে কলে যে তাৰ পিচ ১০০ এটা খোৰা, তৃতীয় জনে কলে যে তাৰ শিং এটা ভগা আৰু চতুৰ্থ জনে ক'লে যে তাৰ সোঁ কাণখন কটা আৰু সি উয়াৰ পৰা ১০০ মাইল অন্তৰত এটা পুখুৰীত পৰি আছে। এতিয়া এইবিলাক কথা প্ৰমাণ কৰিবলৈ বুলি চাৰিও গ'ল; গৈ দেখে যে কথাটো একেবাৰে সচা। ইফালে ম'হাটো সেতু দেশৰ ৰজাৰ ম'হ আছিল আৰু ৰজাই অনেক দিনৰ পৰা তাক বিচাৰি মানুহ পঢ়িয়াইছিল। চাৰিও বন্ধুৰ পুখুৰীৰ পাৰত গাত জিৰণি লৈ থাকোতেই ৰজাৰ দুই গৈ সেতুখন ওলালগৈ। আৰু ম'হটো লৈ আহিল। ৰজাৰ দুই ইমান গটব্য অৰণ্যৰ মাজত মানুহ দেখি বৰ আচৰিত হ'ল আৰু ভাবিলে যে ইহঁত নিশ্চয় কোনোবা ডকাইত। এই বুলি সি ৰজাক ম'হটোও দিলেগৈ আৰু এই চাৰিজনৰ কথাও কৈ দিলেগৈ। ৰজাৰ কথা সচা বুলি ভাবি অসুস্থ সামন্ত পঢ়িয়াই তেওঁলোক চাৰিউকো পৰাই অনালে। ৰজাই চাৰিউকো তেওঁলোকৰ বোন, বুলি স্থপিলে। তেতিয়া তেওঁলোকে প্ৰত্যেকৰ পৰিচয় দিলে আৰু ৰজাত বৰ সন্তোষ পাই, চাৰিউকো এদিনৰ নিমিত্তে থাকিবলৈ অনুৰোধ কৰিলে। চাৰিউ থাকিল।

বাতি ৰজাৰ পুতেকক ভাত খাবলৈ দিয়াত তেওঁ মুগলে এগৰাহ নিয়েই ভাত উলিয়াই পেলালে, আৰু নাখালে। মন্ত্ৰীৰ পুতেকে আকৌ তামোল মুখত ভৰাই

উলিয়াই পেলালে। পাত্ৰৰ পুতেকে বিচনাত লুপ্তই ওৰে বাতিটো বাহিৰতে বহি থাকিল। সাউদৰ পুতেকক গাখীৰ খাবলৈ দিয়াত এধোকা খায়েই বাকীখিনি পেলাই দিলে। এনেবিলাক কথাত বজা আচৰিত হৈ তাৰ কাৰণ সোধাত চাৰিও বাতিপুৱা ক'ম বুলি কৈ থলে।

বাতিপুৱা বজাক চাৰিও চাৰিটা কথা কলে। বজাৰ পুতেকে কলে যে মোক যি ধানৰ ভাত দিছিল সেই ধান গজাৰ পাচত তাৰ মাজত এটা গক মৰিছিল। তাকে শব্দে খাওঁতে তাৰ ধানবোৰ মৰি গ'ল আৰু গকৰ পেটত থকা ধানবোৰ গজি উঠিল। এই ভাত খালে মোৰ বহুত বেমাৰ উপজিব। মন্ত্ৰীৰ পুতেকে কলে, যে যিজোপা তামোলৰ তামোল মোক খাবলৈ দিছিল তাৰ তলত ৫ হাত দূৰত এজোৰা “গৰকা” মাছ আছে। সেই বাবে ইয়াক খোৱা বেয়া। পাত্ৰৰ পুতেকে কলে যে মোক গাত লবলৈ দিয়া লেপ খনৰ মাজত এডাল ৭ হাত দীঘল চুলি আছে। আৰু সাউদৰ পুতেকে কলে যে মোক যিজনী গকৰ গাখীৰ খাবলৈ দিছিল তাইৰ পেটৰ ভিতৰত এটা খুছ আছে। তেতিয়া বজাই এই সকলো কথা তদন্ত কৰি দেখিলে যে সকলো সঁচা। বজাই তেতিয়াও বৰ ভাল পালে আৰু তেওঁলোকক আৰু কিছু দিন থাকিবলৈ অনুৰোধ কৰিলে। কিন্তু তেওঁলোক ১৫ দিনৰ বাজে আৰু নাথাকিল।

তাৰ পৰা গৈ তেওঁলোকে বাতি এখন জজ্বলত উপস্থিত হলগৈ। কেউজন তাতৈ থাকিল। এজন এজনকৈ চাৰিও জনে বাতি পহৰা দিবলৈ থিৰাং কৰিলে। ১ম জনৰ পালত হাবিৰ পৰা এজন মানুহ ওলাই আহি কিছুমান হাড় গোটে খুৱালে। ২য় জনৰ পালত এজন আহি মন্ত্ৰৰ দ্বাৰা সেই হাড়খিনি এটা শৰীৰত পৰিণত কৰিলে। ২য় জনে সেই মন্ত্ৰটি ভালকৈ মনত ৰাখিলে। ৩য় জনৰ পালত এটা মানুহে মন্ত্ৰৰ দ্বাৰাই শৰীৰত তেজ মাংসাদি দিলে। তাৰো ৩য় জনে ভালকৈ মনত ৰাখিলে। সেইদৰেই ৪ৰ্থ জনৰ পালতো আৰু এজন মানুহে মন্ত্ৰৰ দ্বাৰা সেই শৰীৰত তেজ, মাংস, আৰু, অস্থ বস্তুবিলাক দিলে সেই মন্ত্ৰটিও ৪ৰ্থ জনে ভালকৈ ললে। এনে সময়তে আৰু এজনে আহি সেই

মৰা মামুহটোৰ গাঁত মন্ত্ৰেৰে জীৱ দিলে। আৰু মামুটো তাৰ পাচে পাচে গ'ল। ৪ৰ্থ জনে এই সকলো কথা মনত ৰাখি ইবিলাকক ভগাই সকলো কলে। তেতিয়া ইকি জনেও সকলোৱে নিজৰ নিজৰ কথা কলে। আৰু চাৰিও প্ৰমাণ চাবৰ মনেৰে হাড় গিচাৰিব ধৰিলে। এঠাইত কিছুমান হাড় পাই সকলোৱে নিজৰ নিজৰ কাম কৰিলে। দেখে যে এটা সিংহ। তেতিয়া ৪ৰ্থ জনে অৰ্থাত বজাৰ পুতেকে ভাবিলে যে যদি ইয়াক জীৱ দিয়া যায় ই চাৰিওকো খাব। এই বুলি তেওঁ সকলোকে কলে “ইয়াক জীৱ দিলে ই সকলোকে খাব, এতেকে আমি চাৰিও ঘোৰাত উঠি সাজু হৈ থাকোঁ। আৰু ই জী উঠিলেই আমি ঘোৰা খুব চেকুৰাই দিম। আৰু আমি যে চাৰিও বন্ধু ইয়াৰ এটা চিন ৰাখিব লাগে; চিন এয়ে যে যতে আমি ছটা থাকিম তাত ৪ ভাগৰ দুভাগ ভাত খাই ২ ভাগ থ'ম, যত এজন থাকিম তাত তিনিভাগ থ'ম; যত তিনিজন থাকিম তাত ৪ ভাগৰ ৩ ভাগ খাই এভাগ থ'ম; এই বুলি চাৰিও সাজু হোৱাত সিংহক জীৱ দিলে আৰু ভয়ঙ্কৰ গৰ্জনেৰে সিংহই বজাৰ পুতেকৰ পাচে পাচে খেদি গ'ল। এনেকৈয়ে গৈ থাকোতে বজাৰ পুতেকে এজোপা গছ পাই তাতে উঠিল আৰু তলত থকা ঘোৰাক সিংহই খাই পেলাই হাবিলৈ গুচি গ'ল। গছত উঠি থাকোঁতেই যেতিয়া বাতি হল তেতিয়া তাৰ দাঁতৰে পুখুৰী এটাৰ পৰা এটা সাপ ওলাই আহি মণি এটা পাবতে ধৰি আজাৰ বিচাৰি গ'ল। আৰু তাৰ পাচত আহি মণিটো মুখত লৈ আকৌ পুখুৰীলৈ নামি গ'ল। তাকে দেখি কোঁৱৰে ভাবিলে যে যদি মই এই মণিটো পাওঁ তেন্তে বহুত ধন পাম। এই বুলি পিচদিনা সাপে মণিটো থৈ যোৱাত কোঁৱৰ নামি আহি তাৰ ওপৰত কিছুমান বোকা পেলাই দিলে আৰু গোটেইখন আন্ধাৰ হাৱাত সাপটো বেগা বেগিনৈ আহি মণিটো নাপাই গছৰ তলখন আচুৰি আচুৰি শেহত মৰি থাকিল। সাপ মৰা বুলি জানি নামি আহি মণিটো খুব খোজাত তেওঁ দেখে যে পুখুৰীলৈ যোৱা এটা বাট, আৰু সেই বাটেদি তেওঁ নামি গ'ল। গৈ তেওঁ পুখুৰীৰ মাজত এজনী ধনীয়া ছোৱালা দেখি আৰু কি-কথা শুধিলে। তেতিয়া তাই সকলো কথা কলে আৰু তাৰ পৰাই জানিব পৰা গ'ল যে সেই সাপটোৱেই

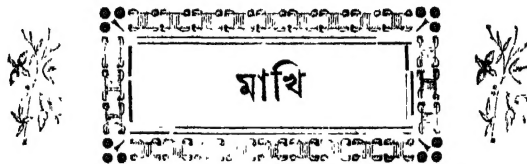
সকলোৰে শঙ্কু আছিল . তৃতীয়া দূয়ো নিৰাপদ হ'ল আৰু দুয়োৰো বিয়া হ'ল তাতে থাকিল।

তেওঁলোক প্ৰায়ে বাহিৰত ফুৰিবলৈ আহে, এদিন সেইদৰে দূয়ো পুখুৰীৰ পাৰে বহি থাকোঁতে চিকাৰ কৰিবলৈ আহোঁতে বজাই দেখা পালে। বজাই কপৰতী কন্যাৰূপত ভোল গ'ল। বজাই চিকাৰৰ পৰা ঘূৰি গৈ জনাই দিলে যে, যি বজাক সেই তিৰোতা দিব পাৰিব তাক অৰ্দ্ধৰাজ্য দিব। সেই ৰাজ্যতে এজনী যাত্ৰকৰী বুঢ়ী আছিল। তাই বজাক সেই কাম কৰিব পাৰিব বুলি বলে আৰু পুখুৰীৰ পাৰত এটা ঘৰ সাজি দিবলৈ কলে। কিছুদিন বুঢ়ী তাঃ থাকি এদিন সেই কন্যাৰ বুঢ়ীয়ে পেহীয়েক হয বুলি চিনাকি দিলে। আৰু তাযো তাকে বিশ্বাস কৰিলে। আৰু কিছুদিন দুয়ো একেলগে পুখুৰীৰ ভিতৰত থাকিল। এদিন বজাৰ লৰা দিনত শুই থাকোঁতে বুঢ়ীয়ে যাত্ৰকৰী তেওঁক শোৱাতে মাৰিলে আৰু কন্যাৰে সৈতে বাহিৰলৈ ওলাই আহি চল কাৰ মণিটো লৈ গুচিগৈ একেবাৰে বজাৰ আগত ওলালগৈ। ইনালে কপৰতীয়ে কান্দি কান্দি মাটিত বাগৰি পৰিল। বুঢ়ীয়ে বজাক সকলো কথা .কাৱাত বজাই মানুহ ধৰি তাৰ পৰা তাক লৈ গ'ল।

এই জনীয়ে বজাৰ আগত কলে যে “মাক আপোনাৰ পাৰ্থিৱালৰ স্মৃতিত এটা দৰ সাজ দিয়ক, মই তাত . বছৰ থাকিম। আৰু তাৰ পাচ . আপোনাৰ বিয়া সোমাম। বজাৰো তাকে কৰিলে।

এদিন বাণীয়ে এটা মানুহৰ ৩ ভাগ ৩ . থৈ এভাগ থাৱা দিগিলে। . তৃতীয়া বাণীৰ বজাৰ লৰাই কোৱা সখায়েক হতৰ বৰা মনত পাৰল। আৰু তেওঁক মাতি অনাই সকলো কথা তে . তাতে বখালে। এনেদৰে ২ ৩ দিনমান থাকোঁতে এদিন তাতে মন্ত্ৰীৰ পুত্ৰক আৰু সান্দৰ পু.তক ওলালি। তে . যা তেওঁলোকো সকলো কথা কোৱাত মন্ত্ৰীৰ পু.তক বুঢ়ীৰ পৰা . গিটো আনিবলৈ থিৰাং কৰিলে। আৰু বুঢ়ীৰ সৈতে বৰ সখা পাতি এদিন চল কাৰ মণিটো লৈ আহিলে। মণি পাছ সকলোবোৰ বজাৰ লৰাৰ গুৰি পালেলৈ। কিন্তু গত বজাৰ লৰা নাই। বজাৰ

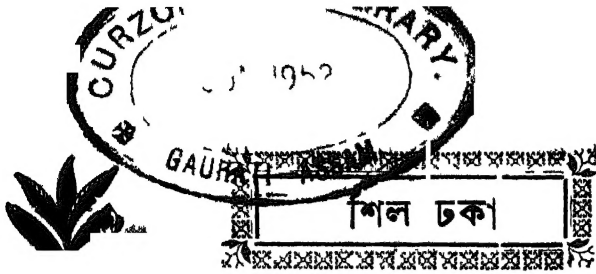
লৰা মৰি হাড়বোৰ মাত্ৰ ছেদেলি ভেদেলি হৈ আছিল। তেতিয়া মন্ত্ৰীৰ পুতেকে হাড়বোৰ গোটা কৰি একেঠাই কৰিলে, সাউদৰ পুতেকে শৰীৰ গঠন কৰিলে, পাত্ৰৰ পুতেকে মঙ্গু, চাল, আৰু তেজপানী দিলে। কিন্তু জীৱ দিয়ে কোনে? তেতিয়া বাণীয়ে কলে যে মট জীৱ দিব পাৰে। এই বুলি তেওঁ জীৱ দিলে। বজাৰ পুতেক পুণৰ জী উঠিল। তেতিয়া তেওঁলোক আৰু তাত নাথাকি ৰাজ্যলৈ উভতি আহি সকলো কথা কলে। তেওঁলোকক পাই সকলোৱে বৰ ভাল পালে। *

শ্ৰী, প্ৰ. বা. বৰুৱা।

মাখি যে মাগুৰ প্ৰধান শত্ৰু তাক সকলোৱেই জানে। ই আমাক, বিশেষকৈ গৰমৰ দিনত বৰ উপদ্ৰৱ কৰে। ই অনেক বেমাৰৰ বীজ আনি গোৱা বস্তুত দিয়ে আৰু তাকে খালে আমাৰ বেমাৰ হয়। ইয়াৰ পৰা তাত সাৰিবলৈ অনেক সাধাৰণ উপায় আছে। যেনেঃ—ঘৰৰ ওচৰত পানী বন্ধ কৰি থাকিবলৈ দিব নালাগে, কাৰণ তাত সি কণী পাৰে আৰু পোৱালী জগায়; খোৱা বস্তুত মাখি পাৰিব নোৱাৰাকৈ ঢাকি থাব লাগে। ঘৰৰ ওচৰত যদি বন থাকিলে তাক কাটি পেলাব লাগে। আজিকালিৰ পণ্ডিতসকলে ইয়াক মাৰিবলৈ অনেক দৰবো উলিয়াইছে। ই আমাৰ ইমান ভাঙ্গৰ শত্ৰু যেতিয়া ইয়াৰ পৰা সকলোৱেই তাত সাৰি থাকিবলৈ চেষ্টা কৰা উচিত।

—o—o—

(শ্ৰেয়ত দুলালচন্দ্ৰ বৰঠাকুৰ বি এ।)

ইটোৰ সিটোৰ ভিতৰত শত্ৰুতা মনত বাখিবলৈ না না মানুহে না না উপায় কৰে। এনেকুৱা জাতিগত প্ৰথাও অনেক আছে। অসমীয়া ভাষাতে বেট বন্ধা বুলি এটা কথা আছে, সকলোৱেই জানে। যেতিয়া নগাই নগাই দন কৰে, তাইাঁতৰ ভিতৰত শত্ৰুতা মনত বাখিবলৈ বেট গছত বেট এডালত গোঁথি দি থয়। যেতিয়ালৈকে প্ৰতিশোধ লোৱা নহয় বা দনৰ শেষ মিমাংসা নহয় তেতিয়ালৈকে বেটৰ গোঁথি নোমোকোলাই। এই কথাৰ পৰাই 'বেট বন্ধা' কথা আহিল। বেট বন্ধা মানে ঘোৰ শত্ৰুতা।

শিল ঢকাটোও বেট বন্ধাৰ নিচিনা কথাই। বঙ্গদেশৰ এখন ডাঙৰ চহৰত (নামটো নকওঁ) এটা চুবুৰি আছে। চুবুৰিটো বৰ ডাঙৰ; প্ৰায় পাঁচ 'ছশ ঘৰ মান মানুহ হ'ব। মানুহবোৰ অত্যন্ত পৰিশ্ৰমী। অকণো সময় অপব্যয় নকৰে। সিহঁতৰ ব্যৱসায় শস্য কটা, তাৰপৰা বালা, গাঙটি আদি নানা অলঙ্কাৰ আৰু আন আন বস্তু তৈয়াৰ কৰা। যোঁতিয়াই যোবা যায়, ঘৰৰ সন্মুখত বহি তাহাতক' কাম কৰি থকাই দেখা যায়। ৰাতি তিনি বজাত গলেও দেখিব' তাইাঁতে ঘেচ্' ~~যোঁতিয়াই~~ কৰি একেৰাহে মাৰিবই লাগিছে। তাইাঁতৰ সময়ৰ ইমান অভাৱ যে দন কৰোঁতে কাৰোবাৰ সময় নষ্ট হয় বুলি দন কৰাৰ এটা ধুনীয়া প্ৰথা আছে। কেতিয়াবা চুঘৰ মানুহৰ ভিতৰত দন লাগিলে সিহঁতে মুখেৰেও মাৰি থাকে হাতেৰেও মাৰি থাকে। যেতিয়া দেখে যে স্তৰ সপ্তমত উঠিছে কাম অলপ ক্ষতি হৈছে আৰু বেঁচ ক্ষতি হোৱাৰ সম্ভাবনাও আছে ততিয়া ছয়ো পক্ষে দুটা পাচি অঙ্গনে, তাত এটা শিলখুটি দিয়ে আৰু কাপোৰ এখনেৰে ঢাকি থয়। বজতে ভাবিব যে তাইাঁতে খং মাৰ নিযাবলৈহে তেনে কৰিছে। দৰাচলতে তেনে নহয়,